REGIONALNA IZBA OBRACHUNKOWA
W RZESZOWIE

BUDŻET SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

zeszyt 20

RZESZÓW 2013

Redakcja:
prof. dr hab. Adam CZUDEC (dział ekonomiczny)
mgr Lucyna KUŚNIERZ (sekretarz redakcji)
mgr Waldemar WITALEC (dział prawny)
dr Zbigniew K. WÓJCIK (redaktor naczelny)

Opracowanie i korekta:
Wanda TARNAWSKA

Skład komputerowy:
Dorota PIETRASZEK

ISSN 1640-6214

Wydawca: Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie

Skład: Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie
Rzeszów, ul. Mickiewicza 10

Druk: Bonus Liber Sp. z o.o.

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY

Wybrane zagadnienia dotyczące uchwalania budżetu w jednostkach samorządu terytorialnego na 2014 rok (materiały szkoleniowe)

Teresa W o t a — Wieloletnia prognoza finansowa wynikająca z ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*, z uwzględnieniem zmian z ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku *o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej* 5

Piotr Ś w i ą t e k — Zmiany w ustawie *o systemie oświaty* wynikające z nowelizacji z dnia 13 czerwca 2013 roku – wybrane zagadnienia . . 17

Mirosław P a c z o c h a — Pożyczka z budżetu państwa na realizację programu postępowania ostrożnościowego lub naprawczego 39

Iwona S z y m a ń s k a — Konsekwencje wprowadzenia zmian w ustawie *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, wynikających z ustawy z dnia 25 stycznia 2013 roku *o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*. Zastosowanie art. 63 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *Ordynacja podatkowa* w naliczaniu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi 53

Lucyna K u ś n i e r z — Zmiany zasad sporządzania sprawozdań w zakresie operacji finansowych 61

ANALIZY I OPINIE

Adam C z u d e c — Finanse jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w 2012 roku . . 67

DZIAŁALNOŚĆ RIO W RZESZOWIE

Działalność Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie w 2012 roku
- Działalność nadzorcza 101
- Działalność opiniodawcza 108
- Działalność kontrolna 117
- Kontrola sprawozdawczości 123
- Działalność informacyjna i szkoleniowa 126

WYJAŚNIENIA I INTERPRETACJE

W sprawie klasyfikowania dochodów z tytułu sprzedaży drewna z lasów gminnych oraz sprzedaży drewna z mienia gminnego . . . 129
W sprawie respektowania przepisów o ochronie danych osobowych przez organy jednostek samorządu terytorialnego 130
W sprawie zasad sporządzania wieloletniej prognozy finansowej jednostek samorządu terytorialnego 137

SKŁAD OSOBOWY RIO W RZESZOWIE 139

ADRESY 141

TERESA WOTA

Wieloletnia prognoza finansowa wynikająca z ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*, z uwzględnieniem zmian z ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku *o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej*

Problematyka wieloletniej prognozy finansowej jednostek samorządu terytorialnego została uregulowana w dziale V „Budżet, wieloletnia prognoza finansowa i uchwała budżetowa jednostki samorządu terytorialnego", rozdziale 2 „Wieloletnia prognoza finansowa jednostki samorządu terytorialnego" ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*[1]. Kwestii tej poświęcono artykuły 226–232 ustawy.

Ustawą z dnia 7 grudnia 2012 roku *o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej*[2] dokonano zmiany m.in. przepisów artykułów 226, 227 i 230 ustawy *o finansach publicznych*, dotyczących problematyki wieloletniej prognozy finansowej jednostek samorządu terytorialnego, oraz dodano art. 230a, nakładający na regionalne izby obrachunkowe obowiązek przekazywania Ministrowi Finansów w formie dokumentu elektronicznego projektów wieloletnich prognoz finansowych wraz z wynikami opinii oraz wieloletnich prognoz finansowych wraz z wynikami rozstrzygnięć nadzorczych, i art. 230b, zawierający delegację dla Ministra Finansów do określenia w drodze rozporządzenia:

1. wzoru wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego oraz załącznika, o których mowa w art. 226 ust. 1 i 3 ustawy;
2. sposobu przekazywania przez jednostkę samorządu terytorialnego regionalnej izbie obrachunkowej:
   a) projektów uchwał w sprawie wieloletniej prognozy finansowej lub jej zmian, o których mowa w art. 230 ust. 2 ustawy,
   b) uchwał i zarządzeń w sprawie wieloletniej prognozy finansowej;
3. sposobu i terminów przekazywania przez regionalne izby obrachunkowe Ministrowi Finansów:
   a) projektów wieloletnich prognoz finansowych, o których mowa w art. 230 ust. 2 ustawy, wraz z wynikami opinii,

[1] DzU 2013, poz. 885 z późn. zm.
[2] DzU 2012, poz. 1456.

b) wieloletnich prognoz finansowych wraz z wynikami rozstrzygnięć nadzorczych.

Głównym celem tej zmiany była przede wszystkim potrzeba zapewnienia jawności i przejrzystości finansów publicznych, sporządzenia realistycznych prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego oraz uzyskania przez Ministra Finansów informacji umożliwiających wykonywanie zadań w zakresie kontroli stanu długu Skarbu Państwa i poziomu deficytu sektora finansów publicznych.

Ponadto, w art. 36 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku *o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej*, wprowadzono dodatkowe zasady dotyczące ustalania przez jednostki samorządu terytorialnego w latach 2013–2015 relacji, o której mowa w art. 242, i w latach 2014–2018 relacji, o której mowa w art. 243 ustawy o *finansach publicznych*, oraz niestosowania w latach 2014–2018 ograniczeń w spłacie długu w związku ze spłatą przejętych zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, przekształconego na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 roku *o działalności leczniczej*[3].

W myśl art. 228 ustawy *o finansach publicznych*, wieloletnia prognoza finansowa jednostki samorządu terytorialnego ma mieć formę uchwały. Z powołanych przepisów wynika, że uchwała w sprawie wieloletniej prognozy finansowej składa się z czterech zasadniczych elementów: wieloletniej prognozy finansowej, wykazu przedsięwzięć, objaśnień oraz upoważnień do zaciągania zobowiązań.

W praktyce wieloletnią prognozę finansową, objaśnienia przyjętych wartości oraz wykaz przedsięwzięć określa się w załącznikach do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej.

Zarówno wieloletnią prognozę finansową, jak i wykaz przedsięwzięć sporządza się według wzoru, określonego przez Ministra Finansów w rozporządzeniu z dnia 10 stycznia 2013 roku *w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego*[4].

Obowiązkowe elementy wieloletniej prognozy finansowej

Obligatoryjne elementy wieloletniej prognozy finansowej zostały określone w art. 226 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*. Zgodnie z tym przepisem, wieloletnia prognoza finansowa powinna być realistyczna i określać dla każdego roku objętego prognozą co najmniej:

1. dochody bieżące oraz wydatki bieżące jednostki samorządu terytorialnego, w tym na obsługę długu, gwarancje i poręczenia;
2. dochody majątkowe, w tym ze sprzedaży majątku, oraz wydatki majątkowe jednostki samorządu terytorialnego;
3. wynik budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
4. przeznaczenie planowanej nadwyżki albo sposób sfinansowania deficytu;
5. przychody i rozchody budżetu jednostki samorządu terytorialnego z uwzględnieniem długu zaciągniętego oraz planowanego do zaciągnięcia;

[3] DzU nr 112, poz. 654, z późn. zm.
[4] DzU 2013, poz. 86.

6. kwotę długu jednostki samorządu terytorialnego, w tym relację, o której mowa w art. 243 ustawy, oraz sposób sfinansowania długu;
7. kwoty wydatków bieżących i majątkowych wynikających z limitów wydatków na planowane i realizowane przedsięwzięcia.

Dochody bieżące i majątkowe oraz wydatki bieżące i majątkowe w wieloletniej prognozie finansowej określa się zgodnie z definicjami, zawartymi w art. 235 ust. 2 i 3 oraz art. 236 ust. 2 i 3 ustawy. Ponadto wysokość wydatków bieżących ustala się przy uwzględnieniu postanowień art. 242 ustawy *o finansach publicznych*, w myśl którego wydatki bieżące nie mogą przekraczać planowanych dochodów bieżących, powiększonych o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych oraz wolne środki, i postanowień art. 36 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku *o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej*, zgodnie z którym jednostka samorządu terytorialnego, ustalając na lata 2013–2015 relację, o której mowa w art. 242 ustawy, wyłącza wydatki bieżące ponoszone na spłatę przejętych zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, przekształconego na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 roku *o działalności leczniczej*, w wysokości, w jakiej nie podlegają one sfinansowaniu dotacją z budżetu państwa.

Dane dotyczące wyniku budżetu, przychodów i rozchodów budżetu określa się w wieloletniej prognozie finansowej w sposób, wynikający dla tych kategorii z przepisów dotyczących budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz uchwały budżetowej. Biorąc pod uwagę konieczność określenia przychodów i rozchodów budżetu w powiązaniu z wynikiem budżetu oraz kwotą długu, w wieloletniej prognozie finansowej należy określić przeznaczenie planowanej nadwyżki budżetowej albo wskazać źródła sfinansowania deficytu budżetu oraz dokonać specyfikacji źródeł przychodów i rodzajów rozchodów budżetu.

Kategoria kwoty długu nie występuje w przepisach ustawy *o finansach publicznych* dotyczących uchwały budżetowej jednostki samorządu terytorialnego, dlatego kwotę długu w wieloletniej prognozie finansowej określa się w powiązaniu z kwotami przychodów z tytułów dłużnych oraz rozchodów budżetu i wydatków budżetowych związanych ze spłatą długu określonych w tej prognozie.

Dopuszczalny poziom zadłużania się jednostek samorządu terytorialnego został określony w przepisach art. 243 ustawy *o finansach publicznych.* Ma on charakter indywidualny i jest ustalany odrębnie dla każdej jednostki samorządu terytorialnego na podstawie danych z jej budżetu z ostatnich trzech lat poprzedzających rok budżetowy. Dane te obejmują dochody budżetu ogółem, dochody bieżące, dochody majątkowe pochodzące ze sprzedaży majątku oraz wydatki bieżące. Przy obliczaniu relacji spłaty długu dla roku poprzedzającego rok budżetowy przyjmuje się planowane wartości wykazane w sprawozdaniu za trzy kwartały, natomiast dla obliczenia relacji dla poprzednich dwóch lat przyjmuje się wartości wykonane ze sprawozdań rocznych.

Objaśnienia do wieloletniej prognozy finansowej

Zgodnie z art. 226 ust. 2a ustawy *o finansach publicznych*, do wieloletniej prognozy finansowej dołącza się objaśnienia przyjętych wartości. Objaśnienia przyjętych wartości stanowią obowiązkową część uchwały w sprawie wieloletnie

niej prognozy finansowej i dotyczą wszystkich wartości przyjętych w wieloletniej prognozie finansowej, tj. kwot dochodów i wydatków budżetowych, kwot przychodów i rozchodów budżetu, przeznaczenia nadwyżki budżetowej albo sposobu sfinansowania deficytu, kwoty długu i sposobu jego sfinansowania. Spełniają one rolę uzasadnienia dla wartości przyjętych w prognozie. W objaśnieniach mogą być zawarte także informacje uszczegóławiające dane ujęte w wieloletniej prognozie finansowej.

Załącznik do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej – wykaz przedsięwzięć

Zgodnie z art. 226 ust. 3 ustawy *o finansach publicznych*, w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej określa się odrębnie dla każdego przedsięwzięcia:

1. nazwę i cel;
2. jednostkę organizacyjną odpowiedzialną za realizację lub koordynującą wykonywanie przedsięwzięcia;
3. okres realizacji i łączne nakłady finansowe;
4. limity wydatków w poszczególnych latach;
5. limit zobowiązań.

Definicję przedsięwzięcia określa art. 226 ust. 4 ustawy. W myśl tego przepisu, przez przedsięwzięcia należy rozumieć wieloletnie programy, projekty lub zadania, w tym związane z:

a) programami finansowanymi z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3;
b) umowami o partnerstwie publiczno-prywatnym.

W wykazie przedsięwzięć powinny być ujmowane programy, projekty lub zadania, których realizacja wykracza poza rok budżetowy, jednak o ujęciu danego przedsięwzięcia w wykazie przedsięwzięć decyduje jednostka samorządu terytorialnego.

Określony w wykazie przedsięwzięć limit zobowiązań dla danego przedsięwzięcia nie może być wyższy niż łączna kwota nakładów finansowych na to przedsięwzięcie. Ponadto limit ten nie obejmuje zobowiązań wynikających z zawartych już umów.

Prognoza kwoty długu

Stosownie do postanowień art. 227 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych*, prognozę kwoty długu sporządza się na okres, na który zaciągnięto oraz planuję się zaciągnąć zobowiązania zaliczane do długu publicznego.

Przepisy ustawy *o finansach publicznych* nie zawierają żadnych regulacji dotyczących elementów prognozy kwoty długu, jak również sposobu ujęcia elementów prognozy kwoty długu w uchwale organu stanowiącego w sprawie wieloletniej prognozy finansowej. Pomimo braku tych regulacji, z analizy przepisów art. 226 ust. 1 i art. 227 ustawy wynika, że prognoza kwoty długu jest częścią wieloletniej prognozy finansowej. Wyszczególnione w wieloletniej prognozie finansowej kwoty dochodów i wydatków budżetowych, wynik budżetu oraz kwo-

ty przychodów i rozchodów budżetu są ściśle związane z prognozowaniem kwoty długu. Ponadto, z regulacji nakazującej sporządzenie prognozy kwoty długu na okres, na który zaciągnięto zobowiązania i na który planuje się zaciągnąć zobowiązania, wynika, że jest to okres wspólny dla prognozy kwoty długu i wieloletniej prognozy finansowej. W świetle powyższego, prognoza kwoty długu nie stanowi odrębnego dokumentu, lecz jest częścią wieloletniej prognozy finansowej.

Okres objęty wieloletnią prognozą finansową, w tym prognozą kwoty długu

Z art. 227 ustawy *o finansach publicznych* wynika, że minimalny okres, na jaki sporządza się wieloletnią prognozę finansową, obejmuje rok budżetowy oraz trzy kolejne lata. Wieloletnia prognoza finansowa sporządzana jest jednak na okres dłuższy w przypadku, gdy zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania zaliczane do długu publicznego, których spłata nastąpi później niż w ciągu 3 lat po roku budżetowym.

Upoważnienia

Stosownie do postanowień art. 228 ust. 1 i 2 ustawy *o finansach publicznych*, uchwała w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego może zawierać upoważnienie dla zarządu jednostki samorządu terytorialnego do zaciągania zobowiązań:

1. związanych z realizacją zamieszczonych w niej przedsięwzięć;
2. z tytułu umów, których realizacja w roku budżetowym i w latach następnych jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działania jednostki, i z których wynikające płatności wykraczają poza rok budżetowy.

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może upoważnić zarząd do przekazania uprawnień kierownikom jednostek organizacyjnych jednostki samorządu terytorialnego do zaciągania zobowiązań:

1. związanych z realizacją zamieszczonych w niej przedsięwzięć;
2. z tytułu umów, których realizacja w roku budżetowym i w latach następnych jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działania jednostki, i z których wynikające płatności wykraczają poza rok budżetowy.

Udzielone zarządowi przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego upoważnienia do zaciągania zobowiązań związanych z realizacją zamieszczonych w wykazie przedsięwzięć nie mogą przekraczać określonego w wykazie przedsięwzięć limitu zobowiązań.

Przekazane kierownikom jednostek organizacyjnych przez zarząd uprawnienia do zaciągania zobowiązań muszą się mieścić w granicach posiadanych przez zarząd uprawnień.

Upoważnienia do zaciągania zobowiązań zamieszczane są w treści uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej lub jej zmiany.

Wymagana zgodność między wieloletnią prognozą finansową i budżetem

W momencie przyjęcia uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej oraz uchwały budżetowej wartości przyjęte w tych dokumentach powinny być zgodne.

W przypadku, gdy w budżecie jednostki samorządu terytorialnego zostaną dokonane zmiany w zakresie wyniku budżetu i związanych z nim kwot przychodów i rozchodów, zarząd jednostki samorządu terytorialnego ma obowiązek wprowadzenia zmian w wieloletniej prognozie finansowej, w związku z postanowieniami art. 229 ustawy, który wprowadza wymóg zgodności wartości przyjętych w wieloletniej prognozie finansowej i w budżecie jednostki samorządu terytorialnego co najmniej w zakresie wyniku budżetu i związanych z nim kwot przychodów i rozchodów oraz długu jednostki samorządu terytorialnego.

Opracowanie projektu uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej i jej uchwalenie

Kompetencje organów jednostek samorządu terytorialnego w kwestii sporządzenia projektu uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej i jej zmiany oraz podjęcia tej uchwały określa art. 230 ust. 1 i 6 ustawy *o finansach publicznych*.

Z art. 230 ust. 1 powołanej ustawy wynika, że wyłączną inicjatywę w sprawie sporządzenia projektu uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej i jej zmiany posiada zarząd jednostki samorządu terytorialnego.

W myśl postanowień art. 230 ust. 2–5 w związku z art. 238 ust. 1 tej ustawy, projekt uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej lub jej zmiany zarząd jednostki samorządu terytorialnego przedstawia wraz z projektem uchwały budżetowej:

1. regionalnej izbie obrachunkowej – celem zaopiniowania;
2. organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego

– w terminie do dnia 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy.

Z kolei, w świetle art. 230 ust. 6 ustawy *o finansach publicznych*, kompetencja do podęcia uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego lub jej zmiany przysługuje organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego. Uchwałę w sprawie wieloletniej prognozy finansowej lub jej zmiany organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego podejmuje nie później niż uchwałę budżetową, tj. przed rozpoczęciem roku budżetowego, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach – nie później niż do dnia 31 stycznia roku budżetowego.

Ponadto, w myśl art. 230 ust. 7 powołanej ustawy, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchylić obowiązującej uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, nie podejmując jednocześnie nowej uchwały w tej sprawie.

Opinie w sprawie projektu uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej lub jej zmiany oraz w sprawie prognozy kwoty długu

Przedstawiony w terminie do dnia 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy, wraz z projektem uchwały budżetowej w formie dokumentu elektronicznego, projekt uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, jak i projekt zmiany obowiązującej uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, podlega zaopiniowaniu przez regionalną izbę obrachunkową na podstawie art. 230 ust. 3 ustawy *o finansach publicznych*. Opinię do projektu uchwały lub jej zmiany regionalna izba obrachunkowa wydaje ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia przestrzegania przepisów ustawy, dotyczących uchwalania i wykonywania budżetów w następnych latach, na które zaciągnięto i planuje się zaciągnąć zobowiązania. Opinia powyższa, stosownie do postanowień powołanej ustawy, podlega publikacji przez jednostkę samorządu terytorialnego w „Biuletynie Informacji Publicznej" w terminie 7 dni od dnia jej otrzymania od regionalnej izby obrachunkowej.

Zaopiniowaniu przez regionalną izbę obrachunkową podlega tylko projekt uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej lub jej zmiany, przekazany regionalnej izbie obrachunkowej przez zarząd jednostki samorządu terytorialnego wraz z projektem uchwały budżetowej w terminie do dnia 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy.

Poza tym, art. 230 ust. 4 ustawy *o finansach publicznych* nakłada na regionalną izbę obrachunkową obowiązek wydania, na podstawie przyjętej przez jednostkę samorządu terytorialnego wieloletniej prognozy finansowej oraz uchwały budżetowej, opinii w sprawie prawidłowości planowanej kwoty długu jednostki samorządu terytorialnego, wynikającej z planowanych i zaciągniętych zobowiązań zaliczanych do długu publicznego.

Opinia powyższa, na podstawie art. 246 powołanej ustawy, podlega publikacji przez jednostkę samorządu terytorialnego w „Biuletynie Informacji Publicznej" w terminie 7 dni od dnia jej otrzymania od regionalnej izby obrachunkowej.

W przypadku negatywnej opinii regionalnej izby obrachunkowej w sprawie prawidłowości planowanej kwoty długu jednostki samorządu terytorialnego, wynikającej z zaciągniętych i planowanych do zaciągnięcia zobowiązań, jednostka samorządu terytorialnego obowiązana jest, stosownie do postanowień art. 230 ust. 5 powołanej ustawy, dokonać takich zmian uchwał, aby została zachowana relacja określona w art. 243 ustawy.

Dokonywanie zmian w wieloletniej prognozie finansowej

W świetle art. 232 ustawy *o finansach publicznych*, zarząd jednostki samorządu terytorialnego posiada kompetencję do dokonywania w ciągu roku zmian wszystkich wartości przyjętych w wieloletniej prognozie finansowej, wynikających z uchwał zmieniających uchwałę budżetową, z wyłączeniem zmian limitów zobowiązań i kwot wydatków na przedsięwzięcia, które należą do kompetencji organu stanowiącego.

W przypadku, gdy w budżecie jednostki samorządu terytorialnego zostaną dokonane zmiany w zakresie wyniku budżetu i związanych z nim kwot przychodów i rozchodów, zarząd jednostki samorządu terytorialnego ma obowiązek wprowadzenia zmian w wieloletniej prognozie finansowej, w związku z postanowieniami art. 229 ustawy, który wprowadza wymóg zgodności wartości przyjętych w wieloletniej prognozie finansowej i budżecie jednostki samorządu terytorialnego co najmniej w zakresie wyniku budżetu i związanych z nim kwot przychodów i rozchodów oraz długu jednostki samorządu terytorialnego. Ustawa nie określa jednak terminu wprowadzenia powyższych zmian. Z praktyki wynika, że zmiany te powinny być wprowadzone najpóźniej przed wystąpieniem przez jednostkę samorządu terytorialnego do regionalnej izby obrachunkowej z wnioskiem o wydanie opinii o możliwości spłaty zaciąganych kredytów i pożyczek.

Pomimo regulacji zawartych w art. 232 ustawy *o finansach publicznych*, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, oprócz zmian limitów zobowiązań i kwot wydatków na przedsięwzięcia, może również dokonać w wieloletniej prognozie finansowej wszelkich zmian wynikających ze zmian budżetu.

Zmiana kwot wydatków na realizację przedsięwzięć, ujętych w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej

Z art. 231 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* wynika, że zmiana limitów wydatków na przedsięwzięcia należy do kompetencji organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego. Może ona nastąpić w wyniku uprzedniego podjęcia przez organ stanowiący uchwały w sprawie zmiany zakresu wykonywania przedsięwzięcia bądź okresowego wstrzymania jego realizacji lub zaniechania jego realizacji. Zmiana limitów wydatków na przedsięwzięcia może nastąpić również z przyczyn takich, jak: zmiana nakładów na dane przedsięwzięcie w wyniku przeprowadzonego przetargu, aktualizacja nakładów w związku ze zmianą cen, zmiana podatku VAT, brak realizacji wydatków bądź częściowe wykonanie wydatków w poprzednim roku budżetowym itp. Uchwała ta jest podstawą do dokonania przez organ stanowiący zmian w wieloletniej prognozie finansowej w zakresie limitów wydatków na realizację przedsięwzięć ujętych w załączniku do uchwały.

Postanowienia dotyczące zmiany zakresu wykonywania przedsięwzięć, zmiany limitów wydatków na realizację przedsięwzięć oraz przyczyn zmian limitów wydatków na realizację przedsięwzięć mogą być ujmowane w treści uchwały w sprawie zmian w wieloletniej prognozie finansowej bez uprzedniego podejmowania w tym zakresie odrębnej uchwały organu stanowiącego.

Spełnienie wskaźników z art. 243 ustawy *o finansach publicznych* na etapie opracowywania projektu uchwały budżetowej i uchwalania uchwały budżetowej przez jednostkę samorządu terytorialnego

Z postanowień art. 243 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* wynika, że organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchwalić budżetu, którego realizacja spowoduje, że w roku budżetowym oraz w każdym roku następującym po roku budżetowym relacja kwot spłat długu wraz z odsetkami

danej jednostki samorządu terytorialnego w stosunku do jej dochodów ogółem przekroczy ustaloną dla tej jednostki indywidualną relację spłaty długu.

Łączną kwotę spłat długu jednostki samorządu terytorialnego ustala się przy uwzględnieniu postanowień art. 244 powołanej ustawy, w myśl których do łącznej kwoty przypadających w danym roku budżetowym spłat i wykupów, o których mowa w art. 243 ust. 1, dodaje się przypadające do spłaty w tym samym roku budżetowym kwoty zobowiązań związku współtworzonego przez daną jednostkę samorządu terytorialnego:

1. w wysokości proporcjonalnej do jej udziału we wspólnej inwestycji współfinansowanej kredytem, pożyczką lub emisją obligacji spłacanych lub wykupywanych w danym roku budżetowym;
2. w pozostałych przypadkach – w wysokości proporcjonalnej do jej udziału we wpłatach wnoszonych na rzecz związku, którego jest członkiem.

Łączna kwota spłat i wykupów jednostki samorządu terytorialnego, o której mowa w art. 243, nie obejmuje zobowiązań związku współtworzonego przez tę jednostkę, na które jednostka udzieliła gwarancji i poręczeń.

Wymienionych w art. 243 ust. 1 ograniczeń w spłacie długu nie stosuje się do:

1. wykupów papierów wartościowych, spłat kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z umową zawartą na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2, z wyłączeniem odsetek od tych zobowiązań;
2. poręczeń i gwarancji udzielonych samorządowym osobom prawnym, realizującym zadania jednostki samorządu terytorialnego w ramach programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2

– w terminie nie dłuższym niż 90 dni po zakończeniu programu, projektu lub zadania i otrzymaniu refundacji z tych środków.

W przypadku, gdy określone w umowie środki, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2, nie zostaną przekazane lub po ich przekazaniu zostanie orzeczony ich zwrot, jednostka samorządu terytorialnego nie może emitować papierów wartościowych, zaciągać kredytów, pożyczek ani udzielać poręczeń i gwarancji do czasu spełnienia relacji, o której mowa w ust. 1.

Ponadto, zgodnie z art. 36 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku *o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej*, w latach 2014–2018 ograniczeń w zakresie spłaty zobowiązań, określonych w art. 243 ust. 1, nie stosuje się do wykupów papierów wartościowych, spłat kredytów i pożyczek, z wyłączeniem odsetek od tych zobowiązań, zaciągniętych przez jednostkę samorządu terytorialnego na spłatę przejętych zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, przekształconego na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 roku *o działalności leczniczej*.

Sposób przekazywania projektu uchwały lub jej zmiany oraz uchwał i zarządzeń w sprawie wieloletniej prognozy finansowej do regionalnej izby obrachunkowej

Zgodnie z przepisami art. 230 ust. 8 i 9 ustawy *o finansach publicznych* oraz § 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 10 stycznia 2013 roku *w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorial-*

nego, jednostki samorządu terytorialnego przekazują regionalnej izbie obrachunkowej uchwały i zarządzenia w sprawie wieloletniej prognozy finansowej.

Projekt uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej lub jej zmiany oraz uchwały i zarządzenia w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego przekazują do regionalnej izby obrachunkowej w formie dokumentu elektronicznego z wykorzystaniem aplikacji, wskazanej przez Ministra Finansów w „Biuletynie Informacji Publicznej". Dokumenty elektroniczne jednostka samorządu terytorialnego opatruje bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy kwalifikowanego certyfikatu.

Sposób i terminy przekazywania projektu uchwały lub jej zmiany oraz uchwał i zarządzeń w sprawie wieloletniej prognozy finansowej przez regionalne izby obrachunkowe Ministrowi Finansów

Zgodnie z art. 230a ustawy *o finansach publicznych* i § 5 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 10 stycznia 2013 roku *w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego*, regionalne izby obrachunkowe przekazują Ministrowi Finansów, w formie dokumentu elektronicznego, za pomocą aplikacji, wskazanej przez Ministra Finansów w „Biuletynie Informacji Publicznej":

1. projekty wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art. 230 ust. 2 ustawy, wraz z wynikami opinii – w terminie do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rok budżetowy;
2. wieloletnie prognozy finansowe jednostek samorządu terytorialnego wraz z wynikami rozstrzygnięć nadzorczych – w terminie do dnia:
   a) 10 marca roku budżetowego – w odniesieniu do wieloletnich prognoz finansowych wynikających z uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, otrzymanych do dnia 1 lutego roku budżetowego,
   b) 5 maja roku budżetowego – w odniesieniu do wieloletnich prognoz finansowych wynikających z uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, otrzymanych do ostatniego dnia pierwszego kwartału roku budżetowego,
   c) 5 sierpnia roku budżetowego – w odniesieniu do wieloletnich prognoz finansowych wynikających z uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, otrzymanych do ostatniego dnia drugiego kwartału roku budżetowego,
   d) 5 listopada roku budżetowego – w odniesieniu do wieloletnich prognoz finansowych wynikających z uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, otrzymanych do ostatniego dnia trzeciego kwartału roku budżetowego.

Termin badania i zakres nadzoru

Nadzorowi regionalnej izby obrachunkowej podlegają wyłącznie uchwały i zarządzenia w sprawie wieloletniej prognozy finansowej lub jej zmiany przekazane w formie dokumentu elektronicznego. Dokumenty te muszą być kompletne, tj. muszą zawierać:

- uchwałę z prawidłowo nadanym numerem i datą;
- załącznik Nr 1 – wieloletnią prognozę finansową;
- załącznik Nr 2 – wykaz przedsięwzięć;
- załącznik Nr 3 – objaśnienia

oraz muszą być opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy kwalifikowanego certyfikatu.

Zgodnie z art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku *o samorządzie gminnym*[5], art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku *o samorządzie powiatowym*[6] i art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku *o samorządzie województwa*[7], regionalna izba obrachunkowa stwierdza nieważność uchwały lub zarządzenia w całości w terminie 30 dni od dnia doręczenia uchwały lub zarządzenia, w trybie przewidzianym w art. 230 ust. 9 ustawy *o finansach publicznych* i § 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 10 stycznia 2013 roku *w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego.* Za datę doręczenia przyjmuje się datę pobrania przez regionalną izbę obrachunkową, z serwera głównego regionalnej izby obrachunkowej, przekazanej przez jednostkę samorządu terytorialnego uchwały lub zarządzenia w sprawie wieloletniej prognozy finansowej.

Wieloletnia prognoza finansowa – rok 2014

Z analizy przepisów regulujących problematykę wieloletniej prognozy finansowej wynika, że jednostki samorządu terytorialnego obowiązane są corocznie dostosować obowiązującą uchwałę w sprawie wieloletniej prognozy finansowej w zakresie:

1. prezentowanych w niej wartości – do uchwały budżetowej na dany rok;
2. okresu objętego wieloletnią prognozą finansową – do wymogów ustawy.

Przyczyną zmian może być również konieczność ujęcia w niej dodatkowych przedsięwzięć, zmiany zakresu wykonywania zamieszczonych w wykazie przedsięwzięć bądź okresowego wstrzymania lub zaniechania ich realizacji.

W tym celu jednostki samorządu terytorialnego mogą dokonać zmiany obowiązującej uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej lub uchylić obowiązującą uchwałę w sprawie wieloletniej prognozy finansowej i podjąć jednocześnie nową.

Projekt nowej uchwały bądź zmiany obowiązującej uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej zarząd jednostki samorządu terytorialnego winien opracować i przedłożyć w formie dokumentu elektronicznego wraz z projektem

[5] J.t.: DzU 2013, poz. 594.
[6] J.t.: DzU 2013, poz. 595.
[7] J.t.: DzU 2013, poz. 596.

uchwały budżetowej organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego i regionalnej izbie obrachunkowej w terminie do dnia 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy. Przedłożony przez jednostkę samorządu terytorialnego projekt uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej lub jej zmiany podlega zaopiniowaniu przez regionalną izbę obrachunkową. Jednostka samorządu terytorialnego publikuje powyższą opinię w „Biuletynie Informacji Publicznej" w terminie 7 dni od dnia jej otrzymania.

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego podejmuje uchwałę w sprawie wieloletniej prognozy finansowej lub w sprawie zmiany obowiązującej wieloletniej prognozy finansowej nie później niż uchwałę budżetową.

Regionalna izba obrachunkowa, na podstawie przyjętej przez jednostkę samorządu terytorialnego wieloletniej prognozy finansowej oraz uchwały budżetowej, przedstawia opinię w sprawie prawidłowości planowanej kwoty długu jednostki samorządu terytorialnego, wynikającej z planowanych i zaciągniętych zobowiązań zaliczanych do długu publicznego. Opinia ta podlega publikacji przez jednostkę samorządu terytorialnego w „Biuletynie Informacji Publicznej" w terminie 7 dni od dnia jej otrzymania.

W przypadku negatywnej opinii regionalnej izby obrachunkowej w sprawie prawidłowości planowanej kwoty długu, jednostka samorządu terytorialnego dokonuje takich zmian uchwał, aby została zachowana relacja określona w art. 243 ustawy *o finansach publicznych*.

PIOTR ŚWIĄTEK

Zmiany w ustawie *o systemie oświaty* wynikające z nowelizacji z dnia 13 czerwca 2013 roku – wybrane zagadnienia

Podstawowym celem zmian w ustawie z dnia 7 września 1991 roku *o systemie oświaty*[1] (dalej: u.s.o.), wprowadzonych nowelą z dnia 13 czerwca 2013 roku, jest systematyczne zwiększanie dostępności wychowania przedszkolnego, zakończone 1 września 2017 roku zapewnieniem wszystkim dzieciom w wieku od 3 do 5 lat miejsca realizacji wychowania przedszkolnego w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego, w których ustawowo zostanie ograniczona wysokość opłat pobieranych od rodziców za korzystanie przez ich dzieci z wychowania przedszkolnego[2]. Realizacja przyjętego założenia obejmuje szereg zmian związanych z organizacją i finansowaniem wychowania przedszkolnego. Uchwalone rozwiązania wprowadzają m.in.:

– obowiązek dla gmin zapewnienia dzieciom w wieku od 3 do 5 lat miejsca realizacji wychowania przedszkolnego w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego, w których ustawowo zostanie ograniczona wysokość opłat pobieranych od rodziców za korzystanie przez ich dzieci z wychowania przedszkolnego;
– dotację celową z budżetu państwa dla gmin na zwiększenie liczby miejsc i poprawę warunków wychowania przedszkolnego; ustawowe ograniczenie wysokości opłat pobieranych od rodziców za świadczenia udzielane przez publiczne przedszkole oraz publiczną inną formę wychowania przedszkolnego w czasie przekraczającym ustalony przez radę gminy czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki;
– zapewnienie możliwości korzystania z przedszkoli niepublicznych, w których opłaty i czas świadczonego bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki będą takie same, jak ustalone przez radę gminy dla przedszkoli publicznych;
– możliwość zwalniania przez gminy rodziców w całości lub części z opłat za korzystanie przez ich dzieci z wychowania przedszkolnego.

[1] DzU 2004 nr 256, poz. 2572 z późn. zm.

[2] Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy *o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw*, www.sejm.gov.pl, druk 1312.

Zmiany dotyczące zadań gminy w zakresie wychowania przedszkolnego

Zapewnienie wszystkim dzieciom 3- i 4-letnim prawa do korzystania z wychowania przedszkolnego

Realizacja nałożonego na gminy obowiązku zapewnienia dzieciom w wieku od 3 do 5 lat miejsca realizacji wychowania przedszkolnego będzie przeprowadzana w latach 2015–2017. Zgodnie z treścią art. 14 ust. 3 u.s.o. w brzmieniu obowiązującym na dzień 1 września 2013 roku, dziecko w wieku 5 lat jest obowiązane odbyć roczne przygotowanie przedszkolne w przedszkolu, oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego. Po myśli ust. 4 przywołanego przepisu, zapewnienie warunków do spełniania obowiązku, o którym mowa w ust. 3, jest zadaniem własnym gminy. Z dniem 1 września 2017 roku do art. 14 zostanie dodany zapis ust. 3b, zgodnie z którym dzieci w wieku 3 i 4 lat mają prawo do korzystania z wychowania przedszkolnego w przedszkolu lub innej formie wychowania przedszkolnego. Treść przywołanego przepisu wskazuje, że uprawnienie do korzystania z wychowania przedszkolnego dzieci 3- i 4-letnie uzyskają z dniem 1 września 2017 roku. Zapis art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2013 roku *o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw*[3] (dalej: u.z.u.s.o.) rozstrzyga, że dzieci w wieku 4 lat prawo do korzystania z wychowania przedszkolnego uzyskają z dniem 1 września 2015 roku. Zapewnienie warunków do realizacji tego prawa jest zadaniem własnym gminy. Należy zatem przyjąć, że uprawnienie do korzystania z wychowania przedszkolnego przez dzieci 3- i 4-letnie jest wprowadzane stopniowo – w roku 2015 uzyskają je dzieci 4-letnie, natomiast w roku 2017 dzieci 3-letnie.

Jednocześnie od dnia 1 września 2013 roku obowiązuje znowelizowany przepis art. 14 ust. 1b u.s.o., umożliwiający objęcie w szczególnie uzasadnionych wypadkach wychowaniem przedszkolnym dziecka, które ukończyło 2,5 roku. Dotychczasowe rozwiązanie umożliwiało jedynie dyrektorowi przedszkola przyjęcie do przedszkola (w szczególnie uzasadnionych przypadkach) dziecka, które ukończyło 2,5 roku. Znowelizowany przepis pozwoli na objęcie wychowaniem przedszkolnym dziecka w tym wieku również w innych formach wychowania przedszkolnego.

Dowóz dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego

Według stanu prawnego obowiązującego na dzień 1 września 2013 roku, obowiązkiem rady gminy jest ustalenie prowadzonych przez gminę sieci publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych (art. 14a ust. 1 u.s.o.). W przypadkach uzasadnionych warunkami demograficznymi i geograficznymi rada gminy może uzupełnić sieć publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych o inne formy wychowania przedszkolnego (art. 14a ust. 1a u.s.o.). Tak ustalona sieć publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych wraz z publiczny-

[3] DzU 2013, poz. 827.

mi innymi formami wychowania przedszkolnego powinna zapewniać wszystkim dzieciom pięcioletnim zamieszkałym na obszarze gminy możliwość spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego. Droga dziecka pięcioletniego z domu do najbliższego publicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub do publicznej innej formy wychowania przedszkolnego nie powinna przekraczać 3 km. Jeżeli droga ta jest dłuższa, to ustawa nakłada na gminę obowiązek zapewnienia dziecku bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu, a w przypadku, gdy dowożenie zapewniają rodzice, obowiązek zwrotu kosztów przejazdu dziecka i opiekuna środkami komunikacji publicznej.

Z dniem 1 stycznia 2015 roku wejdzie w życie art. 10 u.z.u.s.o., zgodnie z którym w latach szkolnych 2015/2016 i 2016/2017 sieć publicznych przedszkoli wraz z publicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego, oddziałami przedszkolnymi zorganizowanymi w publicznych szkołach podstawowych, prowadzonymi przez gminę, publicznymi przedszkolami, oddziałami przedszkolnymi zorganizowanymi w publicznych szkołach podstawowych i publicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego, prowadzonymi przez inną osobę prawną lub osobę fizyczną, niepublicznymi przedszkolami, o których mowa w art. 90 ust. 1b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym przez u.z.u.s.o., oraz niepublicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego, o których mowa w art. 90 ust. 1c ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym przez u.z.u.s.o., powinna zapewniać zamieszkałym na obszarze gminy dzieciom, o których mowa w art. 14 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 1, możliwość spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, a dzieciom czteroletnim – możliwość realizowania wychowania przedszkolnego. Droga dziecka z domu do formy wychowania przedszkolnego, w której spełnia ono obowiązek rocznego wychowania przedszkolnego, nie może przekraczać 3 km. Jeżeli droga, o której mowa w ust. 1, przekracza 3 km, obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka albo zwrot kosztów przejazdu dziecka i opiekuna środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice (art. 10 ust. 2 u.z.u.s.o.). Należy zwrócić uwagę, że ustawodawca rozszerzył w ten sposób katalog form realizacji wychowania przedszkolnego, do których gmina powinna zapewnić bezpłatny dowóz dziecka i opiekę lub zwrot kosztów przejazdu dziecka i opiekuna środkami komunikacji publicznej, gdy dowóz zapewniają rodzice. Obowiązek dotyczy bowiem również dzieci pięcioletnich, realizujących roczne przygotowanie przedszkolne w innych niż prowadzone przez gminę formach wychowania przedszkolnego.

Natomiast z dniem 1 września 2017 roku przepisy art. 14a ust. 2 i 3 u.s.o. zostaną znowelizowane ponownie. Zgodnie z brzmieniem art. 14a ust. 2, sieć publicznych przedszkoli, wraz z publicznymi przedszkolami i publicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego, prowadzonymi przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne, publicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego, prowadzonymi przez gminę, niepublicznymi przedszkolami, o których mowa w art. 90 ust. 1b, oraz niepublicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego, o których mowa w art. 90 ust. 1c, powinna zapewniać dzieciom, o których mowa w art. 14 ust. 1, zamieszkałym na obszarze gminy, możliwość korzystania z wychowania przedszkolnego. Droga dziecka spełniającego obowiązek, o którym mowa w art. 14

ust. 3, z domu do publicznego przedszkola, publicznej innej formy wychowania przedszkolnego, niepublicznego przedszkola, o którym mowa w art. 90 ust. 1b, albo niepublicznej innej formy wychowania przedszkolnego, o której mowa w art. 90 ust. 1c, w których gmina zapewniła warunki spełniania tego obowiązku, nie powinna przekraczać 3 km. Znowelizowany przepis uwzględniał będzie zatem w swojej treści zasadę, zgodnie z którą dzieci 3- i 4-letnie będą miały prawo do korzystania z wychowania przedszkolnego, natomiast dzieci 5-letnie będą realizowały obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego. Bez zmian pozostawiono natomiast rozwiązanie dotyczące długości drogi dziecka realizującego obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego z domu do formy wychowania przedszkolnego, w której realizuje ono ten obowiązek. Podobnie, jak w poprzednio obowiązujących przepisach, jeżeli droga dziecka, o której mowa w ust. 2, przekracza 3 km, obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka albo zwrot kosztów przejazdu dziecka i opiekuna środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice.

Z dniem 1 września 2013 roku wszedł w życie przepis art. 14a ust. 4a u.s.o., zgodnie z którym gmina może zorganizować dzieciom bezpłatny transport i opiekę w czasie przewozu do przedszkola lub innej formy wychowania przedszkolnego również w przypadkach, w których nie ma takiego obowiązku. Ustawa *o systemie oświaty* nakłada na gminy w art. 14 ust. 3 obowiązek zapewnienia bezpłatnego transportu i opieki dzieciom, realizującym obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, w sytuacji, gdy droga dziecka z domu do właściwej formy wychowania przedszkolnego przekracza 3 km. W konsekwencji wprowadzony przepis uprawnia gminy do zorganizowania bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dzieciom, realizującym obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, których droga z domu do formy wychowania przedszkolnego, w której realizują one ten obowiązek, jest krótsza niż 3 km.

Zmiany dotyczące organizacji wychowania przedszkolnego

1. Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych

Oddział przedszkolny jest podstawową jednostką organizacyjną przedszkola i w świetle art. 61 ust. 1 u.s.o. nie wchodzi w skład struktury organizacyjnej szkoły podstawowej. Zgodnie ze stanowiskiem, wyrażonym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, „oddział przedszkolny w szkole podstawowej zachowuje odrębności programowe, a kształcenie i wychowanie w nim jest zorganizowane odmiennie niż w oddziałach szkoły podstawowej, na zasadach odnoszących się do oddziałów przedszkola, tj. zgodnie z ramowym statutem przedszkola”[4]. Z brzmienia przepisu art. 6 ust. 4 u.s.o. wynika, że oddział przedszkolny powinien spełniać standardy odnoszące się do przedszkoli publicznych.

Nowelizacja ustawy *o systemie oświaty* z dnia 13 czerwca 2013 roku wprowadzi bardzo istotne zmiany dotyczące oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Stosownie do art. 5 u.z.u.s.o. (przepis wchodzi w życie z dniem 1 września 2014 roku), z dniem 1 września 2016 roku oddziały przed-

[4] Zob.: www.men.gov.pl.

szkolne w szkole podstawowej z mocy prawa staną się przedszkolem. Oznacza to w rzeczywistości likwidację tej formy organizacyjnej wychowania przedszkolnego. Powstałe w ten sposób przedszkole tworzy zespół ze szkołą podstawową, w której dotychczas działał oddział przedszkolny. Dyrektorem powstałego zespołu jest dotychczasowy dyrektor szkoły podstawowej, w której działał oddział przedszkolny. Stosownie do przyjętego rozwiązania, nauczyciele, zatrudnieni w szkole podstawowej prowadzącej dotychczas oddział lub oddziały przedszkolne, stają się nauczycielami nowo powstałego zespołu. Nowelizacja wprowadza szczególne rozwiązanie dotyczące szkół podstawowych, które w dniu 1 września 2016 roku działają w ramach zespołu szkół. W takiej sytuacji powstałe z oddziału przedszkolnego przedszkole wchodzi w skład zespołu, w ramach którego działa szkoła podstawowa, w której przed 1 września 2016 roku działał oddział przedszkolny lub oddziały przedszkolne. Jednocześnie w art. 6 u.z.u.s.o. wskazano katalog przepisów, które do dnia 1 września 2016 roku będą miały zastosowanie do oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Jest to konsekwencją prawa do funkcjonowania w systemie oświaty oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych do dnia 31 sierpnia 2016 roku.

2. Inne zmiany organizacyjne

Ustawodawca uelastycznił przepisy dotyczące warunków tworzenia zespołów szkół i przedszkoli. W art. 62 u.s.o. wprowadzono ust. 1d i 1e, obowiązujące od dnia 1 września 2014 roku, które umożliwiają połączenie w zespół szkoły podstawowej i przedszkoli mających siedzibę na obszarze objętym obwodem tej szkoły oraz połączenie w zespół przedszkoli mających siedzibę na obszarze objętym obwodem jednej szkoły podstawowej.

Ponadto z dniem 1 września 2013 roku wprowadzono rozwiązania ułatwiające dokonywanie zmian organizacyjnych w sieci publicznych przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego. Dodany w art. 59 u.s.o ust. 10 umożliwia przekształcenie innej formy wychowania przedszkolnego w przedszkole bez konieczności uprzedniej likwidacji innej formy wychowania przedszkolnego.

Dofinansowanie z budżetu państwa zadań gmin w zakresie wychowania przedszkolnego

Zmiany w ustawie *o systemie oświaty*, wprowadzone nowelą z dnia 13 czerwca 2013 roku, zwiększają obciążenia finansowe gmin związane z realizacją zadań dotyczących wychowania przedszkolnego, przy jednoczesnym uszczupleniu dochodów tych jednostek. Formę rekompensaty stanowić ma wprowadzona w art. 14d u.s.o. dotacja celowa z budżetu państwa. Dotacja przekazana gminom ma zapewnić środki finansowe na:

1) rozwój wychowania przedszkolnego, w tym na zwiększenie liczby miejsc i poprawę warunków wychowania przedszkolnego, co jest niezbędne w związku z przyznaniem od dnia 1 września 2015 roku dzieciom czteroletnim, a od dnia 1 września 2017 roku także dzieciom trzyletnim, prawa do wychowania przedszkolnego w publicznym przedszkolu, publicznej innej

formie wychowania przedszkolnego lub niepublicznym przedszkolu, o którym mowa w art. 90 ust. 1b ustawy *o systemie oświaty*;

2) rekompensatę utraconych dochodów w związku z ustawowym ograniczeniem wysokości opłaty za każdą godzinę przekraczającą ustalony przez radę gminy czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki (nie krótszy niż 5 godzin dziennie), ponoszonej przez rodziców dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym;
3) rekompensatę dodatkowych wydatków związanych ze zwiększeniem wysokości dotacji dla przedszkoli niepublicznych do 100% wydatków bieżących przewidzianych na dziecko w przedszkolu publicznym prowadzonym przez gminę, w związku ze zobowiązaniem się przez te przedszkola niepubliczne m.in. do pobierania od rodziców opłat ograniczonych ustawowo, tak jak w przedszkolach publicznych, z zastrzeżeniem, że w uzasadnionych przypadkach wysokość dotacji może być wyższa niż określona w art. 90 ust. 1b u.s.o.[5]

Z przepisu art. 14d ust. 1 u.s.o. wynika, że dotacja z budżetu państwa służy dofinansowaniu zadań w zakresie wychowania przedszkolnego realizowanych przez gminy, tj. zadań związanych z zapewnieniem kształcenia, wychowania i opieki, w tym profilaktyki społecznej. Dotacja może zostać wykorzystana wyłącznie na dofinansowanie wydatków bieżących związanych z realizacją tych zadań, co wyklucza finansowanie z przyznanych środków wydatków inwestycyjnych.

Ustawa *o systemie oświaty* podaje sposób ustalania wysokości dotacji, określając, że stanowi ona iloczyn kwoty rocznej oraz liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego na obszarze gminy, ustalonej na podstawie danych systemu informacji oświatowej według stanu na dzień 30 września roku poprzedzającego rok udzielenia dotacji. W ustawie określono również kwotę stanowiącą podstawę obliczenia dotacji. Zgodnie z postanowieniem art. 14d ust. 5 u.s.o., kwota roczna dotacji podlega waloryzacji wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, określonym w ustawie budżetowej na dany rok kalendarzowy. Należy wskazać, że wysokość rocznej kwoty dotacji obowiązującej w latach 2013–2021 określono w art. 11 ust. 1 u.z.u.s.o. Przywołany przepis rozstrzyga również, że określone w tych latach kwoty dotacji nie będą podlegać waloryzacji.

W znowelizowanym art. 14 u.s.o. dodano obowiązujący od 1 stycznia 2015 roku ust. 4b, wprowadzający zasadę, zgodnie z którą w sytuacji, gdy liczba dzieci, którym gmina ma obowiązek zapewnić możliwość korzystania z wychowania przedszkolnego, zamieszkałych na obszarze danej gminy, zgłoszonych podczas rekrutacji do publicznego przedszkola, publicznej innej formy wychowania przedszkolnego, niepublicznego przedszkola, o którym mowa w art. 90 ust. 1b, lub niepublicznej innej formy wychowania przedszkolnego, o której mowa w art. 90 ust. 1c, przewyższy liczbę miejsc w tym przedszkolu lub tej innej formie wychowania przedszkolnego, dyrektor przedszkola, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez gminę – także dyrektor szkoły, informuje o nieprzyjęciu dziecka do przedszkola lub innej formy wychowania przedszkolnego wójta (burmistrza, prezydenta miasta). W tym przypadku

[5] Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy *o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw*, www.sejm.gov.pl, druk 1312.

wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany pisemnie wskazać rodzicom inne publiczne przedszkole albo publiczną inną formę wychowania przedszkolnego, albo niepubliczne przedszkole, o którym mowa w art. 90 ust. 1b, albo niepubliczną inną formę wychowania przedszkolnego, o której mowa w art. 90 ust. 1c, które mogą przyjąć dziecko. W powiązaniu z tym przepisem pozostaje art. 14d ust. 6 u.s.o., obowiązujący od dnia 1 września 2015 roku, w myśl którego wysokość dotacji z budżetu państwa jest pomniejszana o kwotę stanowiącą iloczyn kwoty rocznej w roku, na który jest udzielana dotacja, i liczby dzieci, którym gmina ma obowiązek zapewnić możliwość korzystania z wychowania przedszkolnego, nieprzyjętych w danym roku szkolnym do przedszkola lub innej formy wychowania przedszkolnego, którym wójt (burmistrz, prezydent miasta), wbrew obowiązkowi wynikającemu z ustawy, nie wskazał miejsca korzystania z wychowania przedszkolnego zgodnie z art. 14 ust. 4b u.s.o. Przytoczona reguła będzie miała zastosowanie po raz pierwszy do dotacji celowej z budżetu państwa na rok 2016. Stosownie jednak do przyjętego przez ustawodawcę w art. 14d ust. 7 u.s.o. rozwiązania, pomniejszenie dotacji celowej z budżetu państwa nie zwolni gminy z obowiązku zapewnienia dzieciom pięcioletnim warunków do spełniania obowiązku odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego, a dzieciom 3- i 4-letnim prawa do korzystania z wychowania przedszkolnego. Przytoczony przepis wejdzie w życie z dniem 1 września 2017 roku. Należy jednak zaznaczyć, że w latach szkolnych 2015/2016 oraz 2016/2017 pomniejszenie dotacji celowej z budżetu państwa nie zwolni gminy z obowiązku zapewnienia dzieciom pięcioletnim warunków do spełnienia obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, a dzieciom czteroletnim prawa do korzystania z wychowania przedszkolnego (art. 11 ust. 4 u.z.u.s.o.). Przywołane przepisy wprowadzają sankcje dla tych gmin, które nie spełnią obowiązku wynikającego z art. 14 ust. 4b u.s.o., i wskazują na ścisły związek pomiędzy kwotą dotacji z budżetu państwa a liczbą dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego na terenie gminy.

Ustawa wprowadza również obowiązek zwrotu dotacji do budżetu państwa – jako pobranej w nadmiernej wysokości – w sytuacji, gdy liczba dzieci, na które przyznano dofinansowanie, jest większa od średniorocznej liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego na obszarze danej gminy w roku budżetowym (art. 14d ust. 8 u.s.o.).

Przywołany przepis zawiera w ust. 10 delegacje dla Ministra Edukacji Narodowej do określenia w drodze rozporządzenia trybu udzielania i sposobu rozliczania dotacji, w tym sposobu ustalania wysokości dotacji podlegającej zwrotowi, oraz sposobu ustalania średniorocznej liczby dzieci, a także wzoru formularza rocznego rozliczenia wykorzystania dotacji, mając na celu zapewnienie jawności i przejrzystości gospodarowania środkami budżetu państwa oraz sposobu i terminów ustalania informacji o liczbie dzieci, o których mowa w ust. 6, biorąc pod uwagę możliwość wykorzystania środków komunikacji elektronicznej i informatycznych nośników danych. Na tej podstawie Minister Edukacji Narodowej wydał rozporządzenie z dnia 13 sierpnia 2013 roku *w sprawie udzielania gminom dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego*[6].

[6] DzU 2013, poz. 956.

Zmiany w zakresie finansowania form organizacyjno-prawnych określonych w ustawie *o systemie oświaty*

Opłaty za świadczenia przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego

Stosownie do art. 6 pkt 2 u.s.o., przedszkole publiczne zapewnia bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie ustalonym przez organ prowadzący, nie krótszym niż 5 godzin dziennie. Natomiast z treści art. 6 ust. 2a u.s.o. wynika, że w przypadku publicznych przedszkoli i publicznych innych form wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego i osoby fizyczne, czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, ustalony przez osobę prowadzącą, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 tej ustawy, nie może być krótszy, niż czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, ustalony, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 tej ustawy, przez radę gminy dla publicznych przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego prowadzonych przez gminę. Wprowadzony zapis powoduje ujednolicenie minimalnego czasu bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki w publicznych przedszkolach i publicznych innych formach wychowania przedszkolnego, niezależnie od tego, kto jest organem prowadzącym.

Korzystanie z wychowania przedszkolnego w czasie przekraczającym wymiar bezpłatnych zajęć podlega opłacie. Ustawodawca zdefiniował w art. 3 pkt 22 u.s.o. pojęcie opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego, przez które należy rozumieć opłaty za nauczanie, wychowanie i opiekę w przedszkolu lub innej formie wychowania przedszkolnego, prowadzone w czasie przekraczającym czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, ustalony zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2, ust. 2 lub 2a.

Celem regulacji dotyczących opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego jest ustawowe ograniczenie wysokości opłaty za każdą godzinę przekraczającą czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki w publicznych przedszkolach i publicznych innych formach wychowania przedszkolnego, w przedszkolach niepublicznych, o których mowa w art. 90 ust. 1b u.s.o., oraz niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego, o których mowa w art. 90 ust. 1c u.s.o.

Stosownie do art. 14 ust. 5 pkt 1 u.s.o., rada gminy określa wysokość opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego w prowadzonych przez gminę publicznych przedszkolach oraz publicznych innych formach wychowania przedszkolnego. Wysokość opłat określona przez radę gminy będzie również obowiązywała w publicznych przedszkolach i publicznych innych formach wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego i osoby fizyczne, oraz niepublicznych przedszkolach, o których mowa w art. 90 ust. 1b u.s.o., oraz niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego, o których mowa w art. 90 ust. 1c u.s.o. (art. 14 ust. 5f, art. 90 ust. 1b pkt 2 i ust. 1c pkt 2 u.s.o.). Organy prowadzące te formy wychowania przedszkolnego mogą również ustalić opłatę niższą niż określona w uchwale rady gminy.

Stosownie do art. 14 ust. 5a u.s.o., maksymalna kwota opłaty wynosi 1 zł za każdą godzinę zajęć ponad ustalony przez organ prowadzący bezpłatny czas nauczania, wychowania i opieki. Ustawodawca określił w art. 14 ust. 5b–5d u.s.o. zasady, na podstawie których w kolejnych latach będzie następowała waloryzacja stawki opłaty. Wysokość wskaźnika waloryzacji oraz maksymalną kwotę opłaty w kolejnych latach ogłosi Minister Edukacji Narodowej zgodnie z dyspozycją art. 14 ust. 5e u.s.o.

W przepisie art. 14 ust. 8 u.s.o. wprowadzono natomiast zasadę, zgodnie z którą wszystkie zajęcia w przedszkolach publicznych i innych publicznych formach wychowania przedszkolnego oraz w przedszkolach niepublicznych, o których mowa w art. 90 ust. 1b u.s.o., oraz niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego, o których mowa w art. 90 ust. 1c u.s.o., prowadzone w czasie przekraczającym czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, mogą być prowadzone w ramach opłaty określonej przez radę gminy.

Ulgi i zwolnienia w opłatach za korzystanie z wychowania przedszkolnego

Obowiązujące do dnia 31 sierpnia 2013 roku przepisy nie zawierały normy uprawniającej organ stanowiący gminy do wprowadzania ulg i zwolnień w opłatach za świadczenia udzielane w czasie przekraczającym bezpłatny wymiar zajęć w publicznym przedszkolu lub publicznej innej formie wychowania przedszkolnego. Nowelizacja ustawy *o systemie oświaty* z dnia 13 czerwca 2013 roku wprowadziła w tym względzie istotną zmianę, dając możliwość określenia przez radę gminy warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego (art. 14 ust. 5 pkt 2 u.s.o.). Przyznane radzie gminy uprawnienie ma charakter fakultatywny. W podjętej uchwale organ stanowiący powinien wskazać warunki, od których spełnienia uzależnione jest zwolnienie z opłaty w całości lub w części. Organ stanowiący gminy nie może zatem całkowicie lub częściowo zwolnić z obowiązku ponoszenia określonych w uchwale opłat bez wskazania warunków, od których zaistnienia jest uzależnione to zwolnienie, takich jak np. pobyt więcej niż jednego dziecka z danej rodziny w przedszkolu lub innej formie wychowania przedszkolnego itp.

Należy zwrócić uwagę, że ustawodawca, w obowiązującym od dnia 1 września 2015 roku przepisie art. 14 ust. 5f u.s.o., zobowiązał organ prowadzący publiczne przedszkole, publiczną inną formę wychowania przedszkolnego, niepubliczne przedszkole, o którym mowa w art. 90 ust. 1b u.s.o., oraz niepubliczną inną formę wychowania przedszkolnego, o której mowa w art. 90 ust. 1c u.s.o., do zwalniania rodziców w całości lub w części z opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego na warunkach określonych przez radę gminy. Podstawę do udzielenia całkowitego lub częściowego zwolnienia z opłat stanowi złożone przez rodzica oświadczenie, zawierające dane niezbędne do ustalenia uprawnienia do tego zwolnienia (art. 14 ust. 5i u.s.o.). Ponadto wprowadzono rozwiązanie, zgodnie z którym osoba prawna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego lub osoba fizyczna prowadząca publiczne przedszkole, publiczną inną formę wychowania przedszkolnego, niepubliczne przedszkole, o którym mowa w art. 90 ust. 1b, lub niepubliczną inną formę wychowania przedszkolnego, o której mowa w art. 90 ust. 1c, może przyznać częściowe lub

całkowite zwolnienie z opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego również w przypadkach innych niż określone przez radę gminy.

Przywołane powyżej przepisy art. 14 ust. 5f, 5g oraz 5i obowiązywać będą od dnia 1 września 2015 roku. Wobec powyższego, w art. 8 ustawy *o zmianie ustawy o systemie oświaty* wprowadzono rozwiązania analogiczne do wynikających z powyższych przepisów, które obowiązują w latach szkolnych 2013/2014 oraz 2014/2015.

Zasady rozliczania kosztów wychowania przedszkolnego w publicznych przedszkolach i publicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez gminę

Nowelizacja wprowadza z dniem 1 września 2014 roku przepis, określający mechanizm rozliczania kosztów korzystania z wychowania przedszkolnego w publicznym przedszkolu oraz publicznej innej formie wychowania przedszkolnego prowadzonych przez gminy, w sytuacji, gdy do takiej formy wychowania przedszkolnego uczęszcza uczeń niebędący mieszkańcem gminy finansującej tę formę wychowania przedszkolnego. W takim przypadku, stosownie do treści art. 79a u.s.o., jeżeli do publicznego przedszkola lub publicznej innej formy wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez gminę, uczęszcza uczeń niebędący jej mieszkańcem, gmina, której mieszkańcem jest ten uczeń, pokrywa koszty wychowania przedszkolnego tego ucznia w wysokości równej wydatkom bieżącym, przewidzianym na jednego ucznia odpowiednio w publicznych przedszkolach lub publicznych innych formach wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez gminę, w której uczeń uczęszcza do przedszkola lub innej formy wychowania przedszkolnego, pomniejszonym o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, a także o kwotę dotacji, o której mowa w art. 14d ust. 1, otrzymanej na ucznia przez gminę prowadzącą przedszkole lub inną formę wychowania przedszkolnego, do której uczęszcza uczeń.

Przywołany przepis wprowadza zasadę, że wydatki bieżące, stanowiące podstawę określenia kosztów wychowania przedszkolnego ucznia niebędącego mieszkańcem gminy prowadzącej przedszkole lub inną formę wychowania przedszkolnego, pomniejsza się o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego i opłaty za wyżywienie, które stanowią dochód budżetu gminy, oraz o kwotę dotacji celowej z budżetu państwa, otrzymanej na tego ucznia przez gminę prowadzącą tę formę wychowania przedszkolnego.

Dotowanie publicznych przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego i osoby fizyczne

Zgodnie z obowiązującym do 31 sierpnia 2013 roku brzmieniem art. 80 ust. 2 u.s.o., publiczne przedszkola, prowadzone przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego i osoby fizyczne, otrzymują na każdego ucznia z budżetu gminy dotację w wysokości równej wydatkom bieżącym prze-

widzianym na jednego ucznia w przedszkolach publicznych prowadzonych przez gminę, z tym, że na ucznia niepełnosprawnego w wysokości nie niższej, niż kwota przewidziana na niepełnosprawnego ucznia w części oświatowej subwencji ogólnej, otrzymywanej przez jednostkę samorządu terytorialnego. W przypadku braku na terenie gminy przedszkola prowadzonego przez gminę, podstawą do ustalenia wysokości dotacji są wydatki bieżące ponoszone przez najbliższą gminę na prowadzenie przedszkoli publicznych. Natomiast w przypadku innych form wychowania przedszkolnego, stosownie do art. 80 ust. 2b u.s.o., wysokość dotacji przewidzianej na jednego ucznia nie może być niższa, niż 50% wydatków bieżących przewidzianych na jednego ucznia w przedszkolu publicznym prowadzonym przez gminę, z tym, że na ucznia niepełnosprawnego w wysokości nie niższej, niż kwota przewidziana na niepełnosprawnego ucznia przedszkola i oddziału przedszkolnego w części oświatowej subwencji ogólnej otrzymywanej przez gminę.

W związku z wprowadzeniem dofinansowania z budżetu państwa zadań gminy w zakresie wychowania przedszkolnego, wprowadzono zmiany w art. 80 ust. 2 oraz 2b u.s.o. Od dnia 1 września 2013 roku przedszkola publiczne, prowadzone przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne, będą otrzymywać na każdego ucznia z budżetu gminy dotację w wysokości równej co najmniej wydatkom bieżącym, przewidzianym na jednego ucznia w przedszkolach publicznych prowadzonych przez gminę, pomniejszonym o opłaty, wnoszone przez rodziców za korzystanie przez ucznia z nauczania, wychowania i opieki, prowadzonych w czasie przekraczającym czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy.

Identyczny mechanizm dotowania wprowadzono w przypadku publicznych innych form wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne, które będą otrzymywać na każdego ucznia dotację z budżetu gminy, w wysokości nie niższej niż 50% wydatków bieżących, przewidzianych na jednego ucznia w przedszkolach publicznych prowadzonych przez gminę, pomniejszonych o opłaty, wnoszone przez rodziców za korzystanie przez ucznia z nauczania, wychowania i opieki, prowadzonych w czasie przekraczającym czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy.

Zasady ustalania dotacji na uczniów niepełnosprawnych w obydwu przypadkach pozostawiono bez zmian.

Należy zwrócić uwagę, że w przepisie art. 80 ust. 2 i 2b u.s.o. utrzymano rozwiązanie, zgodnie z którym w przypadku braku na terenie gminy przedszkola publicznego podstawę do ustalenia wysokości dotacji stanowią wydatki bieżące, ponoszone przez najbliższą gminę na prowadzenie przedszkoli publicznych. Ustawodawca nie wprowadził w tym przypadku zasady pomniejszania tych wydatków bieżących o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego i opłaty za wyżywienie, stanowiące dochód budżetu „najbliższej gminy". Wydaje się jednak, że wykładnia systemowa przepisu art. 80 ust. 2 i 2b u.s.o. uzasadnia stanowisko, zgodnie z którym wydatki bieżące, ponoszone przez najbliższą gminę na prowadzenie przedszkoli publicznych, również powinny być pomniejszone o dochody z opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego i z opłat

za wyżywienie. Odmienne stanowisko prowadziłoby bowiem do sytuacji, w której istnieją dwie podstawy ustalania wysokości dotacji.

Dokonano również zmiany brzmienia art. 80 ust. 2a u.s.o., po myśli którego, jeżeli do publicznego przedszkola, prowadzonego przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne, uczęszcza uczeń niebędący mieszkańcem gminy dotującej to przedszkole, gmina, której mieszkańcem jest ten uczeń, pokrywa koszty dotacji udzielonej zgodnie z art. 80 ust. 2, pomniejszonej również o kwotę dotacji celowej z budżetu państwa, o której mowa w art. 14d ust. 1 u.s.o., otrzymanej na ucznia przez gminę dotującą przedszkole, do którego uczęszcza uczeń.

Ponadto, zgodnie z nowym brzmieniem art. 80 ust. 2d u.s.o., jeżeli do publicznej innej formy wychowania przedszkolnego, o której mowa w art. 80 ust. 2b u.s.o., będzie uczęszczał uczeń niebędący mieszkańcem gminy dotującej tę formę wychowania przedszkolnego, gmina, której mieszkańcem jest ten uczeń, pokryje koszty dotacji, udzielonej zgodnie z ust. 2b, do wysokości iloczynu kwoty wydatków bieżących, stanowiących w gminie dotującej podstawę ustalenia wysokości dotacji dla form wychowania przedszkolnego w przeliczeniu na jednego ucznia, pomniejszonych o opłaty, wnoszone przez rodziców za korzystanie przez ucznia z wychowania przedszkolnego w czasie przekraczającym czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, a także o kwotę dotacji, o której mowa w art. 14d ust. 1, otrzymanej na ucznia przez gminę dotującą inną formę wychowania przedszkolnego, do której uczęszcza uczeń, i wskaźnika procentowego ustalonego na potrzeby dotowania form wychowania przedszkolnego w gminie zobowiązanej do pokrycia kosztów udzielonej dotacji. W przypadku braku innej formy wychowania przedszkolnego, o której mowa w ust. 2b, na terenie gminy zobowiązanej do pokrycia kosztów udzielonej dotacji, gmina ta pokryje koszty udzielonej dotacji w wysokości równej 50% wydatków bieżących, pomniejszonych o opłaty, wnoszone przez rodziców za korzystanie przez ucznia z wychowania przedszkolnego w czasie przekraczającym czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, a także o kwotę dotacji, o której mowa w art. 14d ust. 1, otrzymanej na ucznia przez gminę dotującą inną formę wychowania przedszkolnego, do której uczęszcza uczeń, stanowiących w gminie dotującej podstawę udzielenia dotacji dla form wychowania przedszkolnego w przeliczeniu na jednego ucznia.

Nowe rozwiązanie wprowadza obowiązujący od dnia 1 września 2013 roku art. 80 ust. 2e u.s.o., zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych przypadkach rada gminy, w drodze uchwały, może wyrazić zgodę na udzielenie dotacji, o której mowa w ust. 2, w wysokości wyższej niż wysokość określona w ust. 2. Rada gminy w podjętej uchwale ustala również okres udzielania tej dotacji. Przywołany przepis, ze względu na odwołanie do dotacji określonej w ust. 2 art. 80 u.s.o., dotyczy wyłącznie dotacji dla publicznych przedszkoli prowadzonych przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne. Rada gminy w podjętej uchwale powinna ustalić skonkretyzowaną wysokość dotacji, mając na uwadze, że powinna ona być wyższa od wydatków bieżących, przewidzianych na jednego ucznia w przedszkolach publicznych prowadzonych przez gminę, pomniejszonych o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie. Ponieważ przepis art. 80

ust. 2e u.s.o. odnosi się do dotacji, o której mowa w ust. 2 art. 80 u.s.o., nie można również wykluczyć możliwości określenia wyższej kwoty dotacji naliczanej na ucznia niepełnosprawnego. Ponadto rada w podjętej uchwale powinna wskazać okres, na jaki będzie przyznana dotacja w podwyższonej wysokości. Przywołany przepis rozstrzyga, że udzielenie dotacji może nastąpić wyłącznie w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Ponieważ ustawodawca nie zdefiniował tego pojęcia, to do organu stanowiącego gminy należy uznanie konkretnej okoliczności za „szczególnie uzasadnioną", tj. stanowiącą podstawę do ustalenia dotacji w wyższej wysokości.

Ponadto w art. 80 u.s.o. dodano ust. 2f, zgodnie z którym, na wniosek osoby prowadzącej odpowiednio publiczne przedszkole, inną formę wychowania przedszkolnego, szkołę podstawową, ośrodek lub publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, o których mowa w ust. 2c, organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego właściwej do udzielenia dotacji może wyrazić zgodę na przedstawienie informacji o planowanej liczbie dzieci w terminie późniejszym niż określony w ust. 2c lub na udzielenie dotacji w terminie wcześniejszym niż od początku następnego roku budżetowego.

Przytoczony przepis uprawnia zatem organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego do wyrażenia zgody na przedstawienie informacji o planowanej liczbie dzieci w terminie późniejszym niż 30 września roku poprzedzającego rok udzielenia dotacji, z zastrzeżeniem, że dotyczy to tylko dotacji określonych w art. 80 ust. 2c u.s.o. Ze względów praktycznych termin ten nie powinien jednak wykraczać poza 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy, tj. termin, w którym organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego zobowiązany jest przedłożyć projekt uchwały budżetowej na kolejny rok. Po drugie, organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego może wyrazić zgodę na udzielenie dotacji w terminie wcześniejszym niż od początku nowego roku budżetowego. Możliwość taka dotyczy przede wszystkim nowo powstałych podmiotów, które rozpoczynają działalność od września, a pierwszą dotację otrzymają od następnego roku budżetowego. Należy zaznaczyć, że przywołany przepis nie nakłada na organy jednostek samorządu terytorialnego obowiązku określonego działania, a jedynie wprowadza uprawnienie. Ponadto, w obydwu przypadkach organ może działać wyłącznie na wniosek osoby prowadzącej wskazane w tym przepisie podmioty.

Dotowanie niepublicznych przedszkoli i niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego

Przyjęte w nowelizacji ustawy *o systemie oświaty* rozwiązania wprowadzają istotne zmiany w finansowaniu z budżetów jednostek samorządu terytorialnego niepublicznych przedszkoli oraz niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego.

Do dnia 31 sierpnia 2015 roku dotacje dla niepublicznych przedszkoli oraz niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego będą udzielane zgodnie z art. 14 u.z.u.s.o.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 u.z.u.s.o., do dnia 31 sierpnia 2015 roku dotacje dla niepublicznych przedszkoli przysługują na każdego ucznia w wysokości nie

niższej, niż 75% ustalonych w budżecie danej gminy wydatków bieżących, ponoszonych w przedszkolach publicznych w przeliczeniu na jednego ucznia, pomniejszonych o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, z tym, że na ucznia niepełnosprawnego w wysokości nie niższej, niż kwota przewidziana na niepełnosprawnego ucznia przedszkola w części oświatowej subwencji ogólnej otrzymywanej przez gminę, pod warunkiem, że osoba prowadząca niepubliczne przedszkole poda organowi właściwemu do udzielania dotacji informację o planowanej liczbie uczniów nie później niż do dnia 30 września roku poprzedzającego rok udzielania dotacji. W przypadku braku na terenie gminy przedszkola publicznego, podstawą do ustalenia wysokości dotacji są wydatki bieżące ponoszone przez najbliższą gminę na prowadzenie przedszkola publicznego.

Analogiczne rozwiązanie zastosowano w przypadku niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego. Osoba, prowadząca wychowanie przedszkolne w formach, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 14a ust. 7 ustawy zmienianej w art. 1, otrzymuje na każdego ucznia objętego tą formą wychowania przedszkolnego dotację z budżetu gminy w wysokości nie niższej, niż 40% wydatków bieżących, ponoszonych na jednego ucznia w przedszkolu publicznym prowadzonym przez gminę, pomniejszonych o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, z tym, że na ucznia niepełnosprawnego w wysokości nie niższej niż kwota przewidziana na niepełnosprawnego ucznia przedszkola w części oświatowej subwencji ogólnej otrzymywanej przez gminę, pod warunkiem, że osoba prowadząca niepubliczną formę wychowania przedszkolnego poda organowi właściwemu do udzielania dotacji informację o planowanej liczbie uczniów nie później niż do dnia 30 września roku poprzedzającego rok udzielania dotacji. W przypadku braku na terenie gminy przedszkola publicznego, podstawą do ustalenia wysokości dotacji są wydatki bieżące ponoszone przez najbliższą gminę na prowadzenie przedszkola publicznego, pomniejszone o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, a także o kwotę dotacji, o której mowa w art. 14d ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym przez u.z.u.s.o., otrzymywanej przez gminę.

W art. 14 ust. 1 oraz ust. 3 u.z.u.s.o. utrzymano rozwiązanie, zgodnie z którym, w przypadku braku na terenie gminy przedszkola publicznego, podstawę do ustalenia wysokości dotacji stanowią wydatki bieżące ponoszone przez najbliższą gminę na prowadzenie przedszkoli publicznych. Należy jednak zwrócić uwagę, że ustawodawca nie wprowadził w odniesieniu do niepublicznych przedszkoli zasady pomniejszania wydatków bieżących o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego i opłaty za wyżywienie, stanowiące dochód budżetu „najbliższej gminy". Odmiennie ukształtowano natomiast tę kwestię w odniesieniu do niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego. W tym przypadku wydatki bieżące, ponoszone przez najbliższą gminę na prowadzenie przedszkola publicznego, pomniejsza się o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, a także o kwotę dotacji celowej z budżetu państwa, o której mowa w art. 14d ust. 1 u.s.o., otrzymywanej przez gminę. Wydaje się jednak, że wykładnia systemowa przepisu art. 14 ust. 1 u.z.u.s.o. uzasadnia pogląd, zgodnie z którym

wydatki bieżące ponoszone przez najbliższą gminę na prowadzenie przedszkoli publicznych również powinny być pomniejszone o dochody z opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego i opłat za wyżywienie. Odmienne stanowisko prowadziłoby bowiem do sytuacji, w której istnieją dwie podstawy ustalania wysokości dotacji dla niepublicznych przedszkoli.

Jeżeli do przedszkola niepublicznego uczęszcza uczeń niebędący mieszkańcem gminy dotującej to przedszkole, to gmina, której mieszkańcem jest ten uczeń, pokrywa koszty dotacji, udzielonej zgodnie z ust. 1, do wysokości iloczynu kwoty wydatków bieżących, stanowiących w gminie dotującej podstawę ustalenia wysokości dotacji dla przedszkoli niepublicznych w przeliczeniu na jednego ucznia, pomniejszonych o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, a także o kwotę dotacji, o której mowa w art. 14d ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym przez u.z.u.s.o., otrzymywanej przez gminę, i wskaźnika procentowego ustalonego na potrzeby dotowania niepublicznych przedszkoli w gminie zobowiązanej do pokrycia kosztów udzielonej dotacji. W przypadku braku niepublicznego przedszkola na terenie gminy zobowiązanej do pokrycia kosztów udzielonej dotacji, gmina ta pokrywa koszty udzielonej dotacji w wysokości równej 75% wydatków bieżących, stanowiących w gminie dotującej podstawę udzielenia dotacji dla przedszkoli niepublicznych w przeliczeniu na jednego ucznia, pomniejszonych o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, a także o kwotę dotacji, o której mowa w art. 14d ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym przez u.z.u.s.o., otrzymywanej przez gminę.

Natomiast jeśli niepubliczną inną formą wychowania przedszkolnego, o której mowa w ust. 3, objęty jest uczeń niebędący mieszkańcem gminy dotującej tę formę wychowania przedszkolnego, to gmina, której mieszkańcem jest ten uczeń, pokrywa koszty dotacji, udzielonej zgodnie z ust. 3, do wysokości iloczynu kwoty wydatków bieżących, stanowiących w gminie dotującej podstawę ustalenia wysokości dotacji dla niepublicznych form wychowania przedszkolnego w przeliczeniu na jednego ucznia, pomniejszonych o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, a także o kwotę dotacji, o której mowa w art. 14d ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym przez u.z.u.s.o., otrzymywanej przez gminę, i wskaźnika procentowego ustalonego na potrzeby dotowania niepublicznych form wychowania przedszkolnego w gminie zobowiązanej do pokrycia kosztów udzielonej dotacji. W przypadku braku niepublicznej formy wychowania przedszkolnego na terenie gminy zobowiązanej do pokrycia kosztów udzielonej dotacji, gmina ta pokrywa koszty udzielonej dotacji w wysokości równej 40% wydatków bieżących, stanowiących w gminie dotującej podstawę udzielenia dotacji dla niepublicznych form wychowania przedszkolnego w przeliczeniu na jednego ucznia, pomniejszonych o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, a także o kwotę dotacji, o której mowa w art. 14d ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym przez u.z.u.s.o., otrzymywanej przez gminę.

Rozwiązania przyjęte w art. 14 u.z.u.s.o. będą obowiązywały do dnia 31 sierpnia 2015 roku. Natomiast od 1 września 2015 roku, w odniesieniu do niepublicznych przedszkoli oraz niepublicznych innych form wychowania przedszkol-

nego, które nie spełniają warunków określonych w art. 90 ust. 1b lub 1c u.s.o., obowiązywać będą zasady określone w art. 90 ust. 2b–2e u.s.o. Wprowadzone w tych przepisach zasady odpowiadają w całości postanowieniom zawartym w przywołanym powyżej art. 14 u.z.u.s.o. Przyjęte rozwiązanie wprowadza zatem dwie podstawy dotowania niepublicznych przedszkoli oraz niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego, uzależniając wysokość możliwego do przyznania dofinansowania od spełnienia przez uprawniony podmiot warunków wskazanych w ustawie.

W związku ze zmianami, umożliwiającymi gminom zapewnienie miejsca wychowania przedszkolnego w niepublicznym przedszkolu lub niepublicznej innej formie wychowania przedszkolnego, w art. 90 u.s.o. dodano zapisy ust. 1b–1o, które wejdą w życie z dniem 1 września 2015 roku.

Stosownie do art. 90 ust. 1b u.s.o., niepubliczne przedszkole może otrzymywać dotację z budżetu gminy na każdego ucznia w wysokości równej wydatkom bieżącym, przewidzianym na jednego ucznia w przedszkolach publicznych prowadzonych przez gminę, pomniejszonym o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, jeżeli przedszkole to:

1. realizuje programy wychowania przedszkolnego uwzględniające podstawę programową wychowania przedszkolnego;
2. zapewnia bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie nie krótszym niż czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, ustalony przez radę gminy dla przedszkoli publicznych prowadzonych przez gminę;
3. przeprowadza rekrutację dzieci w oparciu o zasadę powszechnej dostępności;
4. zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone w odrębnych przepisach;
5. pobiera od rodziców opłaty w wysokości nie większej niż ustalona przez radę gminy dla przedszkoli publicznych za świadczenia w czasie przekraczającym czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki;
6. prowadzi dokumentację przebiegu nauczania, wychowania i opieki ustaloną dla przedszkoli publicznych;
7. zapewni w oddziale przedszkolnym liczbę uczniów nieprzekraczającą maksymalnej liczby uczniów w oddziale przedszkola publicznego, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 60 ust. 2 ustawy *o systemie oświaty*;
8. zapewni uczniom pomoc psychologiczno-pedagogiczną, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 11 u.s.o.

Na ucznia niepełnosprawnego dotacja może być przyznana w wysokości nie niższej, niż kwota przewidziana na niepełnosprawnego ucznia przedszkola w części oświatowej subwencji ogólnej otrzymywanej przez jednostkę samorządu terytorialnego. Natomiast w przypadku braku na terenie gminy przedszkola prowadzonego przez gminę, podstawą do ustalenia wysokości dotacji są wydatki bieżące ponoszone przez najbliższą gminę na prowadzenie przedszkoli publicznych.

Z treści art. 90 ust. 1c u.s.o. wynika, że niepubliczna inna forma wychowania przedszkolnego może otrzymywać dotację z budżetu gminy na każdego ucznia objętego tą formą wychowania przedszkolnego w wysokości równej 50% wydatków bieżących, ponoszonych na jednego ucznia w przedszkolach pub-

licznych prowadzonych przez gminę, pomniejszonych o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, jeżeli ta inna forma:

1. będzie pobierać od rodziców opłaty w wysokości nie większej, niż ustalona przez radę gminy dla publicznych innych form wychowania przedszkolnego za świadczenia w czasie przekraczającym czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki;
2. przeprowadzi rekrutację dzieci w oparciu o zasadę powszechnej dostępności;
3. zapewni bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie ustalonym przez organ prowadzący, nie krótszym jednak, niż czas określony w przepisach wydanych na podstawie art. 14a ust. 7 ustawy, z tym, że czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, o którym mowa w art. 6 ust. 2, nie może być krótszy niż czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, ustalony przez radę gminy dla publicznych innych form wychowania przedszkolnego prowadzonych przez gminę.

Dotacja na ucznia niepełnosprawnego może być przyznana w wysokości nie niższej, niż kwota przewidziana na niepełnosprawnego ucznia przedszkola w części oświatowej subwencji ogólnej otrzymywanej przez jednostkę samorządu terytorialnego. W przypadku braku na terenie gminy przedszkola prowadzonego przez gminę, podstawą do ustalenia wysokości dotacji są wydatki bieżące ponoszone przez najbliższą gminę na prowadzenie przedszkoli publicznych.

Należy zaznaczyć, że przytoczone powyżej przepisy uzależniają przyznanie dotacji z budżetu gminy od łącznego spełnienia warunków enumeratywnie wymienionych w treści art. 90 ust. 1b lub 1c. Wskazane normy nie mają charakteru obligatoryjnego i uprawniają gminy do udzielenia dotacji na ustalonych w ich treści zasadach.

W myśl art. 90 ust. 1d u.s.o., przyznanie dotacji odbywa się po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert ogłaszanego przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Do ogłoszenia otwartego konkursu ofert ma odpowiednie zastosowanie art. 13 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*[7]. Wskazany przepis będzie miał zatem zastosowanie w zakresie terminu do składania ofert, który nie może być krótszy niż 21 dni od dnia ukazania się ostatniego ogłoszenia. Ogłoszenie w sprawie konkursu powinno zostać zamieszczone w „Biuletynie Informacji Publicznej", w siedzibie organu administracji publicznej w miejscu przeznaczonym na zamieszczanie ogłoszeń oraz na stronie internetowej organu administracji publicznej. Ogłoszenie otwartego konkursu ofert można także zamieścić w dzienniku lub tygodniku o zasięgu ogólnopolskim, regionalnym lub lokalnym, w zależności od rodzaju zadania publicznego.

Ogłoszenie otwartego konkursu ofert powinno zawierać informacje wymienione w ust. 3 art. 13 ustawy *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*. W ogłoszeniu powinno się zatem określić rodzaj zadania, wysokość środków publicznych przeznaczonych na realizację tego zadania, zasady przyznawania dotacji, terminy i warunki realizacji zadania, termin składania ofert, tryb i kryteria stosowane przy wyborze ofert oraz termin dokonania wyboru ofert, a także informacje o zrealizowanych przez organ administracji publicznej w roku ogłoszenia otwartego konkursu ofert i w roku poprzednim zadaniach publicz-

[7] DzU 2010, nr 234, poz. 1536 z późn. zm.

nych tego samego rodzaju i związanych z nimi kosztach, ze szczególnym uwzględnieniem wysokości dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym i podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy.

Przystępując do otwartego konkursu ofert, osoba prowadząca niepubliczne przedszkole lub niepubliczną inną formę wychowania przedszkolnego zobowiązuje się do przestrzegania warunków, o których mowa odpowiednio w ust. 1b lub 1c, oraz podaje informację o planowanej liczbie uczniów (art. 90 ust. 1e u.s.o.).

W art. 90 ust. 1f u.s.o. zawarto delegację dla rady gminy do określenia w drodze uchwały regulaminu otwartego konkursu ofert oraz kryteriów wyboru ofert, uwzględniając konieczność zapewnienia jak najlepszych warunków realizacji wychowania przedszkolnego. Na podstawie wskazanego przepisu rada gminy zobowiązana jest do określenia zasad, na jakich przeprowadzany będzie otwarty konkurs ofert, oraz wskazania kryteriów oceny ofert złożonych w konkursie. Przyjęte kryteria, będące miernikiem oceny złożonych ofert, powinny być opracowane w taki sposób, by uwzględniały konieczność zapewnienia jak najlepszych warunków realizacji wychowania przedszkolnego. Muszą to być oczywiście kryteria jednakowe dla wszystkich podmiotów ubiegających się o przyznanie dotacji z budżetu gminy.

Przeprowadzenie otwartego konkursu ofert i przyznanie dotacji, określonych w art. 90 ust. 1b i 1c u.s.o., ma charakter fakultatywny. Ustawodawca wskazał jednak w ust. 1g oraz 1h okoliczności, w których przeprowadzenie konkursu jest obligatoryjne. Gmina, która nie zapewnia wszystkim dzieciom, którym ma obowiązek zapewnić możliwość korzystania z wychowania przedszkolnego, miejsca korzystania z wychowania przedszkolnego, jest obowiązana przeprowadzić otwarty konkurs ofert dla niepublicznych przedszkoli. Jeżeli w wyniku rozstrzygnięcia konkursu, o którym mowa w ust. 1g, gmina nadal nie zapewnia miejsc korzystania z wychowania przedszkolnego wszystkim dzieciom, którym ma obowiązek zapewnić możliwość korzystania z wychowania przedszkolnego, jest obowiązana przeprowadzić konkurs, o którym mowa w ust. 1d, dla niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego.

Jak wynika z art. 90 ust. 1i u.s.o., informację o otrzymywaniu przez niepubliczne przedszkole lub niepubliczną inną formę wychowania przedszkolnego dotacji na warunkach określonych w ust. 1b, 1c lub 1o, wpisuje się do ewidencji szkół i placówek prowadzonej przez gminę. Zaświadczenie o wpisie do ewidencji doręcza się podmiotowi otrzymującemu dotację, a kopie przekazuje kuratorowi oświaty oraz organowi podatkowemu. Dotacja, o której mowa w ust. 1b, 1c lub 1o, jest udzielana pod warunkiem, że osoba, prowadząca odpowiednio niepubliczne przedszkole lub niepubliczną inną formę wychowania przedszkolnego, poda organowi właściwemu do udzielenia dotacji informację o planowanej liczbie uczniów nie później niż do dnia 30 września roku poprzedzającego rok udzielania dotacji. Przepisu nie stosuje się jednak w roku, w którym dotacja została przyznana w drodze otwartego konkursu ofert (art. 90 ust. 1j u.s.o.).

Ustawodawca, w przepisie art. 90 ust. 1k oraz 1l, określił zasady rozliczania kosztów udzielonych dotacji dla niepublicznego przedszkola oraz niepublicznej innej formy wychowania przedszkolnego w sytuacji, gdy do takiej formy wychowania przedszkolnego uczęszcza uczeń niebędący mieszkańcem gminy finansującej tę formę wychowania przedszkolnego. Jeżeli do przedszkola,

o którym mowa w ust. 1b, uczęszcza uczeń niebędący mieszkańcem gminy dotującej to przedszkole, gmina, której mieszkańcem jest ten uczeń, pokrywa koszty dotacji, udzielonej zgodnie z ust. 1b, do wysokości kwoty wydatków bieżących, stanowiących w gminie dotującej podstawę ustalenia wysokości dotacji dla przedszkoli niepublicznych, o których mowa w ust. 1b lub 1j, w przeliczeniu na jednego ucznia, pomniejszonych o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, a także o kwotę dotacji, o której mowa w art. 14d ust. 1, otrzymanej na ucznia przez gminę prowadzącą przedszkole, do którego uczęszcza uczeń. Natomiast jeżeli do niepublicznej innej formy wychowania przedszkolnego, o której mowa w ust. 1c, uczęszcza uczeń niebędący mieszkańcem gminy dotującej tę formę, gmina, której mieszkańcem jest ten uczeń, pokrywa koszty dotacji, udzielonej zgodnie z ust. 1c, do wysokości iloczynu kwoty wydatków bieżących, stanowiących w gminie dotującej podstawę ustalenia wysokości dotacji dla przedszkoli niepublicznych, o których mowa w ust. 1c, w przeliczeniu na jednego ucznia, pomniejszonych o opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie, stanowiące dochody budżetu gminy, a także o kwotę dotacji, o której mowa w art. 14d ust. 1, otrzymanej na ucznia przez gminę prowadzącą inną formę wychowania przedszkolnego, do której uczęszcza uczeń, i wskaźnika procentowego ustalonego na potrzeby dotowania niepublicznych form wychowania przedszkolnego w gminie zobowiązanej do pokrycia kosztów udzielonej dotacji.

Przyjęte rozwiązania umożliwiają osobie prowadzącej niepubliczne przedszkole lub niepubliczną inną formę wychowania przedszkolnego rezygnację ze spełniania warunków, o których mowa odpowiednio w ust. 1b lub 1c, i pobierania dotacji z końcem roku szkolnego (art. 90 ust. 1m u.s.o.). O zamiarze rezygnacji osoba prowadząca przedszkole lub inną formę wychowania przedszkolnego zawiadamia: rodziców uczniów przedszkola lub innej formy wychowania przedszkolnego, organ udzielający dotację oraz kuratora oświaty – w terminie do dnia 31 sierpnia roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, w którym ma nastąpić ta rezygnacja.

Natomiast, zgodnie z dyspozycją art. 90 ust. 1n u.s.o., organ wykonawczy gminy może w drodze decyzji cofnąć niepublicznemu przedszkolu lub niepublicznej innej formie wychowania przedszkolnego dotację, przyznaną na podstawie ust. 1b, 1c lub 1o. Podstawą do cofnięcia dotacji jest stwierdzenie naruszenia przez niepubliczne przedszkole lub niepubliczną inną formę wychowania przedszkolnego warunków, określonych w ust. 1b lub 1c u.s.o. Cofnięcie następuje z urzędu lub na wniosek organu sprawującego nadzór pedagogiczny. Organ wykonawczy gminy obowiązany jest przed wydaniem decyzji w sprawie cofnięcia dotacji wezwać osobę prowadzącą przedszkole lub inną formę wychowania przedszkolnego do zaprzestania naruszania warunków, określonych w ust. 1b lub 1c, w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące.

Ustawodawca, w art. 90 ust. 1o u.s.o., wprowadził możliwość dla rady gminy wyrażenia w szczególnie uzasadnionych przypadkach zgody na udzielenie dotacji niepublicznemu przedszkolu lub niepublicznej innej formie wychowania przedszkolnego w wysokości wyższej, niż określona w ust. 1 b lub 1c. Rada gminy zobowiązana jest do wskazania w podjętej uchwale okresu, na jaki udzielana jest dotacja w zwiększonej wysokości. Przepis powyższy odpowiada zatem w całości rozwiązaniu, przyjętemu w art. 80 ust. 2e u.s.o.

Zgodnie z art. 18 pkt 4 u.z.u.s.o., przepisy art. 90 ust. 1b–1o wchodzą w życie z dniem 1 września 2015 roku. Odstępstwo od tej zasady wprowadza art. 13 ust. 1 u.z.u.s.o., zgodnie z którym otwarty konkurs ofert, o którym mowa w art. 90 ust. 1d u.s.o., może być przeprowadzany od dnia 1 września 2013 roku. Z kolei art. 13 ust. 2 u.z.u.s.o. upoważnił radę gminy do wyrażenia w drodze uchwały zgody na udzielanie dotacji, o której mowa w art. 90 ust. 1b,1c lub 1o u.s.o., od dnia 1 września 2014 roku. W tym przypadku obowiązek spełnienia warunków, o których mowa w art. 90 ust. 1b i 1c u.s.o., powstaje z dniem 1 września 2014 roku. Przepis przejściowy wprowadza zatem możliwość udzielenia dotacji na zasadach, określonych w art. 90 ust. 1b, 1c lub 1o, podmiotom prowadzącym niepubliczne przedszkola i niepubliczne inne formy wychowania przedszkolnego od 1 września 2014 roku. Podstawowym warunkiem umożliwiającym udzielenie dotacji w tym trybie jest zgoda organu stanowiącego gminy. W konsekwencji tej zgody powinny zostać spełnione również inne przesłanki niezbędne do udzielenia dotacji, jak np. podjęcie uchwały ustalającej regulamin otwartego konkursu ofert oraz kryteria wyboru ofert.

Należy zwrócić uwagę, że ustawodawca nie wprowadził zmian w treści art. 90 ust. 4 u.s.o., zawierającego delegacje dla organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego do ustalenia trybu udzielania i rozliczania dotacji dla niepublicznych jednostek systemu oświaty oraz trybu i zakresu kontroli prawidłowości ich wykorzystywania. Z brzmienia wskazanego przepisu wynika, iż podjęta uchwała odnosi się do dotacji, o których mowa w ust. 1a i 2a–3b, co wyklucza ich stosowanie w odniesieniu do dotacji, określonych w art. 90 ust. 1b, 1c oraz 1o u.s.o.

Z dniem 1 września 2015 roku wejdzie w życie art. 90 ust. 2g u.s.o., na podstawie którego organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego właściwej do udzielenia dotacji może, na wniosek osoby prowadzącej odpowiednio niepubliczne przedszkole, inną formę wychowania przedszkolnego, szkołę podstawową, ośrodek lub niepubliczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, o których mowa w ust. 2a, 2b, 2d, 3 i 3a, wyrazić zgodę na odstąpienie od terminu, o którym mowa w ust. 1a, 2a, 2b, 2d, 3 i 3a, lub na udzielenie dotacji w terminie wcześniejszym niż od początku następnego roku budżetowego. Powyższe rozwiązanie, zgodnie z art. 15 u.z.u.s.o., obowiązywać będzie jednak również w okresie od 1 września 2013 roku do 31 sierpnia 2015 roku.

Zmiany w zakresie wydatków finansowanych z dotacji z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dla publicznych i niepublicznych jednostek systemu oświaty oraz w terminie przekazywania dotacji

Dotacja, jaką otrzymuje przedszkole, inna forma wychowania przedszkolnego, szkoła lub placówka publiczna i niepubliczna, ma charakter dotacji podmiotowej. Przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*[8] rozstrzygają w art. 131, że podstawą udzielenia dotacji podmiotowej są przepisy odrębnych ustaw, które przewidują obowiązek przekazania na rzecz określonych podmiotów środków finansowych, służących wyłącznie finansowaniu wydatków bieżących tego podmiotu. Otrzymywana przez jednostkę dotacja

[8] DzU 2013, poz. 885 z późn. zm.

ma na celu przede wszystkim finansowanie wydatków bezpośrednio związanych z funkcjonowaniem przedszkola, innej formy wychowania przedszkolnego, szkoły lub placówki publicznej i niepublicznej. Przemawia za tym treść art. 80 ust. 3d oraz art. 90 ust. 3d u.s.o., zgodnie z którą dotacje są przeznaczane na dofinansowanie realizacji zadań szkoły lub placówki w zakresie kształcenia, wychowania i opieki, w tym profilaktyki społecznej. Przepisy te stanowią wprost, że dotacje mogą być wykorzystane wyłącznie na pokrycie wydatków bieżących tych podmiotów.

Obowiązujące dotychczas przepisy stwarzały jednostkom samorządu terytorialnego oraz podmiotom otrzymującym dotacje liczne wątpliwości, dotyczące rodzajów wydatków, które mogą być uznane za wydatki bieżące finansowane z udzielonej dotacji.

W związku z powyższym, z dniem 1 stycznia 2014 roku nastąpi zmiana treści art. 80 ust. 3d oraz art. 90 ust. 3d u.s.o., polegająca na zdefiniowaniu wydatków, które mogą być pokrywane z udzielonej dotacji. Zmodyfikowane przepisy wskazują dwie grupy wydatków, które można finansować z dotacji otrzymanej z budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Pierwszą grupę stanowią wydatki bieżące szkół, przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego i placówek, obejmujące każdy wydatek poniesiony na cele działalności szkoły, innej formy wychowania przedszkolnego lub placówki, w tym na wynagrodzenie osoby fizycznej prowadzącej szkołę, przedszkole, inną formę wychowania przedszkolnego lub placówkę, jeżeli odpowiednio pełni ona funkcję dyrektora szkoły lub placówki albo prowadzi zajęcia w innej formie wychowania przedszkolnego. Natomiast drugą grupę stanowią wydatki na zakup środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, obejmujących: książki i inne zbiory biblioteczne, środki dydaktyczne służące procesowi dydaktyczno-wychowawczemu realizowanemu w szkołach, przedszkolach i placówkach, sprzęt rekreacyjny i sportowy, meble oraz pozostałe środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne o wartości nieprzekraczającej wielkości ustalonej w przepisach o podatku dochodowym od osób prawnych, dla których odpisy amortyzacyjne są uznawane za koszt uzyskania przychodu w 100% ich wartości w momencie oddania do używania. Ustawodawca określił również, że dotacja nie może zostać przeznaczona na wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne, zakup i objęcie akcji i udziałów lub wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

Jednocześnie, z dniem 1 stycznia 2014 roku ulegnie zmianie termin przekazania części dotacji za miesiąc grudzień. Znowelizowane art. 80 ust. 3c oraz art. 90 ust. 3c u.s.o. rozstrzygają, że dotacja będzie przekazywana w 12 częściach do ostatniego dnia każdego miesiąca, z wyjątkiem grudnia, w którym dotacja będzie przekazywana do 15 dnia tego miesiąca.

Należy również zasygnalizować, że nowelizacja wprowadza zmiany związane z wczesnym wspomaganiem rozwoju dziecka. Zmieniony art. 71b u.s.o. rozszerza o inne formy wychowania przedszkolnego katalog podmiotów, w których mogą być tworzone zespoły wczesnego wspomagania rozwoju dziecka. W konsekwencji powyższego rozwiązania zmieniono art. 80 ust. 2c oraz art. 90 ust. 1a u.s.o., wprowadzając możliwość otrzymania przez inne formy wychowania publicznego dotacji z budżetu jednostki samorządu terytorialnego na każde dziecko objęte wczesnym wspomaganiem rozwoju.

Podsumowanie

Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 roku *o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* wprowadza istotne zmiany w segmencie organizacji oświaty dotyczącym wychowania przedszkolnego. Zakres przyjętych rozwiązań dotyczy sfery organizacyjnej oraz zasad finansowania tych zadań. Nie kwestionując celowości i zasadności wprowadzonych zmian, należy zwrócić uwagę na mogące się pojawić trudności w prawidłowym stosowaniu nowych przepisów. Wynika to głównie z zapisów określających termin wejścia w życie poszczególnych norm prawnych, które obejmują lata od 2013 do 2017, oraz licznych przepisów regulujących kwestie intertemporalne. Ponadto trudno jednoznacznie ocenić, czy przyjęte rozwiązania, dotyczące np. dotacji celowej z budżetu państwa dla gminy lub ustawowego określenia maksymalnej stawki opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego, spełnią założony cel, jakim jest zapewnienie wszystkim uprawnionym dzieciom wychowania przedszkolnego w formach organizacyjnych określonych w ustawie.

MIROSŁAW PACZOCHA

Pożyczka z budżetu państwa na realizację programu postępowania ostrożnościowego lub naprawczego

Jednostki samorządu terytorialnego zostały przez polskiego ustawodawcę zaliczone do kręgu podmiotów, które nie mogą ogłosić upadłości. Wynika to wprost z treści przepisu art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku – *Prawo upadłościowe i naprawcze*[1], zgodnie z którym nie można ogłosić upadłości jednostek samorządu terytorialnego. Nie mając zdolności upadłościowej, jednostki samorządu terytorialnego, które stały się niewypłacalne, a więc utraciły możliwość regulowania zobowiązań zaciągniętych przez ich organy, a co za tym idzie, nie są zdolne do finansowania z własnych budżetów zadań publicznych, mogą – po spełnieniu określonych warunków – liczyć na pomoc państwa w postaci pożyczki na realizację programów postępowania naprawczego. Jednostki zagrożone niewypłacalnością mają możliwość uzyskania zwrotnej pomocy w związku z realizacją programów postępowania ostrożnościowego.

Instytucja pożyczek z budżetu państwa, związanych z postępowaniem naprawczym lub ostrożnościowym, przewidziana w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*[2] (dalej: u.f.p.), nie jest w polskim porządku prawnym nowa. Podobne regulacje przewidziane były w ustawie z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*[3], która w przepisie art. 101 ust. 1 pkt 1 przewidywała możliwość udzielania z budżetu państwa – w zakresie ustalonym w ustawie budżetowej – pożyczek dla jednostek samorządu terytorialnego w ramach postępowań ostrożnościowych lub naprawczych, realizowanych na podstawie odrębnych przepisów. Przesłanki i zasady udzielania oraz spłaty pożyczek regulowały przepisy art. 177 i art. 178 tej ustawy. Natomiast ustawa z dnia 26 listopada 1998 roku *o finansach publicznych*[4] bardzo lakonicznie wspominała w przepisie art. 65 ust. 1 pkt 1 o możliwości udzielania z budżetu państwa – w zakresie ustalonym w ustawie budżetowej – pożyczek dla jednostek samorządu terytorialnego w ramach postępowania naprawczego.

Udzielanie pożyczek jednostkom komunalnym przewidywały już przepisy wydane w okresie międzywojennym, zawarte w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 czerwca 1927 roku *o utworzeniu komunalnego fun-*

[1] J.t.: DzU 2012, poz. 1112 z późn. zm.
[2] J.t.: DzU 2013, poz. 885 z późn. zm.
[3] DzU nr 249, poz. 2104 z późn. zm.
[4] J.t.: DzU 2003 nr 15, poz. 148 z późn. zm.

duszu pożyczkowo-zapomogowego oraz częściowej zmianie ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych i częściowej zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1924 r. o obowiązku i sposobie pokrywania wydatków przez związki komunalne[5]. Wskazane rozporządzenie zostało uchylone dekretem z dnia 2 listopada 1945 roku *o Komunalnym Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowym*[6], który utworzył Komunalny Fundusz Pożyczkowo-Zapomogowy, przeznaczony głównie na zapomogi dla związków samorządowych, ale także na udzielanie im pożyczek na określone cele.

Ustawa *o finansach publicznych* reguluje zagadnienia, dotyczące udzielania pożyczek w związku z realizacją programu postępowania naprawczego i programu postępowania ostrożnościowego, w przepisach artykułów 224 i 225, przy czym art. 225 normuje zagadnienie dotyczące zlecenia Bankowi Gospodarstwa Krajowego dokonywania czynności związanych z udzielaniem pożyczek, ich rozliczaniem i egzekucją. W oparciu o przepis art. 224 ust. 6 u.f.p. Minister Finansów wydał rozporządzenie z dnia 23 grudnia 2010 roku *w sprawie pożyczek z budżetu państwa udzielanych jednostkom samorządu terytorialnego w ramach postępowań ostrożnościowych lub naprawczych*[7] (dalej: rozporządzenie).

Przywołany art. 224 u.f.p. należy wiązać z treścią przepisów art. 115 tej ustawy, zgodnie z którymi z budżetu państwa, w zakresie ustalonym w ustawie budżetowej, mogą być udzielane:

1. pożyczki i kredyty wynikające z umów międzynarodowych;
2. pożyczki wynikające z ustaw innych niż ustawa budżetowa (ust. 1).

Pożyczki i kredyty udzielane z budżetu państwa są oprocentowane, o ile odrębne ustawy nie stanowią inaczej. Wysokość oprocentowania określa umowa (ust. 2).

Wynika stąd dodatkowe ograniczenie w zakresie udzielania pożyczek z budżetu państwa, w tym pożyczek na realizację programów postępowania ostrożnościowego i programów postępowania naprawczego, a mianowicie takie, że udzielane są one w zakresie określonym w ustawie budżetowej. Ów zakres odnosi się w pierwszej kolejności do wielkości środków przewidzianych na udzielanie pożyczek. *Ustawa budżetowa na rok 2013* z dnia 25 stycznia 2013 roku[8] zawiera w art. 8 pkt 2 lit. c upoważnienie dla Ministra Finansów do udzielania ze środków budżetu państwa pożyczek dla jednostek samorządu terytorialnego w ramach postępowania naprawczego lub ostrożnościowego do kwoty 100 mln zł. Przesłany do Sejmu w dniu 30 września 2013 roku *Projekt ustawy budżetowej na rok 2014*[9] przewiduje w art. 8 pkt 2 lit. c upoważnienie Ministra Finansów do udzielania pożyczek na omawiane cele do kwoty 400 mln zł (we wcześniejszym projekcie, z dnia 6 września 2013 roku, upoważnienie opiewało na 200 mln zł). Wydaje się, że dokonywana na bieżąco przez Ministra Finansów analiza danych, zawartych w wieloletnich prognozach finansowych jednostek samorządu terytorialnego, wskazuje na znacznie wyższe zapotrzebowanie na pożyczki z budżetu państwa na realizację programów postępowania ostrożnoś-

[5] DzU nr 50, poz. 448 z późn. zm.
[6] DzU nr 50, poz. 290.
[7] DzU nr 257, poz. 1730.
[8] DzU 2013, poz. 169.
[9] Zob.: http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/177059/177101/dokument86463.pdf?lastUpdateDay=06.11.13&lastUpdateHour=12%3A45&userLogged=false&date=%C5%9Broda%2C+6+listopad+2013.

ciowego i naprawczego w 2014 roku, co związane jest z pogarszającą się sytuacją finansową sektora samorządowego i zagrożeniem niezachowania zasad z artykułów 242–244 u.f.p.

Postępowanie ostrożnościowe i postępowanie naprawcze

Z przepisów art. 224 u.f.p. wywnioskować można, że ustawa wiąże możliwość udzielenia pożyczki z realizacją lub przystępowaniem do realizacji jednego z dwóch rodzajów programów: postępowania naprawczego (art. 224 ust. 1 pkt 1) lub postępowania ostrożnościowego (art. 224 ust. 5). Tak więc, udzielenie pożyczki możliwe jest w następujących sytuacjach:

1. jednostka samorządu terytorialnego realizuje program postępowania naprawczego;
2. jednostka samorządu terytorialnego przystępuje do realizacji programu postępowania naprawczego;
3. jednostka samorządu terytorialnego realizuje program postępowania ostrożnościowego;
4. jednostka samorządu terytorialnego przystępuje do realizacji programu postępowania ostrożnościowego.

Z powyższego wnioskować należy, że podstawowym warunkiem udzielenia pożyczki jest uprzednie opracowanie programu odpowiedniego postępowania (naprawczego lub ostrożnościowego)[10]. Sama realizacja programu nie jest konieczna, wystarczy, że jednostka samorządu terytorialnego przystępuje do wykonywania programu. W przypadku postępowania ostrożnościowego u.f.p. w art. 224 ust. 5 *in fine* ustala dodatkowy warunek udzielenia pożyczki – gdy zagrożenie wykonania zadań publicznych powstało z przyczyn niezależnych od jednostki.

Ustawa nie definiuje, niestety, pojęć: „postępowanie ostrożnościowe" i „postępowanie naprawcze". Nie określa także wymogów formalnych programu postępowania naprawczego i programu postępowania ostrożnościowego.

Analiza przepisów prowadzić może do wniosku, że postępowanie naprawcze realizowane jest w przypadku kumulatywnego wystąpienia następujących okoliczności:

- nastąpiło znaczne pogorszenie się sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego;
- brak jest skuteczności w wykonywaniu ustawowych zadań jednostki samorządu terytorialnego;
- brak jest możności regulowania zobowiązań zaciągniętych przez jednostkę samorządu terytorialnego;
- brak jest zdolności finansowania podstawowych zadań publicznych z budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

[10] Podjęcie uchwały w sprawie zaciągnięcia pożyczki z budżetu państwa na realizację programu postępowania ostrożnościowego lub programu postępowania naprawczego powinno być poprzedzone uchwaleniem odpowiedniego programu (por.: Uchwała Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Łodzi z dnia 1 września 2011 r., nr 29/126/11, „Orzecznictwo w Sprawach Samorządowych" 2011, nr 4, poz. 128).

Natomiast postępowanie ostrożnościowe realizuje się, gdy łącznie są spełnione następujące przesłanki:

- pogorszyła się sytuacja finansowa jednostki samorządu terytorialnego;
- zagrożona jest skuteczność wykonywania zadań publicznych przez jednostkę samorządu terytorialnego;
- zagrożone jest regulowanie zobowiązań zaciągniętych przez jednostkę samorządu terytorialnego;
- zagrożona jest zdolność finansowania zadań publicznych z budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

Postępowania, o których mowa, powinny być wdrożone w szczególności w sytuacji, gdy jednostka samorządu terytorialnego nie jest w stanie zachować relacji, o której mowa w art. 242 u.f.p., lub nie spełnia wymogów określonych w przepisach art. 243 i art. 244 tej ustawy (postępowanie naprawcze), bądź też, gdy istnieje zagrożenie spełnienia tych relacji i wskaźników (postępowanie ostrożnościowe).

Postępowanie ostrożnościowe i postępowanie naprawcze realizowane są w oparciu o odpowiednie programy (odpowiednio: program postępowania ostrożnościowego lub program postępowania naprawczego).

Ustawa *o finansach publicznych* nie określa formalnych wymogów programów ostrożnościowych i naprawczych. Pewnych wskazówek w tym zakresie można się doszukać w przepisach § 3 pkt 4 rozporządzenia, w myśl których do wniosku o udzielenie pożyczki z budżetu państwa dołącza się, w oryginale lub kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem, program postępowania ostrożnościowego lub naprawczego oraz:

a) analizę stanu finansów jednostki samorządu terytorialnego,
b) plan przedsięwzięć ostrożnościowych lub naprawczych, wraz z harmonogramem ich wprowadzania,
c) przewidywane efekty finansowe poszczególnych przedsięwzięć ostrożnościowych lub naprawczych, wraz z określeniem metodologii ich obliczania,
d) uzasadnienie podejmowanych działań w ramach postępowania ostrożnościowego lub naprawczego

– jeżeli nie są zawarte w programie ostrożnościowym lub naprawczym.

Konieczność dołączenia wskazanych wyżej dokumentów jedynie w sytuacji, gdy nie są one zawarte w programie ostrożnościowym lub naprawczym, pozwala przyjąć, że powinny one znaleźć się w programie – co jest logiczne, bo trudno wyobrazić sobie program postępowania ostrożnościowego lub program postępowania naprawczego niezawierający tak podstawowych elementów. Program postępowania naprawczego (odpowiednio także ostrożnościowego) musi pozwalać na dokonanie analizy w zakresie określonym w art. 224 ust. 1 pkt 2 u.f.p.

Program postępowania ostrożnościowego oraz program postępowania naprawczego uchwala organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego[11].

Nietrafne jest wykładanie pojęć: „postępowanie ostrożnościowe" i „postępowanie naprawcze" z uwzględnieniem treści przepisów artykułów 86 i 87 u.f.p.,

[11] Tak też: L. Lipiec-Warzecha, *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, LEX/el, komentarz do art. 224.

zawartych w rozdziale 3 działu II – „Procedury ostrożnościowe i sanacyjne”[12]. Przede wszystkim należy zauważyć, że wskazane procedury dotyczą, co prawda, państwowego długu publicznego i rodzą pewne konsekwencje dla jednostek samorządu terytorialnego, jednakże nie są bezpośrednio związane z sytuacją finansową danej jednostki samorządu terytorialnego. Możliwość udzielenia pożyczki z budżetu państwa w związku z realizacją jednego z dwóch postępowań – naprawczego lub ostrożnościowego odnosi się do sytuacji finansowej konkretnej jednostki samorządu terytorialnego (a nie stanu całego sektora finansów publicznych) i jest z nią nierozerwalnie związana.

Przesłanki udzielenia pożyczki z budżetu państwa

Zgodnie z treścią przepisów art. 224 ust. 1 u.f.p., jednostce samorządu terytorialnego może być udzielona pożyczka z budżetu państwa, jeżeli:

1. jednostka samorządu terytorialnego realizuje postępowanie naprawcze lub przystępuje do jego realizacji oraz
2. z analizy programu postępowania naprawczego wynika, że w stopniu wysoce prawdopodobnym:
   a) nastąpi poprawa sytuacji finansowej tej jednostki oraz skuteczności w wykonywaniu jej ustawowych zadań,
   b) zachowane zostaną zasady, określone w artykułach 242–244, na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki,
   c) zapewniona zostanie spłata pożyczki wraz z odsetkami.

Poza wskazaną już wyżej koniecznością realizacji programu postępowania naprawczego (bądź przynajmniej przystępowaniem do jego realizacji), niezbędne jest spełnienie dodatkowych warunków, określonych w punkcie 2 art. 224 ust. 1. Analiza programu postępowania naprawczego, dokonana przez udzielającego pożyczkę, prowadzić musi do wniosku, że w stopniu wysoce prawdopodobnym poprawi się sytuacja finansowa jednostki samorządu terytorialnego i skuteczność w wykonywaniu zadań, zasady określone w przepisach artykułów 242–244 u.f.p. zostaną zachowane najpóźniej na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki, a sytuacja finansowa jednostki umożliwi spłatę pożyczki łącznie z należnymi odsetkami.

Stosując odpowiednio przepisy art. 224 ust. 1 u.f.p., w oparciu o art. 224 ust. 5 *in principio* oraz uwzględniając końcową treść tego ostatniego przepisu, należy uznać, że pożyczka związana z programem ostrożnościowym może być udzielona w sytuacji, gdy:

1. jednostka samorządu terytorialnego realizuje postępowanie ostrożnościowe lub przystępuje do jego realizacji;
2. z analizy programu postępowania ostrożnościowego wynika, że w stopniu wysoce prawdopodobnym:

[12] Za interpretowaniem tych terminów „według reguł wykładni wewnątrzsystemowej z uwzględnieniem treści art. 86, 87” opowiada się A. Gorgol [w:] *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, red. P. Smoleń, Warszawa 2012, s. 1007. Odmienne zapatrywanie, które należy tu podzielić, prezentują np.: J.M. Salachna [w:] *Nowa ustawa o finansach publicznych wraz z ustawą wprowadzającą. Komentarz praktyczny*, red. E. Ruśkowski i J.M. Salachna, Gdańsk 2010, s. 705–706 oraz K. Sawicka [w:] M. Karlikowska, W. Miemiec, Z. Ofiarski, K. Sawicka, *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, Wrocław 2010, s. 596.

a) nastąpi poprawa sytuacji finansowej tej jednostki oraz skuteczności w wykonywaniu jej ustawowych zadań,
b) zachowane zostaną zasady, określone w artykułach 242–244, na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki,
c) zapewniona zostanie spłata pożyczki wraz z odsetkami;

3. zagrożenie wykonania zadań publicznych powstało z przyczyn niezależnych od jednostki.

Ten ostatni warunek, nieprzewidziany w przypadku pożyczki związanej z programem naprawczym, oznacza, że jednostka samorządu terytorialnego musi wykazać, iż pogorszenie sytuacji finansowej i związane z tym zagrożenie wykonywania zadań publicznych wystąpiło z przyczyn, na które nie miała wpływu.

Z obowiązujących przepisów prawa nie wynika wprost, że jednostka samorządu terytorialnego, która opracowała program odpowiedniego postępowania (ostrożnościowego lub naprawczego) i ubiega się o pożyczkę z budżetu państwa, może uchwalić budżet i wieloletnią prognozę finansową w sytuacji niespełnienia reguł, określonych w przepisach artykułów 242–244 u.f.p. Przepisy nie dają też żadnych wskazówek, jak powinien zachować się organ nadzoru w sprawach finansowych (regionalna izba obrachunkowa), gdy wymogi te nie są spełnione, a jednostka samorządu terytorialnego przystępuje do realizacji programu postępowania ostrożnościowego lub programu postępowania naprawczego i ubiega się o pożyczkę z budżetu państwa. Przepisy artykułów 242 i 243 u.f.p. wyraźnie stanowią, że w określonych w nich przypadkach organ stanowiący nie może uchwalić budżetu, nie przewidując wyjątków dotyczących sytuacji, gdy jednostka samorządu terytorialnego realizuje bądź przystępuje do realizacji programu postępowania ostrożnościowego lub naprawczego. Jest to poważna wada omawianych rozwiązań. Mimo to należy przyjąć, że w okresie realizacji programu postępowania ostrożnościowego lub naprawczego relacje, określone w przepisach artykułów 242–244, mogą nie być spełnione, pod warunkiem, że zostaną zachowane na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki.

Procedura udzielania pożyczek z budżetu państwa

Wniosek o udzielenie pożyczki na realizację programu naprawczego (lub ostrożnościowego) jednostka samorządu terytorialnego składa – w myśl przepisu art. 224 ust. 3 zd. 1 u.f.p. – do Ministra Finansów (w przypadku, gdy Minister Finansów zlecił Bankowi Gospodarstwa Krajowego czynności, o których mowa w art. 225 ust. 1 u.f.p., wniosek należy złożyć do BGK). Wynika stąd, że pożyczka udzielana jest na wniosek – postępowanie w sprawie pożyczki wszczynane jest z inicjatywy jednostki samorządu terytorialnego, a Minister Finansów nie ma uprawnień do działania z urzędu w omawianym zakresie.

Wniosek o udzielenie pożyczki, pomimo nieco mylącej nazwy, nie wszczyna postępowania administracyjnego, które kończyłoby się wydaniem decyzji administracyjnej, ponieważ nie dotyczy on sprawy administracyjnej. Wniosek jest jedynie oświadczeniem woli ubiegania się o pożyczkę.

Wymogi formalne wniosku określają przepisy § 2 rozporządzenia, zgodnie z którymi wniosek o udzielenie pożyczki z budżetu państwa powinien zawierać:

1. określenie wysokości pożyczki oraz proponowane terminy jej spłaty i wysokości rat, jak również uzasadnienie ubiegania się o jej udzielenie, w tym szczegółowe określenie przeznaczenia pożyczki;
2. ogólne informacje o jednostce samorządu terytorialnego, obejmujące nazwę jednostki samorządu terytorialnego oraz siedzibę jej władz, dane osób uprawnionych do reprezentowania jednostki samorządu terytorialnego, a także nazwę banku i numer rachunku bankowego, na którym jest prowadzona obsługa budżetu wnioskodawcy.

Przepis art. 224 ust. 3 zd. 2 u.f.p. nakazuje załączyć do wniosku:

1. program postępowania naprawczego,
2. dokumenty zawierające dane umożliwiające dokonanie bieżącej i prognozowanej oceny sytuacji finansowej jednostki,
3. propozycje zabezpieczeń spłaty pożyczki.

Szczegółowy wykaz załączników do wniosku o udzielenie pożyczki z budżetu państwa, które należy dołączyć w oryginale lub w kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem, zawiera § 3 rozporządzenia. Wynika z niego, że do wniosku należy załączyć:

1. uchwałę w sprawie przyjęcia programu postępowania ostrożnościowego lub naprawczego;
2. uchwałę w sprawie zaciągnięcia pożyczki z budżetu państwa;
3. aktualną uchwałę budżetową na rok, w którym jest składany wniosek, wraz z załącznikami, jeśli do dnia złożenia wniosku nie została ona ogłoszona we właściwym wojewódzkim dzienniku urzędowym, albo informacje o właściwych dziennikach wojewódzkich, w których uchwała budżetowa wraz ze zmianami została ogłoszona;
4. program postępowania ostrożnościowego lub naprawczego oraz:
   a) analizę stanu finansów jednostki samorządu terytorialnego,
   b) plan przedsięwzięć ostrożnościowych lub naprawczych wraz z harmonogramem ich wprowadzania,
   c) przewidywane efekty finansowe poszczególnych przedsięwzięć ostrożnościowych lub naprawczych wraz z określeniem metodologii ich obliczania,
   d) uzasadnienie podejmowanych działań w ramach postępowania ostrożnościowego lub naprawczego

   – jeżeli nie są zawarte w programie ostrożnościowym lub naprawczym;
5. uchwałę w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem wnioskowanej do zaciągnięcia pożyczki z budżetu państwa, obejmującą okres zwrotu pożyczki;
6. ostatnio sporządzoną informację o stanie mienia komunalnego jednostki samorządu terytorialnego;
7. opinię regionalnej izby obrachunkowej o przedkładanych przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego sprawozdaniach z wykonania budżetu, wraz z informacjami o stanie mienia jednostek samorządu terytorialnego i objaśnieniami, za okres 3 lat poprzedzających rok budżetowy, w którym jest składany wniosek, przy czym za rok bezpośrednio poprzedzający, jeżeli jest dostępna w czasie składania wniosku;
8. opinię regionalnej izby obrachunkowej o przedłożonej przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego informacji o przebiegu wyko-

nania budżetu za pierwsze półrocze roku budżetowego, w którym jest składany wniosek, jeżeli jest dostępna w czasie składania wniosku;
9. opinię regionalnej izby obrachunkowej o możliwości sfinansowania deficytu budżetowego, dotyczącą roku budżetowego, w którym jest składany wniosek, oraz kolejnego roku, jeżeli opinia taka jest dostępna w czasie składania wniosku;
10. aktualną opinię regionalnej izby obrachunkowej o projekcie uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej;
11. opinię regionalnej izby obrachunkowej w sprawie prawidłowości planowanej kwoty długu jednostki samorządu terytorialnego, wynikającej z planowanych i zaciągniętych zobowiązań, o której mowa w art. 226 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*, jeżeli opinia taka jest dostępna w czasie składania wniosku;
12. opinię regionalnej izby obrachunkowej o możliwości spłaty pożyczki z budżetu państwa;
13. opinię regionalnej izby obrachunkowej o przedłożonym przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego projekcie uchwały budżetowej, dotyczącą roku budżetowego, w którym jest składany wniosek, oraz kolejnego roku, jeżeli opinia taka jest dostępna w czasie składania wniosku;
14. oświadczenie wnioskodawcy o aktualnym zadłużeniu, obciążeniach na majątku trwałym oraz o toczących się postępowaniach sądowych i administracyjnych, mogących mieć wpływ na sytuację finansową jednostki samorządu terytorialnego;
15. oświadczenie wnioskodawcy o wywiązywaniu się jednostki samorządu terytorialnego ze spłaty zobowiązań finansowych lub o zmianie warunków spłaty tych zobowiązań;
16. wykaz aktualnych zobowiązań wnioskodawcy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji, wraz z harmonogramem ich spłaty i wysokością oprocentowania, oraz zobowiązań długoterminowych będących konsekwencją zawartych umów o wykup wierzytelności;
17. zaświadczenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, dotyczące stanu płatności składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych i na Fundusz Pracy oraz składek na ubezpieczenie zdrowotne;
18. opinię wojewody o przedsięwzięciach proponowanych do realizacji przez jednostkę samorządu terytorialnego w ramach postępowania ostrożnościowego lub naprawczego w zakresie zgodności z prawem proponowanych działań ostrożnościowych lub naprawczych;
19. dokumenty potwierdzające uzgodnienia zawarte z wierzycielami jednostki samorządu terytorialnego;
20. raport regionalnej izby obrachunkowej o stanie gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego;
21. propozycje zabezpieczeń spłaty pożyczki, zgodnie z § 4 rozporządzenia;
22. opis działań podjętych przez wnioskodawcę w celu pozyskania środków finansowych innych niż pożyczka z budżetu państwa oraz ewentualnych trudności w ich pozyskaniu;
23. oświadczenie wnioskodawcy o prawdziwości danych i informacji podanych przez wnioskodawcę we wniosku i załączonych dokumentach.

Z obszernego zestawienia niezbędnych załączników do wniosku o udzielenie pożyczki wynika, że program postępowania naprawczego (ostrożnościowego) jest dokumentem koniecznym do wystąpienia z wnioskiem o pożyczkę, lecz niewystarczającym. Przede wszystkim, przewidziane w programie przedsięwzięcia muszą zostać zaopiniowane przez właściwego wojewodę pod kątem ich zgodności z prawem. Należy sądzić, że uznanie przedsięwzięcia za nieodpowiadające prawu będzie skutkowało koniecznością odpowiedniej modyfikacji programu i uzyskania ponownej opinii wojewody, chyba że zakwestionowane przedsięwzięcie zostanie wyeliminowane z programu.

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego musi także podjąć uchwałę w sprawie zaciągnięcia pożyczki z budżetu państwa oraz uzyskać opinię regionalnej izby obrachunkowej o możliwości spłaty tej pożyczki.

Uchwała budżetowa na rok, w którym planuje się zaciągnięcie pożyczki, powinna zawierać przychody z tytułu jej zaciągnięcia, zaś wieloletnia prognoza finansowa także rozchody, wynikające z konieczności jej spłaty w odpowiednich latach. W wieloletniej prognozie finansowej należy też zaplanować wydatki związane z zapłatą oprocentowania pożyczki, które z reguły powinna ujmować także uchwała budżetowa na rok, w którym zaciągana jest pożyczka.

Niezbędnym dokumentem jest również raport regionalnej izby obrachunkowej o stanie gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego. W myśl przepisu art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 7 października 1992 roku *o regionalnych izbach obrachunkowych*[13], na podstawie wyników działalności nadzorczej, kontrolnej i opiniodawczej, w razie potrzeby wskazania organom jednostki samorządu terytorialnego powtarzających się nieprawidłowości lub zagrożenia niewykonania ustawowych zadań, izba przedstawia raport o stanie gospodarki finansowej tej jednostki. Decyzję o sporządzeniu raportu podejmuje kolegium izby w formie uchwały, określając jednocześnie zakres raportu i termin jego sporządzenia, jak również wskazując członka kolegium odpowiedzialnego za przygotowanie projektu raportu (art. 10a ust. 2). Raport przyjmuje kolegium izby w formie uchwały, po czym prezes izby przekazuje go organowi stanowiącemu i organowi wykonawczemu właściwej jednostki samorządu terytorialnego (art. 10a ust. 3). Przepis art. 10a ust. 4 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych* przewiduje możliwość wniesienia przez organy jednostki samorządu terytorialnego zastrzeżeń do raportu w terminie 30 dni od dnia jego otrzymania. W takiej sytuacji kolegium izby oddala zastrzeżenia lub je uwzględnia i zmienia raport. Raport podlega ogłoszeniu w systemie teleinformatycznym (art. 10a ust. 5).

Raport sporządzony przez regionalną izbę obrachunkową stanowi jeden z istotniejszych dokumentów, które są brane pod uwagę dla oceny możliwości udzielenia oraz późniejszej spłaty pożyczki z budżetu państwa.

Przepis § 3 pkt 22 rozporządzenia nakazuje jednostce samorządu terytorialnego, ubiegającej się o udzielenie pożyczki z budżetu państwa, przedstawić opis działań podjętych przez wnioskodawcę w celu pozyskania środków finansowych innych niż pożyczka z budżetu państwa oraz ewentualnych trudności w ich pozyskaniu. Oznacza to w istocie nałożenie na jednostkę samorządu terytorialnego, która zamierza ubiegać się o pożyczkę z budżetu państwa, dodatkowych, nieprzewidzianych przez u.f.p., obowiązków w zakresie podejmowania przed złożeniem wniosku działań, mających na celu pozyskanie środków finan-

[13] J.t.: DzU 2012, poz. 1113.

sowych innych niż pożyczka z budżetu państwa. Z punktu widzenia upoważnienia do wydania aktu wykonawczego wskazany przepis należy ocenić krytycznie.

Art. 224 ust. 3 u.f.p. oraz § 3 pkt 21 rozporządzenia przewidują wskazanie przez jednostkę samorządu terytorialnego propozycji zabezpieczeń spłaty pożyczki, przy czym rozporządzenie precyzuje, że mają one być zgodne z brzmieniem jego § 4. W istocie propozycje te ograniczają się do weksli własnych *in blanco* lub aktu notarialnego o poddaniu się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 roku – *Kodeks postępowania cywilnego*[14]. Dopuszczalne jest wskazanie jednego spośród przewidzianych sposobów zabezpieczenia bądź obydwu łącznie. Zabezpieczenie musi obejmować co najmniej 100% kwoty wierzytelności z tytułu umowy pożyczki (§ 4 ust. 2 rozporządzenia).

Umowa pożyczki

Przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy, oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości (art. 720 § 1 *Kodeksu cywilnego*).

W ujęciu cywilistycznym udzielenie jednostce samorządu terytorialnego pożyczki z budżetu państwa związane będzie z przeniesieniem przez pożyczkodawcę (Skarb Państwa) na rzecz pożyczkobiorcy (gminy, powiatu, województwa) na własność określonej ilości pieniędzy – środków budżetowych[15]. W znaczeniu prawnofinansowym pożyczka oznacza dokonanie rozchodów budżetu państwa na rzecz jednostki samorządu terytorialnego, stanowiących przychody budżetu tej jednostki[16].

Krąg podmiotów, będących beneficjentami pożyczek, o których tu mowa, jest ograniczony do jednostek samorządu terytorialnego – gmin, powiatów i województw, ale nie wszystkich, lecz tylko takich, które spełniają warunki określone w u.f.p.

Cywilistyczna zasada swobody umów, określona w przepisie art. 353[1] *Kodeksu cywilnego*, doznaje w odniesieniu do umów związanych z udzieleniem pożyczek z budżetu państwa istotnych ograniczeń. Zawarcie umowy możliwe jest wówczas, gdy jednostka samorządu terytorialnego spełni przesłanki, określone w przepisach art. 224 ust. 1 u.f.p. (postępowanie naprawcze) lub ust. 5 (postępowanie ostrożnościowe). Także treść umowy nie może być dowolnie kształtowana. Umowa o udzielenie pożyczki z budżetu państwa na realizację programu postępowania ostrożnościowego lub naprawczego jest odpłatna. Odsetki mają charakter umowny. Ustawa nie reguluje kwestii ewentualnej prowizji, z czego należy wnioskować, że ma w tej materii zastosowanie zasada swobody umów. Z treści przepisu art. 224 ust. 2 u.f.p. wynika, że pożyczka i odsetki nie podlegają umorzeniu, zatem strony nie mogą umówić się inaczej ani co do świadczenia głównego, ani co do świadczenia akcesoryjnego. Także sposób zabezpieczenia spłaty pożyczki jest ściśle określony i ograniczony do

[14] DzU nr 43, poz. 296 z późn. zm.
[15] Tak: A. Gorgol, *op. cit.*, s. 1006.
[16] *Ibidem*.

dwóch zabezpieczeń osobistych, co nie daje możliwości umówienia się co do innego sposobu zabezpieczenia terminowej spłaty pożyczki.

Praktyka wskazuje, że w umowach pożyczki z budżetu państwa na realizację programu postępowania naprawczego przewidziane są szczególne obowiązki pożyczkobiorcy, który w szczególności zobowiązuje się do:

1. wykorzystania środków pochodzących z pożyczki wyłącznie na spłatę zobowiązań wskazanych w harmonogramie;
2. doręczenia pożyczkodawcy, w terminie 14 dni od dnia przekazania środków pożyczki na rachunek budżetu gminy, poświadczonych za zgodność z oryginałem przez skarbnika kopii dokumentów, potwierdzających przeznaczenie pożyczki na spłatę zobowiązań, o których mowa w harmonogramie;
3. terminowego wykonania zobowiązań wynikających z umowy, zgodnie z jej postanowieniami;
4. niezaciągania, w okresie obowiązywania umowy, bez uprzedniej pisemnej zgody pożyczkodawcy, żadnych innych pożyczek lub kredytów, nieemitowania obligacji oraz nieudzielania poręczeń, w tym poręczeń wekslowych, gwarancji, nieprzystępowania do długu bądź niezobowiązywania się do zapłaty długu za osoby trzecie, ani też jakiegokolwiek obciążania swojego majątku;
5. terminowej i pełnej zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne i terminowego oraz należytego wywiązywania się z innych świadczeń publicznoprawnych;
6. przedkładania pożyczkodawcy w okresie spłaty pożyczki:
   a) kwartalnej informacji o przebiegu realizacji programu naprawczego, w terminie 14 dni po upływie kwartału,
   b) kwartalnych informacji w zakresie niezaciągania zobowiązań, o których mowa punkcie 4, oraz zapłaty zobowiązań, określonych w punkcie 5, w terminie 14 dni po upływie kwartału,
   c) sprawozdań budżetowych, których obowiązek sporządzenia wynika z odrębnych przepisów, w zakresie: dochodów, wydatków, nadwyżki albo deficytu, należności i zobowiązań, po upływie każdego kwartału oraz za rok budżetowy,
   d) sprawozdania z wykonania budżetu wraz z opinią regionalnej izby obrachunkowej, w terminie 14 dni od dnia rozpatrzenia sprawozdania z wykonania budżetu przez organ stanowiący i podjęcia uchwały w sprawie udzielenia absolutorium organowi wykonawczemu,
   e) uchwały organu stanowiącego w sprawie udzielenia absolutorium organowi wykonawczemu, w terminie 14 dni od dnia rozpatrzenia sprawozdania z wykonania budżetu i podjęcia tej uchwały,
   f) uchwały budżetowej, w terminie 14 dni od dnia jej podjęcia, wraz z opinią regionalnej izby obrachunkowej o projekcie tej uchwały,
   g) uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, w terminie 14 dni od dnia jej podjęcia, wraz z opinią regionalnej izby obrachunkowej o projekcie tej uchwały;
7. udzielania zgodnych ze stanem faktycznym, wyczerpujących i terminowych wyjaśnień oraz udostępniania wszelkich, żądanych przez pożyczkodawcę lub wskazane przez niego podmioty, dokumentów i zaświadczeń dotyczących przedmiotu pożyczki lub sytuacji gminy, w terminie 14 dni od dnia zażądania.

Dodatkowo pożyczkobiorca zobowiązuje się do niezwłocznego powiadomienia, nie później niż w ciągu 7 dni, pożyczkodawcy lub wskazanych przez niego podmiotów o każdym fakcie czy zdarzeniu, które niekorzystnie wpływa lub może w taki sposób wpłynąć na zdolność jednostki samorządu terytorialnego do pełnej i terminowej spłaty pożyczki, a w szczególności o istotnym pogorszeniu się stanu majątkowego.

Lektura powyższych postanowień wskazuje jednoznacznie, że interesy pożyczkodawcy są zabezpieczane znacznie lepiej niż interesy pożyczkobiorcy. Analogiczny wniosek płynie też z analizy przepisów prawa.

Spłata pożyczki

Zarówno świadczenie główne (pożyczka), jak i akcesoryjne (odsetki) muszą zostać spłacone w całości. Cytowany wyżej przepis art. 224 ust. 2 u.f.p. zawiera zakaz umarzania pożyczki i odsetek, co chroni interes Skarbu Państwa.

Dodatkowo interesy pożyczkodawcy zabezpieczone są poprzez przewidzianą w przepisie art. 224 ust. 4 u.f.p. możliwość potrącenia przez Ministra Finansów niespłaconej kwoty pożyczki wraz z odsetkami z należnej subwencji ogólnej, ustalonej dla jednostki samorządu terytorialnego, w przypadku niedokonania spłaty pożyczki w terminie określonym w umowie[17]. Kompensata wzajemnych wierzytelności nie jest obligatoryjna; pozostawiono ją uznaniu Ministra Finansów, jednakże już sama możliwość jej dokonania mobilizuje jednostkę samorządu terytorialnego do terminowej spłaty pożyczki. Oczywiście, mechanizm ten nie działa w drugą stronę – jednostka samorządu terytorialnego nie może zastosować potrącenia ani zaniechać spłaty raty pożyczki, gdy wystąpi zwłoka w wypłacie należnej raty subwencji.

Dodatkowe zabezpieczenie interesów Skarbu Państwa zawierają umowy o udzielenie pożyczki, przewidujące np. naliczanie odsetek jak od zaległości podatkowych, w przypadku niedotrzymania terminu spłaty raty kapitału pożyczki.

Pożyczki z budżetu państwa, związane z realizacją programów postępowania ostrożnościowego lub naprawczego, są oceniane rozmaicie – przytaczane są zarówno argumenty za, jak i przeciw tej instytucji.

Za udzielaniem pożyczek przywołuje się[18] następujące argumenty:

– jednostki samorządu terytorialnego powinny otrzymać pomoc od państwa jako instytucji nadrzędnej w przypadku trudnej sytuacji finansowej;
– jeżeli sytuacja finansowa wielu jednostek samorządu terytorialnego jest katastrofalna, to może to być spowodowane niewłaściwym podziałem dochodów pomiędzy państwo a samorząd terytorialny – wówczas państwo powinno pomóc jednostkom samorządu terytorialnego w naprawie finansów, m.in. poprzez udzielanie pożyczek.

[17] Co ciekawe, w postanowieniach umów o udzielenie pożyczki spotkać można zapisy o możliwości potrącenia z należnej subwencji także kosztów dochodzenia przez pożyczkodawcę roszczeń z tytułu pożyczki, co wydaje się sprzeczne z treścią przepisu art. 224 ust. 4 u.f.p.

[18] W. Gonet, *Program naprawczy jednostki samorządu terytorialnego w sytuacji utraty zdolności wykonania zobowiązań*, „Finanse Komunalne" 2008, nr 3, s. 17.

Przeciwko udzielaniu pożyczek wymienia się[19] następujące przesłanki:

- jednostki samorządu terytorialnego, mając świadomość uzyskania pomocy ze strony państwa, mogą prowadzić ryzykowną gospodarkę finansową, oczekując wsparcia w przypadku niepowodzenia;
- jednostki samorządu terytorialnego mogą nieodpowiedzialnie kształtować swe finanse, a w szczególności wydatki – bez zapewnienia na nie środków;
- świadomość możliwości uzyskania pożyczki może się przyczyniać do nieprzestrzegania dyscypliny finansów publicznych i rozrzutnego gospodarowania środkami finansowymi;
- jednostki samorządu terytorialnego będące w dobrej sytuacji finansowej są niejako karane, gdyż konieczność zapewnienia środków na pożyczki zmniejsza ilość środków w budżecie państwa, np. na dotacje inwestycyjne.

Niezależnie od oceny instytucji pożyczek z budżetu państwa, przeznaczonych na realizację programów ostrożnościowych i naprawczych, stanowią one w istocie jedyne w chwili obecnej narzędzie, pozwalające na wspomożenie jednostek samorządu terytorialnego, będących – z różnych powodów – w trudnej sytuacji finansowej, w tym tych, które nie są w stanie spełnić przesłanek z artykułów 242–244 u.f.p.[20]

[19] *Ibidem*.

[20] W okresie pisania niniejszego artykułu prowadzone są prace dotyczące zmian w u.f.p., mające umożliwić jednostkom samorządu terytorialnego uchwalenie wieloletniej prognozy finansowej oraz budżetu, pomimo niemożności zachowania zasad określonych w artykułach 242–244 u.f.p. Jednym z warunków ma być opracowanie i uchwalenie programu postępowania naprawczego, przy czym wydaje się, że będzie to inny program naprawczy niż ten, o którym mówią przepisy art. 224 u.f.p.

IWONA SZYMAŃSKA

Konsekwencje wprowadzenia zmian w ustawie *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, wynikających z ustawy z dnia 25 stycznia 2013 roku *o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*. Zastosowanie art. 63 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *Ordynacja podatkowa* w naliczaniu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi

Przepisy ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, znowelizowane ustawą z dnia 25 stycznia 2013 roku[1], wprowadziły nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. System ten z jednej strony nakłada na gminy obowiązek odbierania od właścicieli zamieszkałych nieruchomości odpadów w ilościach niereglamentowanych, z drugiej strony wprowadza opłatę jako pewnego rodzaju daninę publiczną, niepowiązaną z wykonywaną usługą odbierania opadów komunalnych. Konsekwencją wprowadzenia takiego systemu jest opłata uiszczana w jednakowej wysokości przez każdego mieszkańca, niezależnie od ilości wytworzonych odpadów. Wolą organu stanowiącego gminy system ten można było rozciągnąć także na nieruchomości niezamieszkałe, gdzie ich właściciele uiszczają opłatę ustalaną od liczby zadeklarowanych pojemników określonej pojemności. W tym wypadku wysokość ustalonej opłaty jest ekwiwalentna do zakresu świadczonej usługi.

W przypadku nieruchomości zamieszkałej ustawodawca ustalił cztery metody obliczania opłaty, która stanowiła iloczyn stawki opłaty i liczby mieszkańców zamieszkujących daną nieruchomość, albo ilości zużytej wody, albo powierzchni lokalu mieszkalnego. Można było również ustalić opłatę ryczałtową od gospodarstwa domowego. Wskazane przez ustawodawcę metody można było stosować alternatywnie, wybrać jedną spośród opisanych.

Powyższe rozwiązania nie znalazły aprobaty, spotkały się z krytyką gmin obowiązanych do odpowiedniego ukształtowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Jako zarzut podstawowy wskazywano na brak powiązania w systemie wysokości opłaty z ilością wytworzonych odpadów. Żadna

[1] DzU 2013, poz. 228.

bowiem z proponowanych metod, stosowana jako jedyna, nie dawała gwarancji sprawiedliwego obciążania właścicieli nieruchomości zamieszkałych opłatami proporcjonalnymi do ilości wytwarzanych śmieci. Wskazywano na brak instrumentów prawnych, umożliwiających takie skalkulowanie wysokości opłaty, aby uwzględniała ona rzeczywiste koszty odbioru odpadów komunalnych od indywidualnych odbiorców. Jak argumentowano, nie zawsze wielodzietna rodzina produkuje więcej śmieci niż przeciętna, bardzo często wskaźnikiem obrazującym ilość wytwarzanych śmieci jest czynnik ekonomiczny, a nie liczba mieszkańców danej nieruchomości.

Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom, ustawą z dnia 25 stycznia 2013 roku zmieniono po raz kolejny ustawę *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*. Przede wszystkim nowelizacja wprowadziła możliwość równoczesnego zastosowania na terenie gminy kilku metod stanowiących podstawę obliczania wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Organ stanowiący, korzystając z delegacji zawartej w art. 6k ust. 1 pkt 1 ustawy, może przyjąć dwie i więcej metod. Ustawodawca w omawianej nowelizacji przyjął wszystkie możliwe rozwiązania prawne umożliwiające swobodne kształtowanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Wprowadził zarówno instrumenty znane przepisom podatkowym, jak i zasady stosowane przy ustalaniu innych opłat.

Wskutek wprowadzenia nowelizacji rada gminy może różnicować wysokość stawek, wprowadzać zwolnienia przedmiotowe, ustanawiać dopłaty dla właścicieli nieruchomości zamieszkałych. Wskazane sposoby kształtowania wysokości należnej opłaty czy też zwolnienia z tej opłaty co do zasady nie budzą wątpliwości. Literalne jednakże brzmienie znowelizowanego przepisu jest na tyle nieprecyzyjne, że jego stosowanie napotyka na trudności. Cytowany przepis ustawy w odniesieniu do dopłat ogranicza w sposób jednoznaczny jego stosowanie do nieruchomości zamieszkałych. Wątpliwości dotyczą możliwości stosowania wskazanych rozwiązań w odniesieniu do nieruchomości niezamieszkałych. Zarówno przepis art. 6j ust. 2a, jak i art. 6k ust. 4 ustawy, nie odnoszą się w ogóle do kwestii stosowania zwolnień przedmiotowych oraz różnicowania stawek w stosunku do nieruchomości niezamieszkałych. Co prawda, przepis art. 6k ust. 4 omawianej ustawy odwołuje się do metod obliczania opłaty właściwych dla nieruchomości zamieszkałych, niemniej jednak z brzmienia tego przepisu nie wynika wprost, aby możliwość różnicowania stawek i zwolnień przedmiotowych była wyłączona wobec nieruchomości niezamieszkałych. Oceniając zawarte w przepisie art. 6j kryteria, w oparciu o które można różnicować stawki opłaty, należy przychylić się do poglądu, iż te mechanizmy kształtowania opłaty nie będą miały zastosowania do nieruchomości niezamieszkałych. Cytowany art. 6j ustawy w sposób enumeratywny wymienia kryteria różnicowania stawek opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Wymienione w omawianym przepisie podstawy różnicowania wysokości stawki opłaty mają charakter katalogu zamkniętego. Nie ma podstaw prawnych do stosowania innych niż wymienione kryteriów różnicowania stawek, a różnicowanie stawek odbywać się powinno w oparciu o jedno wybrane kryterium.

Ustawodawca wskazuje na cztery możliwości ustalania różnej wysokości stawki opłaty – w zależności od powierzchni lokalu mieszkalnego, liczby mieszkańców zamieszkujących, odbierania odpadów z terenów wiejskich lub miej-

skich oraz rodzaju zabudowy. Kryterium powierzchni lokalu mieszkalnego i liczby mieszkańców jest zbieżne z metodami, jakie ustawodawca określił dla ustalania opłaty w odniesieniu do nieruchomości zamieszkałych. Podział na tereny wiejskie i miejskie przy ustalaniu różnej wysokości stawki opłaty jest kryterium czytelnym. Nieostrym natomiast jest kryterium rodzaju zabudowy – skoro opłata ma się odnosić do nieruchomości zamieszkałych, to dotyczy ona wyłącznie zabudowy mieszkaniowej. O jaki rodzaj zabudowy chodziło ustawodawcy? Pozostaje posłużyć się przepisami wykonawczymi do ustawy z dnia 27 marca 2003 roku *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*. Zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 roku *w sprawie oznaczeń i nazewnictwa stosowanych w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz w decyzji o warunkach zabudowy*, zabudowę mieszkaniową można by podzielić na zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i zabudowę mieszkaniową wielorodzinną oraz zabudowę zagrodową, w skład której wchodzą także budynki mieszkalne. Według tych zatem kryteriów należałoby różnicować stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Podstawa różnicowania stawki opłaty w zależności od liczby mieszkańców czy też powierzchni lokalu mieszkalnego pozwala na zastosowanie niższych stawek względem rodzin wielodzietnych, jeżeli zastosujemy metodę od liczby mieszkańców, czy też niższych stawek względem rodziny, która zajmuje dużą powierzchnię mieszkalną, jeżeli zastosujemy metodę od powierzchni lokalu mieszkalnego.

W obrębie kryterium różnicowania stawek w oparciu o liczbę mieszkańców nie jest natomiast dopuszczalne różnicowanie stawki w zależności od wieku, sytuacji prawnej lub majątkowej zobowiązanych, albo innych cech wyróżniających mieszkańców danej nieruchomości spośród ogółu mieszkańców gminy[2]. Powołany przepis daje radom gmin możliwość ustanawiania również zwolnień przedmiotowych od opłat. Delegacja ustawowa przyznaje organom stanowiącym gmin uprawnienie do wprowadzania zwolnień z opłaty ze względu na przedmiot opodatkowania bądź przedmiot opłaty. Można zatem zwalniać z opłaty konkretnego rodzaju odbierane odpady albo dokonywać zwolnień z opłaty ze względu na źródło powstania odpadów. Nie jest natomiast dopuszczalne wprowadzanie zwolnień w oparciu o kryterium przedmiotowo-podmiotowe, gdzie przesłanką zwolnienia są zarówno cechy przedmiotu opodatkowania, jak i cechy podmiotu zobowiązanego do uiszczania opłaty[3].

Odrębnym instrumentem kształtowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi jest system dopłat. Art. 6k ust. 4 ustawy stanowi, że rada gminy, określając warunki opłat zgodnie z jedną z określonych na wstępie metod, może ustanawiać dopłaty dla właścicieli nieruchomości zamieszkałych, spełniających ustalone przez nią kryteria lub określić szczegółowe zasady ustalania tych opłat. Samo sformułowanie: „ustanawiać dopłaty lub określić szczegółowe zasady ustalania *tych opłat*" – zamiast „*tych dopłat*" – sugeruje raczej, że mamy do czynienia z błędem pisarskim ustawodawcy. Jakie bowiem z racji ustanawiania dopłat rada gminy miałaby ustalać warunki opłat? Jakie szczegółowe zasady dopłat miałaby określać rada gminy, skoro materię tę w całokształ-

[2] Uchwała RIO Bydgoszcz z dnia 20 marca 2013 r. nr VIII/18/13.
[3] Uchwała RIO Gdańsk z dnia 19 marca 2013 r. nr 079/9312/P/13.

cie uregulowała ustawa? Abstrahując od samego brzmienia przepisu, przyznającego radom gmin uprawnienia do ustanawiania dopłat dla właścicieli nieruchomości zamieszkałych, sposób realizacji tego uprawnienia przez gminy może być różny. Trzeba zauważyć, że wprowadzony przepis ustawy nie precyzuje warunków wprowadzania dopłat. Nie określa, w jakiej formie uprawnienie to można zrealizować. Instytucja dopłat w gminach stosowana jest przy ustalaniu cen za doprowadzanie wody i odprowadzanie ścieków. Cena obciążająca odbiorców wody kalkulowana jest w oparciu o koszty, jakie przedsiębiorstwo ponosi za wykonywaną usługę. Gminy, które nie chcą w całości obciążać kosztami mieszkańców, dopłacają przedsiębiorstwu do skalkulowanej poniżej kosztów ceny wody.

Przenosząc powyższe mechanizmy do systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, dopłatę do opłaty za wywóz śmieci otrzymuje każdy uprawniony odbiorca. Zobowiązany do zapłacenia opłaty za wywóz śmieci i równocześnie uprawniony do dopłaty opłaca całą należność z tytułu opłaty, a gmina wypłaca mu należną dopłatę. Powyższy system wiąże się jednak z dużymi kosztami przelewu środków na rachunek beneficjenta. Powstają także trudności w realizacji tego uprawnienia w odniesieniu do obiektów wielomieszkaniowych, gdzie o przyznanie dopłaty wnioskuje zarządca, natomiast beneficjentem dopłaty są poszczególni właściciele mieszkań.

Z tego względu istnieje możliwość korzystania w takich sytuacjach z innego rozwiązania, przy którym uiszczoną przez zobowiązanego opłatę w pełnej wysokości zalicza się na przyszłe okresy, po uwzględnieniu należnej mu dopłaty. Oczywiście, przy takim modelu powinien być wyznaczony zamknięty okres rozliczeniowy – roku budżetowego, w którym uiszczona opłata zbilansuje się z należnymi dopłatami.

Sposobem zapożyczonym z systemu podatkowego jest z kolei wprowadzenie dopłaty jako pewnego rodzaju ulgi podatkowej. W takim systemie zobowiązany nie uiszcza opłaty w pełnej wysokości, lecz w wysokości pomniejszonej o kwotę dopłaty. Taki model dopłat wymaga oczywistej modyfikacji deklaracji, w której kwota opłaty do zapłacenia uwzględnia dopłatę.

Wprowadzenie systemu dopłat wymaga określenia przez organ stanowiący gminy kryteriów, których spełnienie uprawnia do korzystania z tego instrumentu. Kryteria muszą mieć charakter podmiotowy, dotyczą bowiem zobowiązanych do zapłaty właścicieli nieruchomości zamieszkałych. Muszą też mieć charakter generalny, uprawniający wszystkich mieszkańców gminy do korzystania z dopłaty. Model dopłat, zwolnień przedmiotowych od opłat za wywóz śmieci nie koresponduje z zasadą bilansowania się gospodarki odpadami komunalnymi, wyrażoną w art. 6r omawianej ustawy. Zgodnie z tym przepisem ustawy, z pobranych opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi gmina pokrywa koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Jeżeli w gminie zostają wprowadzone dopłaty czy też zwolnienia przedmiotowe, system co do zasady nie będzie mógł się zbilansować. System ten z własnych dochodów musi zasilić gmina, w przeciwnym razie to odbiorcy indywidualni ponosiliby koszty wprowadzonych dopłat czy zwolnień.

To na gminie spoczywa ciężar wprowadzenia systemu gospodarowania odpadami komunalnymi – jeżeli stosuje model dopłat i zwolnień, to ponosi koszty systemu, w którym opłaty nie pokrywają kosztów odbierania odpadów. Za-

gadnienie to jest o tyle niespójne z cytowanym na wstępie przepisem, że obowiązywała na jego podstawie zasada zakazu dopłacania przez gminy do systemu. Stawki opłaty miały być tak skalkulowane, aby opłata „wystarczała" na pokrycie kosztów systemu. Po wprowadzeniu nowelizacji ustawy zasada ta została zniweczona. Gmina nie tylko może, ale wręcz musi dopłacać do systemu z modelem dopłat i zwolnień.

Przepis art. 6r ustawy reglamentuje wydatki, na które może być przeznaczona opłata za wywóz śmieci. Z uwagi na potrzebę zapewnienia odbiorcom odpowiednich pojemników na odpady, nowelizacja ustawy wprowadza możliwość finansowania kosztów wyposażenia nieruchomości w pojemniki lub worki oraz kosztów utrzymania tych pojemników w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym. Dotychczas ustawa przewidywała możliwość finansowania z tego źródła wyłącznie kosztów dotyczących odbierania, transportu, zbierania, odzysku, unieszkodliwiania odpadów komunalnych, tworzenia i utrzymania punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, obsługi administracyjnej systemu.

Z uwagi na podatkowy charakter opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, która jest rodzajem daniny publicznej, odpowiedniego stosowania do tej opłaty przepisów ustawy – *Ordynacja podatkowa*, omawianą nowelą ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* wprowadzono możliwość poboru opłaty w drodze inkasa. Art. 6l ust. 2 ustawy przyznał radzie gminy uprawnienia do zarządzenia poboru opłaty w drodze inkasa, wyznaczenia inkasentów i określenia wynagrodzenia za inkaso. Realizacja wskazanych uprawnień następuje w formie uchwały rady gminy, która wyznacza konkretnych inkasentów, osoby fizyczne z imienia i nazwiska, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej[4].

Określa też ona wynagrodzenie za inkaso kwotowo lub procentowo od zainkasowanej kwoty. W oparciu o przepis art. 47 § 4a *Ordynacji podatkowej*, rada gminy może wyznaczyć późniejszy niż wynikający z ustawy termin płatności zainkasowanej opłaty dla inkasentów. Uprawnienie rady gminy do takiej regulacji ma charakter fakultatywny i, w przypadku nieskorzystania przez organ stanowiący z tej delegacji ustawowej, termin płatności zainkasowanej przez inkasentów opłaty przypada w dniu następnym po dniu, w którym zapłata opłaty powinna nastąpić.

Omawiana nowelizacja ustawy wprowadziła zmiany w zakresie sposobu składania deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Wprowadzono możliwość składania deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Zmieniony został zatem art. 6m ustawy, gdzie dodano ust. 3, stanowiący, że deklaracje o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi mogą być składane za pomocą środków komunikacji elektronicznej, a organ, o którym mowa w ust. 1, lub elektroniczna skrzynka podawcza systemu teleinformatycznego urzędu gminy, potwierdza w formie dokumentu elektronicznego złożenie deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej. W konsekwencji wprowadzenia zmian w zakresie sposobu składania deklaracji zaistniała konieczność zmiany także art. 6n ustawy, gdzie wprowadzono dodatkowe obowiązki dla gmin. Zgodnie z wprowadzoną zmianą,

[4] Art. 9 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – *Ordynacja podatkowa* (j.t.: DzU 2012, poz. 749 z późn. zm.).

rada gminy określi, w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego, warunki i tryb składania deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności:

a) ich format elektroniczny oraz układ informacji i powiązań między nimi, zgodnie z przepisami o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne,
b) sposób ich przesyłania za pomocą środków komunikacji elektronicznej,
c) rodzaje podpisu elektronicznego, którym powinny być opatrzone.

Wprowadzając wskazane zmiany, ustawodawca nie określił terminu, w którym organ stanowiący gminy będzie zobowiązany do wprowadzenia tych modyfikacji. Niewątpliwie, pierwsze deklaracje o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi zostały już złożone, więc uchwały dostosowujące stan faktyczny do stanu prawnego zostaną podjęte w dalszym terminie.

Bardzo istotną zmianą jest uchylenie art. 6p ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*. Zgodnie z jego pierwotnym brzmieniem, w razie stwierdzenia, że właściciel nieruchomości nie uiścił opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi albo uiścił ją w wysokości niższej od należnej, wójt, burmistrz lub prezydent miasta określa, w drodze decyzji, wysokość zaległości z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Wprowadzona pierwotnie procedura przymusowego dochodzenia zaległości z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, rozpoczynająca się od obowiązku wydania decyzji określającej wysokość zaległości z tego tytułu, prowadziła do znacznego wydłużania okresu dochodzenia należności. „(...) Jeśli w gminie ustalono np. miesięczne terminy płatności opłaty śmieciowej, to wójt winien po upływie każdego terminu wszczynać i prowadzić postępowanie zmierzające do wydania decyzji określającej zaległość z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Dopiero gdy decyzja taka będzie ostateczna, wójt może skierować do dłużnika upomnienie, a po terminie wskazanym w upomnieniu, wystawić tytuł wykonawczy. Ten ogrom biurokracji doprowadzi do długich i kosztownych postępowań”[5].

Zapewne te argumenty stanowiły przesłankę do uchylenia wskazanego przepisu ustawy.

Odrębnym zagadnieniem, budzącym największe kontrowersje przy stosowaniu przepisów ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, jest sprawa możliwości zaokrąglania opłaty śmieciowej. Jak to wynika z art. 6q cytowanej ustawy, w sprawach dotyczących opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi stosuje się przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – *Ordynacja podatkowa*, z tym, że uprawnienia organów podatkowych przysługują wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

Kwestię zaokrąglania podstawy opodatkowania, kwoty podatków, odsetek za zwłokę, opłaty prolongacyjnej, oprocentowania nadpłat oraz wynagrodzenia przysługującego płatnikom i inkasentom reguluje art. 63 § 1 ustawy – *Ordynacja podatkowa*, zgodnie z którym dokonuje się zaokrąglenia do pełnych złotych w ten sposób, że końcówki kwot wynoszące mniej niż 50 groszy pomija się, a końcówki kwot wynoszące 50 i więcej groszy podwyższa się do pełnych złotych. W myśl zaś § 2 tego przepisu, zaokrąglania podstaw opodatkowania i kwot podatków nie stosuje się do opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach

[5] H. Kmieciak, *Dochodzenie i egzekucja opłaty śmieciowej*, Warszawa 2013.

lokalnych. Problemy interpretacyjne zrodziły się w związku z odesłaniem ustawodawcy do przepisów o podatkach i opłatach lokalnych, gdzie nie stosuje się zasady zaokrąglania podstaw opodatkowania i kwot podatków.

Stanowisko prezentujące pogląd, że brak jest podstawy prawnej do zaokrąglania opłaty za wywóz śmieci, zostało oparte na wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie[6], który zajmował się kwestią właściwości regionalnych izb obrachunkowych jako organów nadzoru w zakresie uchwał dotyczących opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Przepis art. 11 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 7 października 1992 roku *o regionalnych izbach obrachunkowych*[7] stanowi, że w zakresie działalności nadzorczej właściwość rzeczowa regionalnych izb obrachunkowych obejmuje uchwały i zarządzenia podejmowane przez organy jednostek samorządu terytorialnego w sprawach podatków i opłat lokalnych, do których mają zastosowanie przepisy ustawy – *Ordynacja podatkowa*. Zdaniem Sądu, w związku z tym, że w przepisie tym nie ma odesłania do ustawy *o podatkach i opłatach lokalnych*[8], nie należy go ograniczać wyłącznie do świadczeń wskazanych w ustawie o takim tytule.

Należy zatem odpowiedzieć na kolejne pytanie – czy opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi jest opłatą lokalną? W ocenie Sądu, analizę taką należy oprzeć na art. 168 *Konstytucji RP*, zgodnie z którym jednostki samorządu terytorialnego mają prawo do ustalania wysokości podatków i opłat lokalnych w zakresie określonym w ustawie. W związku z tym, „o tym, czy podatki i opłaty mają charakter lokalny, nie decyduje ich unormowanie w ustawie *o podatkach i opłatach lokalnych*, lecz to, czy mają taki charakter w rozumieniu normy konstytucyjnej". Z treści przepisów od art. 6 do art. 6s ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* jednoznacznie wynika, że gmina jest uprawniona do ustanawiania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi – opłata ta ma zatem niewątpliwie charakter „opłaty lokalnej". Uwzględniając powyższe, Sąd przyjął właściwość rzeczową regionalnych izb obrachunkowych w zakresie działalności nadzorczej w odniesieniu do uchwał w sprawie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Przytoczony wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie posłużył w ustaleniu znaczenia przepisu art. 63 *Ordynacji podatkowej*. Przepis ten również odsyła, co prawda, nie do „spraw podatków i opłat lokalnych", ale do „przepisów o podatkach i opłatach lokalnych", lecz także i on nie wskazuje wprost na ustawę *o podatkach i opłatach lokalnych*. Zastosowanie będą więc miały wszystkie przepisy normujące sprawę opłat lokalnych. Skoro zaś nie ma wątpliwości, że opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi ma charakter „opłaty lokalnej", nie ma podstaw prawnych do zaokrąglania tej opłaty na podstawie art. 63 *Ordynacji podatkowej*.

Odmienny pogląd, przyznający gminom uprawnienia do zaokrąglania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, opiera się na tezie, że przepisy ustawy – *Ordynacja podatkowa* w art. 2 § 1 odsyłają odrębnie do opłaty skarbowej, a odrębnie do opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych. Gdyby zatem w odesłaniu do przepisów o podatkach i opłatach lokalnych chodziło ustawodawcy o wszystkie opłaty uregulowane w różnych

[6] Wyrok WSA w Lublinie z 28 grudnia 2012 r. (ISA/Lu 932/12).

[7] DzU 2012, poz. 1113.

[8] Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* (DzU 2010 nr 95, poz. 613 z późn. zm.).

przepisach, a nie tylko w przepisach ustawy *o podatkach i opłatach lokalnych*, nie wyodrębniałby opłaty skarbowej. Ponadto, zwolennicy tego poglądu uważają za bezpodstawne posługiwanie się argumentami, jakie wyraził Wojewódzki Sąd Administracyjny w Lublinie, badając właściwość rzeczową izb w sprawach opłaty śmieciowej. „Nie można stawiać znaku równości pomiędzy opłatą lokalną a opłatą, o której mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych. Odesłanie do przepisów należy uznać za świadome działanie ustawodawcy, odrzucając interpretację, według której chodzi o jakiekolwiek przepisy”[9]. W ocenie prezentujących ten pogląd, ustawa *o regionalnych izbach obrachunkowych* odsyła do spraw opłat lokalnych, a przepis art. 63 § 2 *Ordynacji podatkowej* odsyła do przepisów o podatkach i opłatach lokalnych. Takie odesłanie sugeruje, że chodzi wyłącznie o ustawę *o podatkach i opłatach lokalnych*, a nie o wszystkie przepisy regulujące opłaty. Ponadto, skoro „opłata lokalna związana jest z pewnym władztwem podatkowym gmin, jakie jest realizowane w ramach ustawowego upoważnienia, gdy jest mowa o przepisach, w których są uregulowane opłaty lokalne, należy przez to rozumieć ustawy”[10], a w omawianym kontekście – ustawę *o podatkach i opłatach lokalnych*. Taki bowiem tytuł podaje art. 63 *Ordynacji podatkowej*. Na tej też podstawie istnieje podstawa prawna do zaokrąglania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Taki pogląd prezentuje Ministerstwo Finansów[11].

Omówiona nowelizacja ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* miała na celu usprawnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Temu celowi służyło wprowadzenie możliwości składania deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej, możliwości zapłaty opłaty w drodze inkasa. Nowelizacja realizowała także cel społeczny – zachowania pewnej ekwiwalentności świadczonych usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych z wysokością opłaty za wywóz śmieci. Dokonała również istotnych modyfikacji w zakresie egzekwowania należnej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

[9] R. Dowgier, *Czy do opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi stosuje się zasady dotyczące zaokrąglania, o których mowa w art. 63 § 1 Ordynacji podatkowej? – uwagi na tle wyroku WSA w Lublinie z 28.12.2012 r. (I SA/Lu 932/12)*, „Finanse Komunalne” 2013, nr 9.

[10] *Ibidem*.

[11] Pismo Podsekretarza Stanu z dnia 17 października 2013 r., znak: PK4/8012/285/IWA/13/RD-108377/2013.

LUCYNA KUŚNIERZ

Zmiany zasad sporządzania sprawozdań w zakresie operacji finansowych

Znowelizowane zostały zasady sporządzania sprawozdań w zakresie operacji finansowych. 25 października 2013 roku Minister Finansów podpisał rozporządzenie *zmieniające rozporządzenie w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych*, które zostało opublikowane w DzU pod poz. 1344. Rozporządzenie zmienia zasady obowiązujące od 2010 roku, zawarte w rozporządzeniu z dnia 3 marca 2010 roku[1]. Wprowadzone zmiany będą miały zastosowanie po raz pierwszy za okresy sprawozdawcze, zaczynając od sprawozdań kwartalnych za czwarty kwartał 2013 roku.

Nowelizacja wprowadza szereg zmian w zasadach sporządzania sprawozdań w zakresie operacji finansowych:

1. Ze względu na znaczne rozszerzenie zakresu możliwości przekazywania sprawozdań *w zakresie operacji finansowych* wyłącznie w formie elektronicznej, zdefiniowano w rozporządzeniu zmieniającym określenie bezpiecznego podpisu elektronicznego, który – zgodnie z § 1 ust. 2 pkt 9 – rozumie się jako bezpieczny podpis elektroniczny w rozumieniu ustawy z dnia 18 września 2001 roku *o podpisie elektronicznym*[2], weryfikowany przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu.

2. Zgodnie z dodanym § 9 ust. 3a, jednostki mogą przekazywać sprawozdania wyłącznie w formie elektronicznej, ale tylko w sytuacji, gdy sprawozdania zostaną opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym, weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu, lub podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP i przekazane odbiorcom sprawozdań na elektroniczną skrzynkę podawczą. Możliwość przekazywania sprawozdań wyłącznie w formie elektronicznej według tych zasad dotyczy wszystkich jednostek sektora finansów publicznych, z wyjątkiem j.s.t. w zakresie sprawozdań łącznych przekazywanych do regionalnych izb obrachunkowych.

3. Dla jednostek samorządu terytorialnego wprowadzono obligatoryjny obowiązek przesyłania sprawozdań odnoszących się do ich budżetów, do właściwych regionalnych izb obrachunkowych, sprawozdań w formie elektro-

[1] DzU nr 43, poz. 247.
[2] DzU 2013, poz. 262.

nicznej. Jak wynika z § 9 ust. 5 i 6, sprawozdania te powinny być przekazywane do regionalnych izb obrachunkowych wyłącznie w formie elektronicznej, opatrzonej bezpiecznym podpisem elektronicznym, weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu z wykorzystaniem aplikacji wskazanej przez Ministerstwo Finansów. Obowiązek ten dotyczy sprawozdań łącznych przekazywanych przez j.s.t. za pomocą informatycznego systemu zarządzania budżetami jednostek samorządu terytorialnego BeSTi@.

4. Szczegółowe rozwiązanie wprowadzono dla samorządowych jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych w zakresie możliwości przekazywania sprawozdań wyłącznie w formie elektronicznej. Zgodnie z dodanym § 9 ust. 6a, jednostki organizacyjne podległe j.s.t. mogą przekazywać sprawozdania jednostkowe wyłącznie w formie elektronicznej tylko wtedy, gdy zostaną one opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym z wykorzystaniem aplikacji wskazanej przez Ministerstwo Finansów (tj. system SJO BeSTi@) lub podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP i przekazane odbiorcom sprawozdań na elektroniczną skrzynkę podawczą. Oznacza to, że jednostki organizacyjne podległe j.s.t. mogą zrezygnować z przekazywania formy papierowej sprawozdań w zakresie operacji finansowych, zachowując określone zasady przekazywania wersji elektronicznej tych sprawozdań.

5. Kolejną zmianą, dotyczącą samorządowych jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych, jest poszerzenie zakresu sporządzanych sprawozdań. Zgodnie z nowym brzmieniem § 6 ust. 1 pkt 4, wprowadzono obowiązek sporządzania przez jednostki organizacyjne podległe j.s.t., obok sprawozdań Rb-Z, Rb-N, Rb-ZN, również rocznego sprawozdania uzupełniającego Rb-UZ. Oznacza to, że za 2013 rok samorządowe jednostki budżetowe i samorządowe zakłady budżetowe po raz pierwszy sporządzają sprawozdanie Rb-UZ.

6. Wprowadzono zwolnienie ze sporządzania i składania sprawozdań Rb-UZ i Rb-UN. W paragrafie 6 dodano ust. 3, zgodnie z którym jednostka nie sporządza sprawozdania Rb-UZ lub Rb-UN w przypadku, gdy nie posiada zobowiązań lub należności podlegających wykazaniu w tych sprawozdaniach. Oznacza to, że jeżeli jednostka na koniec IV kwartału nie wykazuje zobowiązań, to nie będzie miała obowiązku sporządzania sprawozdania Rb-UZ za analogiczny rok. Oczywiście, sprawozdanie Rb-Z należy sporządzić i przekazać właściwym odbiorcom za każdy kwartał, nawet jeśli będzie to sprawozdanie negatywne. Ułatwienie to dotyczy wszystkich jednostek sektora finansów publicznych objętych obowiązkiem sporządzania sprawozdań Rb-UZ i Rb-UN, w tym również j.s.t. i jednostek przekazujących im sprawozdania.

7. W załączniku nr 7, zatytułowanym „Terminy sporządzania i przekazywania sprawozdań oraz odbiorcy sprawozdań w zakresie budżetów jednostek samorządu terytorialnego" (załącznik nr 3 do rozporządzenia zmieniającego), dokonano niezbędnej zmiany, dopisując dodatkowo obowiązek prze-

kazywania sprawozdań Rb-UZ przez jednostki budżetowe i samorządowe zakłady budżetowe do zarządów j.s.t. nie później niż 1 lutego po upływie danego roku.

8. W związku z dodaniem do sprawozdania Rb-Z nowej części F: „Lista jednostek sporządzających sprawozdania", w której wykazuje się numery identyfikacyjne REGON jednostek, wprowadzono nowe, dodatkowe zasady sporządzania korekt. Zmiana ta dotyczy jednostek samorządu terytorialnego i odbiorców sprawozdań przekazywanych przez te podmioty. Zgodnie z dodanym w paragrafie 10 ust. 7a, w przypadku, gdy korekta sprawozdania Rb-Z za czwarty kwartał roku budżetowego nie dotyczy części F, jednostki sporządzające sprawozdania zbiorcze lub łączne przekazują korekty tych sprawozdań bez wypełniania części F. Ze względu na dużą ilość danych zawartych w części F jest to znaczne ułatwienie dla jednostek. Ponadto, w paragrafie 10 ust. 5 dookreślono, że w przypadku stwierdzenia wprowadzenia błędnego numeru identyfikacyjnego REGON w sprawozdaniu Rb-Z za czwarty kwartał roku budżetowego, jednostka sporządza korektę sprawozdania z tego tytułu, jeżeli od końca okresu sprawozdawczego, za które zostało sporządzone to sprawozdanie, nie upłynęło 6 miesięcy. Dookreślenie to dotyczy jednostek samorządu terytorialnego i odbiorców sprawozdań przekazywanych przez te podmioty, ponieważ tylko te jednostki wypełniają część F sprawozdania Rb-Z.

   Ogólne zasady sporządzania korekt dotychczas obowiązujące nie uległy zmianie. W przypadku zmiany stanu faktycznego w ewidencji księgowej lub w przypadku stwierdzenia błędu w uprzednio przekazanym sprawozdaniu, jednostka niezwłocznie sporządza oraz przekazuje korektę sprawozdania nieodpowiadającego stanowi faktycznemu do jednostki będącej odbiorcą tego sprawozdania. Jednostki nie sporządzają korekty, jeżeli od końca okresu sprawozdawczego upłynęło 6 miesięcy, a zmiana wykazanych danych stanowi mniej niż 0,001% PKB za rok budżetowy, którego sprawozdanie dotyczy, lub w przypadku braku informacji za ostatni znany okres. Korekty sprawozdań powinny być sporządzane na formularzach obowiązujących w okresie, za który sporządzana jest dana korekta.

9. W załączniku nr 4 w rozporządzeniu zmieniającym opublikowano zmienioną treść załącznika nr 9 do rozporządzenia pt. „Instrukcja sporządzania sprawozdań". Zmiany polegają głównie na dostosowaniu jego treści do zmienionych wzorów sprawozdań Rb-Z oraz Rb-UZ, a także ujednoliceniu terminologii stosowanej w omawianym rozporządzeniu z definicjami stosowanymi w zakresie tytułów dłużnych. Aktualnie obowiązujące definicje tytułów dłużnych określa rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 roku *w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa*[3]. Ponadto ujednolicono zagadnienia związane z obliczaniem wartości nominalnej poręczeń i gwarancji, zgodnie z treścią rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 30 marca 2010 roku *w sprawie szczegółowego sposobu ustalania wartości zobowiązań zaliczanych do państwowego dłu-*

[3] DzU nr 298, poz. 1767.

gu publicznego[4]. Oprócz tego, w sprawozdaniach Rb-N wprowadzono zmiany w terminologii stosowanej w instrukcji sporządzania tego sprawozdania w kategorii „depozyt".

10. Zmieniony został wzór kwartalnego sprawozdania Rb-Z o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji – załącznik nr 1 w rozporządzeniu zmieniającym. W sprawozdaniu Rb-Z zmianie uległa część C i część D oraz dodana została nowa część F.

Zmieniona część C przedstawia dane uzupełniające o niektórych zobowiązaniach jednostek samorządu terytorialnego, a jej zakres rozszerzony został o dodatkowe dane do ustalenia limitu zobowiązań j.s.t., określonego w art. 170 ustawy *o finansach publicznych* z dnia 30 czerwca 2005 roku, oraz w celu wyliczenia relacji, o której mowa w art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*.

W zmienionym wzorze część C zawiera dwie odrębne części: część C1 – „Kredyty i pożyczki oraz wyemitowane papiery wartościowe na realizację programów, projektów lub zadań finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy *o finansach publicznych*", oraz nową część C2 – „Dodatkowe dane uzupełniające". Część C1 pokrywa się z wzorem dotychczasowej części C, tylko została poszerzona o papiery wartościowe, ze względu na istniejącą możliwość emitowania przez j.s.t. papierów wartościowych na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy *o finansach publicznych*, które podlegają wyłączeniu z ograniczeń kwot długu. Pomimo istniejących prawnych możliwości stosowania ww. wyłączenia (art. 170 ust. 3 ustawy *o finansach publicznych*), dotychczas sprawozdanie Rb-Z nie obejmowało takich danych.

Część C2 obejmuje jeszcze inne dane, które mają wpływ na ustalenie limitu zobowiązań j.s.t. lub stanowią wyłączenia w zakresie indywidualnego limitu spłaty zobowiązań dla j.s.t.:

– w wierszu 1 wykazuje się dane dotyczące wykupu papierów wartościowych oraz spłaty kredytów i pożyczek, z wyłączeniem odsetek od tych zobowiązań, zaciągniętych w okresie sprawozdawczym przez j.s.t. na spłatę przejętych zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, przekształconego na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 roku *o działalności leczniczej*[5]. Wykazujemy tu dane dotyczące spłat zobowiązań spzoz, przekształconych na zasadach określonych w ww. przepisach, od początku roku budżetowego do ostatniego dnia okresu sprawozdawczego;
– w wierszu 2 wykazuje się kwotę przejętego przez j.s.t. zadłużenia spzoz, przekształconego na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 roku *o działalności leczniczej*, według stanu na koniec okresu sprawozdawczego. Dane te podlegają także wykazaniu w części A sprawozdania Rb-Z;
– w wierszu 3 wykazuje się kwoty wykupu obligacji nominowanych w walutach obcych, wyemitowanych w okresie sprawozdawczym na zagranicz-

[4] DzU nr 57, poz. 366.
[5] DzU 2013, poz. 217.

nych rynkach kapitałowych przed 1 stycznia 2010 roku, z wyłączeniem odsetek od tych obligacji;

– w wierszu 4 wykazuje się kwotę zobowiązań związku współtworzonego przez j.s.t. przypadającą do spłaty i wykupu w okresie sprawozdawczym. Według zapisów art. 244 ust. 1 tej ustawy, do łącznej kwoty przypadających w danym roku budżetowym spłat i wykupów, o których mowa w art. 243 ust. 1, dodaje się, przypadające do spłaty w tym samym roku budżetowym, kwoty zobowiązań związku współtworzonego przez daną jednostkę samorządu terytorialnego w wysokości proporcjonalnej do jej udziału we wspólnej inwestycji, współfinansowanej kredytem, pożyczką lub emisją obligacji spłacanych lub wykupywanych w danym roku budżetowym, a w pozostałych przypadkach – w wysokości proporcjonalnej do jej udziału we wpłatach wnoszonych na rzecz związku, którego jest członkiem.

W znowelizowanej wersji sprawozdania Rb-Z w części D mają być wykazywane dane o krótkoterminowych zobowiązaniach, wynikających z umów nienazwanych związanych z finansowaniem usług, dostaw, robót budowlanych. W miejsce uzupełniających danych dotyczących zobowiązań, wykazywanych dotąd tylko przez j.s.t., począwszy od sprawozdań za IV kwartał 2013 roku wszystkie jednostki sektora finansów publicznych będą w zmienionej części D wykazywać dane z zakresu umów nienazwanych z określonych rodzajów kredytów handlowych. Oznacza to, że obowiązek ten dotyczy także samorządowych jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych i samorządowych osób prawnych. W instrukcji sporządzania sprawozdania Rb-Z zdefiniowano krótkoterminowe zobowiązania, wynikające z umów nienazwanych dotyczących zrestrukturyzowanych lub przejętych przez instytucje finansowe kredytów handlowych, przez które rozumie się krótkoterminowe zobowiązania powstające w wyniku bezpośredniego udzielenia przez dostawców lub producentów odroczenia terminu zapłaty za transakcje dotyczące usług, wyrobów i robót budowlanych. W formularzu tym wykazuje się według wartości nominalnej w wierszu A krótkoterminowe zobowiązania przejęte przez instytucje finansowe, a w wierszu B – krótkoterminowe zobowiązania zrestrukturyzowane.

Zwraca uwagę fakt, że wykazywane są tu zobowiązania, które nie są wykazywane w części A.

Następną zmianą w sprawozdaniu Rb-Z jest dodanie nowej części F – „Lista jednostek sporządzających sprawozdania". Zestawienie to ma być wypełniane tylko w sprawozdaniach zbiorczych i łącznych za IV kwartał, natomiast w sprawozdaniach jednostkowych części F nie uzupełnia się. Oznacza to, że część F będą wypełniać jednostki samorządu terytorialnego, sporządzając zbiorcze lub łączne sprawozdanie Rb-Z, i odbiorcy tych sprawozdań. W części F wykazuje się numer identyfikacyjny REGON, nadany w krajowym rejestrze podmiotów gospodarki narodowej na podstawie przepisów o statystyce publicznej. Na podstawie numeru REGON będzie dokonywana przez Główny Urząd Statystyczny identyfikacja jednostek, a następnie przekazywana do Ministerstwa Finansów, które będzie dokonywało weryfikacji. W sprawozdaniu zbiorczym lub łącznym, sporządza-

nym na podstawie sprawozdań jednostkowych, w pierwszej kolejności wpisuje się numer identyfikacyjny REGON jednostki sporządzającej to sprawozdanie, a następnie wykazuje się numery REGON jednostek, których sprawozdania obejmuje sporządzane sprawozdanie łączne lub zbiorcze.

11. Wzór sprawozdania Rb-N nie uległ zmianie, ale w instrukcji jego sporządzania wprowadzono zmiany w wykazywaniu danych w kategorii „depozyty" na koniec IV kwartału. Założeniem jest, aby na koniec roku budżetowego wykazywać środki, które są zaliczane do stanu środków danego roku budżetowego jednostki. Zmiana polega na tym, że jednostka nie będzie wykazywała znajdujących się na rachunku bankowym na koniec IV kwartału środków, które otrzymała od innej jednostki lub na rzecz innej jednostki i które będzie zobowiązana zwrócić w wyniku rozliczenia w następnym kwartale, uwzględniając okres przejściowy. Zasada ta odnosi się także do środków, które wpłynęły na rachunek i dotyczą wykonania zobowiązań przyszłego okresu sprawozdawczego, np. kwartału następnego roku budżetowego.

12. Zmianie uległ wzór rocznego sprawozdania uzupełniającego Rb-UZ o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych. Zmiany dotyczą tylko zestawienia B tego formularza. W części B, dotyczącej struktury walutowej zobowiązań zaliczanych do długu, rozszerzono katalog tytułów dłużnych poprzez dodanie wierszy: „przyjęte depozyty" i „zobowiązania wymagalne". Po wprowadzeniu tej zmiany w formularzu B będą wykazywane zobowiązania ze wszystkich rodzajów tytułów dłużnych, a nie tylko – jak dotąd – z zakresu „papierów wartościowych" oraz „kredytów i pożyczek".

    Po nowelizacji rozporządzenia w formularzu B jednostki będą wykazywać dodatkowo zobowiązania nominowane w walutach obcych innych niż EUR, USD, CHF nie tylko – jak poprzednio – według średniego kursu NBP na koniec okresu sprawozdawczego, ale także w nowej kolumnie 8 – według średniej arytmetycznej ze średnich kursów NBP ogłaszanych i obowiązujących w dni robocze. Dla ułatwienia stosowania średniej arytmetycznej średnich kursów walut obcych będą one dostępne na stronach internetowych Ministerstwa Finansów. Rozwiązanie to będzie pomocne dla jednostek wypełniających tę część sprawozdania Rb-UZ.

Wprowadzone zmiany będą miały zastosowanie po raz pierwszy przy sporządzaniu sprawozdań za czwarty kwartał 2013 roku.

ADAM CZUDEC

Finanse jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w 2012 roku

Wstęp

Rok 2012 był kolejnym okresem spowolnienia tempa rozwoju gospodarczego w Polsce, co miało istotny wpływ na sytuację finansową większości jednostek samorządu terytorialnego. Dochody budżetowe ogółu samorządów w 2012 roku zwiększyły się nominalnie – w stosunku do roku poprzedniego – o 3,6%, co przy wskaźniku inflacji na poziomie 3,7% oznaczało realny spadek dochodów o 0,1%. Obniżkę dochodów najbardziej odczuły samorządy powiatów (o 9,1%) i samorządy województw (o 2,6%). Natomiast dochody gmin zmniejszyły się realnie o 0,3%, zaś dochody miast na prawach powiatów wzrosły o 4,4%[1].

Podobnie jak w poprzednich latach, sytuacja finansowa samorządów była w 2012 roku zróżnicowana regionalnie. Tylko w pięciu województwach poziom dochodów budżetowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla ogółu jednostek samorządowych był wyższy od wskaźnika przeciętnego dla Polski (4604 zł). Najwyższe dochody osiągnęły samorządy województwa mazowieckiego (119% wskaźnika dla Polski), pomorskiego (111%), dolnośląskiego (109%), zachodniopomorskiego (104%) i warmińsko-mazurskiego (101%). Natomiast aż w ośmiu województwach dochody samorządów stanowiły mniej niż 95% średniej krajowej, przy czym najniższe dochody miały w 2012 roku samorządy w województwach opolskim i śląskim (91% wskaźnika dla Polski), a także w województwie lubuskim (92%) i łódzkim (93%). Dochody podkarpackich samorządów w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 94% wskaźnika ogólnopolskiego i były o 5% niższe w porównaniu z rokiem poprzednim. Podobnie wysoki spadek tego wskaźnika wystąpił jeszcze w województwie lubuskim. Natomiast w województwach o wskaźniku dochodów wyższym niż przeciętnie w Polsce relacja poziomu dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca do średniej krajowej w 2012 roku była bardziej korzystna niż w 2011 roku (poza województwem warmińsko-mazurskim). Oznacza to, że dynamika wzrostu dochodów była w tych województwach wyższa niż przeciętnie w Polsce.

[1] Wszystkie dane liczbowe dotyczące finansów jednostek samorządu terytorialnego w Polsce pochodzą ze *Sprawozdania z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2012 roku*, Krajowa Rada RIO, Warszawa 2013.

Podkarpackie samorządy charakteryzowały się w 2012 roku najniższym poziomem dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (66% wskaźnika ogólnopolskiego), a także najniższymi kwotami podatku dochodowego od osób prawnych i fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (62% wskaźnika ogólnopolskiego). Natomiast wskaźnik subwencji ogólnej *per capita* był na Podkarpaciu zdecydowanie wyższy od przeciętnego dla ogółu samorządów w Polsce (subwencja ogólna – 128% w stosunku do średniej krajowej, a subwencja wyrównawcza – 187%).

Jednym z istotnych czynników kształtujących sytuację finansową samorządów było pozyskiwanie dochodów ze źródeł zagranicznych. Najwyższy wskaźnik takich dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca miały w 2012 roku samorządy w województwie pomorskim (698 zł), a najniższy w województwie lubuskim (281 zł). Podkarpackie samorządy uzyskały z tego źródła dochody w wysokości 400 zł *per capita*, co dawało pod tym względem dziewiąte miejsce w Polsce.

Istotną miarą oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego jest poziom zobowiązań w relacji do dochodów budżetowych. Zadłużenie podkarpackich samorządów było w 2012 roku – na tle innych województw – relatywnie niskie, bo kształtowało się na poziomie 33% (czwarte miejsce wśród najmniej zadłużonych), ale w stosunku do roku poprzedniego wskaźnik zobowiązań był wyższy o około 2 punkty procentowe.

Generalnie zatem sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego w 2012 roku nie różniła się znacząco od stanu z kilku ostatnich lat, a podkarpackie samorządy – podobnie jak w poprzednich latach – nie poprawiły swojej pozycji na tle ogólnopolskim. Stwierdzenie to jest uprawnione tylko wówczas, gdy ocenie poddawane są wszystkie typy jednostek samorządowych łącznie. Jednakże sytuacja finansowa poszczególnych samorządów może zdecydowanie odbiegać od stanu przeciętnego, dlatego uzasadniona jest analiza dochodów i wydatków budżetowych z podziałem na poszczególne typy jednostek samorządu terytorialnego.

Dochody jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu[2]

W 2012 roku przeciętna gmina na Podkarpaciu dysponowała mniejszymi dochodami *per capita* w porównaniu ze statystyczną gminą w Polsce, a różnica wynosiła 4,3% (w 2011 roku – 2,3%). Największe różnice wystąpiły w grupie gmin wiejskich, a gminy podkarpackie miały o 7,7% niższe dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca w porównaniu z przeciętną gminą wiejską w Polsce. Z kolei na tle miast i miast-gmin, gminy wiejskie na Podkarpaciu miały relatywnie wysokie dochody (wyższe o 2,9% w porównaniu z miastami i o 3,5% wyższe od miast-gmin).

Podkreślić należy bardzo duże różnice dochodowe wewnątrz poszczególnych typów gmin. I tak, w przypadku gmin wiejskich najwyższe dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca miała w 2012 roku gmina Ostrów (5674 zł), zaś naj-

[2] Dane liczbowe dotyczące jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu zostały opracowane przez pracowników Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie.

niższe – gmina Przeworsk (2267 zł), co oznacza ponad 2,5-krotną dysproporcję. Trzeba także dodać, że niewiele było gmin o bardzo wysokich dochodach budżetowych (powyżej 4 tys. zł *per capita* – zaledwie 7). Podobnie niewielka była liczba gmin wiejskich o skrajnie niskich dochodach (poniżej 2,5 tys. zł – 5 gmin). Oznacza to, że w przypadku większości gmin wiejskich poziom dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca oscylował wokół wielkości średniej dla ogółu gmin zaliczanych do wiejskich. Różnice dochodowe między miastami-gminami były mniejsze niż w przypadku gmin wiejskich, bo gmina o najwyższych dochodach *per capita* (Oleszyce) miała dochody o 70% wyższe od ostatniej gminy w takim rankingu (Jedlicze). Natomiast w grupie miast różnice były jeszcze mniejsze, bo gmina z najwyższymi dochodami (Jasło) miała dochody o 37% wyższe od gminy o najniższych dochodach (Leżajsk). Wielkości te świadczą o relatywnie małym zróżnicowaniu dochodów między samorządami gmin, a porównania z wcześniejszymi latami pozwalają zaobserwować zmniejszanie się dysproporcji międzygminnych[3].

Przeciętne dochody samorządów powiatów na Podkarpaciu były w 2012 roku o 10,7% niższe w porównaniu z rokiem poprzednim i tylko jeden samorząd (ropczycko-sędziszowski) zwiększył w 2012 roku dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Obniżenie poziomu dochodów na Podkarpaciu było większe niż przeciętnie w Polsce, bo dochody ogółu polskich powiatów zmniejszyły się o 4,4%, a większy niż na Podkarpaciu spadek dochodów wystąpił jedynie w powiatach województwa lubuskiego – o 14,7%).

Mniejsze dochody w 2012 roku – w porównaniu do roku poprzedniego – uzyskał także samorząd województwa podkarpackiego (spadek o 6,3%). W przypadku tego typu jednostek samorządowych tendencja taka występowała w 7 województwach. Poziom dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca plasował samorząd województwa podkarpackiego na ósmym miejscu w Polsce (w 2011 roku – na piątym miejscu).

Szczegółowe dane, ilustrujące pozom dochodów budżetowych każdej jednostki samorządowej na Podkarpaciu, przedstawiono w **tabeli A**, natomiast wskaźniki struktury dochodów w 2012 roku podano w **tabeli B**.

Jedną z przyczyn obniżenia poziomu dochodów budżetowych podkarpackich samorządów było – mniejsze niż w poprzednich dwóch latach – zasilanie budżetów środkami ze źródeł zagranicznych. W każdym z typów jednostek samorządowych widoczne było w 2012 roku zmniejszenie udziału takich środków w dochodach ogółem. Niewielkiej liczbie samorządów udało się utrzymać w ubiegłym roku wysoki udział dochodów ze źródeł zagranicznych (powyżej 10% dochodów ogółem w latach 2011 i 2012). Wśród miast na prawach powiatów były to Krosno i Przemyśl, spośród miast tak wysokie wskaźniki miały Dynów i Stalowa Wola, a w grupie miast-gmin – Cieszanów, Iwonicz-Zdrój, Lesko, Narol, Oleszyce i Ulanów. Najwięcej takich jednostek samorządowych było wśród gmin wiejskich (7), ale stanowiły one zaledwie 6,4% ogółu gmin z tej grupy. Największe znaczenie miały środki ze źródeł zagranicznych w gminach: Krzeszów (ponad 25% dochodów budżetowych) i Besko (ponad 20% w ostatnich 2 latach). Pełne dane liczbowe, ilustrujące aktywność samorządów w pozyskiwaniu środków ze źródeł zagranicznych, przedstawiono w **tabeli C.**

[3] Por.: A. Czudec, *Sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w latach 1999–2008*, „Budżet Samorządu Terytorialnego" 2010, z. 17, RIO w Rzeszowie.

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

Większość samorządów miała na koniec 2012 roku ujemny wynik finansowy, co oznacza, że zgromadzone w ciągu roku dochody okazały się niewystarczające do sfinansowania wszystkich realizowanych zadań. Jednakże, w porównaniu z rokiem 2011, odsetek samorządów z wydatkami przekraczającymi poziom rocznych dochodów budżetowych dość znacząco się zmniejszył, zwłaszcza w przypadku gmin wiejskich. W 2011 roku 71% takich gmin miało deficyt, natomiast rok później odsetek takich gmin spadł do 41%, i to w sytuacji, gdy dochody budżetowe w tej grupie gmin w 2012 roku nieznacznie się zmniejszyły w porównaniu z rokiem poprzednim. Może to wskazywać na większą ostrożność w planowaniu i realizacji wydatków budżetowych przez jednostki samorządu terytorialnego (**tabela A**).

Jak wynika z **tabeli D**, wśród samorządów gmin i powiatów największy udział w strukturze wydatków budżetowych miały w 2012 roku oświata i wychowanie oraz pomoc społeczna. Analiza struktury wydatków wskazuje, że wydatki na wymienione wyżej zadania wykazywały rosnący udział w wydatkach budżetowych w 2012 roku w porównaniu z rokiem poprzednim[4].

Jednym z kryteriów oceny sytuacji finansowej samorządów jest udział wydatków majątkowych w ogólnej kwocie wydatków budżetowych. Szczegółowe dane na ten temat podano w **tabeli E**. Wynika z nich, że tylko niewielka grupa samorządów zwiększyła w 2012 roku udział wydatków majątkowych w ogólnej kwocie wydatków w stosunku do roku poprzedniego.

Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego

Relacja zobowiązań do dochodów budżetowych jest jednym z istotnych kryteriów oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego. Na podstawie tej miary można wnioskować o zdolności samorządu do finansowania realizowanych zadań dochodami budżetowymi zgromadzonymi w danym roku, a ponadto jest to także ważna informacja na temat możliwości podejmowania nowych zadań w przyszłości (wysokie zadłużenie oznacza konieczność angażowania w najbliższych latach dużej części dochodów na spłatę zobowiązań). Na podstawie danych liczbowych zgromadzonych w **tabeli F** można wnioskować o relatywnie wysokim zadłużeniu wielu jednostek samorządowych na Podkarpaciu, chociaż relacja zobowiązań ogółem do dochodów na koniec 2012 roku była zróżnicowana między poszczególnymi typami samorządów. Zdecydowanie najwyższy wskaźnik zadłużenia miały miasta na prawach powiatu, nieco niższy samorząd województwa, natomiast przeciętne wskaźniki zadłużenia powiatów oraz miast i gmin wiejskich były do siebie zbliżone i mieściły się w przedziale 25–28% (w przypadku miast-gmin wskaźnik był wyższy i wyniósł 33,8%). Ocena zadłużenia jednostek samorządowych powinna uwzględniać nie tylko relacje między kwotami zobowiązań i dochodów na koniec roku, ale przedmiotem analizy powinno być także tempo i kierunki zmian poziomu zadłu-

[4] Por.: A. Czudec, *Sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w 2011 roku*, „Budżet Samorządu Terytorialnego" 2012, z. 19, RIO w Rzeszowie.

żenia w ostatnich latach. Wskaźniki dla lat 2011 i 2012 dla samorządów województwa podkarpackiego zaprezentowano poniżej.

	2011	**2012**
samorząd województwa	32,1	37,3
samorządy powiatów	21,1	25,1
miasta na prawach powiatu	41,5	48,5
miasta	27,7	26,6
miasta-gminy	34,7	33,8
gminy wiejskie	29,1	27,8

Z porównania wskaźników zadłużenia dla lat 2011 i 2012 wynika, że tylko w przypadku samorządów gmin ujawniła się słaba tendencja do zmniejszenia udziału zobowiązań w dochodach budżetowych. Natomiast w przypadku znacznie bardziej zadłużonych samorządów miast na prawach powiatu i samorządu województwa w 2012 roku skala zadłużenia wzrosła.

Zakończenie

W roku 2012 wystąpiły dość wyraźne symptomy pogarszania się sytuacji finansowej wielu jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu. Świadczą o tym:

- mniejsze niż w 2011 roku dochody budżetowe dużej części jednostek samorządowych, głównie na skutek zmniejszonych transferów z budżetu państwa w postaci dotacji celowych,
- mniejszy niż w poprzednich latach udział środków ze źródeł zagranicznych w finansowaniu wydatków budżetowych samorządów,
- dość wyraźne zmniejszenie udziału wydatków majątkowych w ogólnej kwocie wydatków budżetowych w przypadku dominującej większości jednostek samorządowych.

Pomimo tych niekorzystnych okoliczności, w 2012 roku ujawniła się słaba tendencja do zmniejszenia zadłużenia samorządów gmin, mierzona relacją zobowiązań ogółem do dochodów budżetowych. Natomiast w przypadku pozostałych typów jednostek samorządowych widoczny był proces postępującego zadłużenia.

prof. dr hab. ADAM CZUDEC – kierownik Katedry Polityki Gospodarczej, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego

Dochody, wydatki i wynik jednostek samorządu terytorialnego w 2012 roku **Tabela A**

Lp.	Nazwa jednostki	Dochody ogółem wykonane (w zł)	Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	Wydatki ogółem wykonane (w zł)	Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	Wynik na koniec roku (w zł)	Miejsce w rankingu wg dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca
1	2	3	4	5	6	7	8
	Samorząd województwa	**871 599 354**	**409**	**891 000 574**	**419**	**-19 401 220**	
	POWIATY						
1	bieszczadzki	29 025 634	1296	28 938 062	1 292	87 572	1
2	brzozowski	61 492 569	925	64 664 496	972	-3 171 927	8
3	dębicki	110 864 779	821	110 918 900	821	-54 120	12
4	jarosławski	141 143 976	1151	146 265 915	1 192	-5 121 939	2
5	jasielski	107 323 511	927	107 690 405	930	-366 893	7
6	kolbuszowski	39 082 740	622	44 834 736	713	-5 751 996	19
7	krośnieński	71 494 987	639	69 867 031	625	1 627 956	18
8	leski	28 996 363	1076	30 731 107	1 140	-1 734 745	4
9	leżajski	72 688 492	1035	71 669 049	1 020	1 019 443	6
10	lubaczowski	64 293 706	1116	66 490 222	1 154	-2 196 516	3
11	łańcucki	60 972 148	766	61 972 255	778	-1 000 107	16
12	mielecki	125 384 114	921	126 797 577	931	-1 413 462	9
13	niżański	46 577 613	688	46 249 501	683	328 111	17
14	przemyski	37 539 841	509	35 792 830	485	1 747 011	21
15	przeworski	62 893 323	793	61 987 924	781	905 399	15
16	ropczycko-sędziszowski	77 660 047	1061	78 739 764	1 076	-1 079 717	5
17	rzeszowski	101 444 932	619	98 022 347	598	3 422 585	20
18	sanocki	87 005 970	905	103 916 109	1 081	-16 910 139	11
19	stalowowolski	89 354 556	816	95 648 628	873	-6 294 072	13
20	strzyżowski	56 946 152	914	60 545 988	972	-3 599 836	10
21	tarnobrzeski	43 176 447	795	48 735 235	898	-5 558 789	14
	Powiaty razem	**1 515 361 898**	**848**	**1 560 478 082**	**873**	**-45 116 184**	

1	2	3	4	5	6	7	8
	MIASTA NA PRAWACH POWIATU						
1	Krosno	258 924 785	5469	268 076 272	5 662	-9 151 488	1
2	Przemyśl	327 879 076	5065	366 771 745	5 666	-38 892 668	2
3	Rzeszów	879 166 974	4883	919 542 902	5 108	-40 375 928	3
4	Tarnobrzeg	199 220 093	4096	212 516 508	4 370	-13 296 415	4
	Miasta na prawach powiatu razem	**1 665 190 928**	**4887**	**1 766 907 427**	**5 185**	**-101 716 499**	
	MIASTA						
1	Dębica	127 885 151	2708	117 109 665	2 480	10 775 486	6
2	Dynów	19 198 574	3087	19 310 775	3 105	-112 201	3
3	Jarosław	103 394 617	2604	106 233 040	2 675	-2 838 424	9
4	Jasło	121 982 150	3304	116 845 564	3 165	5 136 586	1
5	Leżajsk	35 058 670	2417	36 713 465	2 531	-1 654 796	12
6	Lubaczów	31 601 035	2509	33 228 561	2 638	-1 627 526	11
7	Łańcut	47 855 199	2630	45 966 350	2 526	1 888 849	7
8	Mielec	168 218 704	2736	176 563 574	2 872	-8 344 870	5
9	Przeworsk	41 716 462	2619	43 167 553	2 710	-1 451 092	8
10	Radymno	15 359 750	2776	15 054 179	2 721	305 571	4
11	Sanok	102 344 998	2604	106 855 371	2 719	-4 510 373	10
12	Stalowa Wola	213 384 112	3295	224 598 299	3 468	-11 214 187	2
	Miasta razem	**1 027 999 420**	**2837**	**1 041 646 397**	**2 874**	**-13 646 977**	
	MIASTA-GMINY						
1	Baranów Sandomierski	37 262 421	3062	40 315 041	3 313	-3 052 620	11
2	Błażowa	28 076 294	2603	29 503 698	2 735	-1 427 404	29
3	Boguchwała	46 181 726	2417	46 906 148	2 455	-724 422	32
4	Brzostek	41 974 370	3186	43 152 987	3 275	-1 178 618	7
5	Brzozów	76 017 232	2850	78 413 252	2 940	-2 396 020	18
6	Cieszanów	25 330 051	3343	24 854 271	3 281	475 779	4
7	Dukla	46 266 187	3116	44 580 350	3 002	1 685 837	9
8	Głogów Małopolski	49 961 605	2658	54 184 108	2 883	-4 222 504	27
9	Iwonicz-Zdrój	32 089 459	2933	31 163 107	2 849	926 351	15
10	Jedlicze	35 239 203	2272	36 656 464	2 363	-1 417 260	34

1	2	3	4	5	6	7	8
11	Kańczuga	32 035 972	2538	32 045 186	2 538	-9 214	30
12	Kolbuszowa	70 970 891	2832	73 562 171	2 935	-2 591 280	19
13	Kołaczyce	28 257 540	3106	26 602 952	2 924	1 654 588	10
14	Lesko	35 528 035	3051	33 966 971	2 917	1 561 064	12
15	Narol	30 939 381	3678	32 426 201	3 854	-1 486 820	3
16	Nisko	71 468 408	3171	59 462 022	2 638	12 006 386	8
17	Nowa Dęba	52 797 141	2826	51 893 082	2 778	904 058	20
18	Nowa Sarzyna	60 036 338	2749	57 754 179	2 644	2 282 159	24
19	Oleszyce	25 338 714	3855	23 789 620	3 619	1 549 095	1
20	Pilzno	53 612 589	3018	57 392 508	3 230	-3 779 919	13
21	Pruchnik	28 893 177	2941	30 000 454	3 053	-1 107 277	14
22	Przecław	30 928 633	2696	30 878 125	2 691	50 508	25
23	Radomyśl Wielki	41 066 212	2912	37 801 214	2 680	3 264 998	16
24	Ropczyce	74 642 882	2787	74 740 163	2 791	-97 281	22
25	Rudnik nad Sanem	23 939 685	2322	22 053 797	2 139	1 885 888	33
26	Rymanów	44 129 549	2813	48 379 181	3 084	-4 249 632	21
27	Sędziszów Małopolski	62 091 473	2671	62 286 611	2 679	-195 138	26
28	Sieniawa	26 966 158	3847	29 182 618	4 163	-2 216 460	2
29	Sokołów Małopolski	49 219 318	2904	49 800 047	2 938	-580 729	17
30	Strzyżów	55 470 778	2652	56 919 402	2 721	-1 448 624	28
31	Tyczyn	28 036 643	2513	30 746 868	2 756	-2 710 225	31
32	Ulanów	24 045 507	2777	23 336 000	2 695	709 507	23
33	Ustrzyki Dolne	57 278 116	3213	53 596 199	3 006	3 681 917	6
34	Zagórz	42 945 714	3293	39 572 394	3 034	3 373 320	5
	Miasta-gminy razem	**1 469 037 400**	**2876**	**1 467 917 390**	**2 874**	**1 120 010**	
	GMINY WIEJSKIE						
1	Adamówka	14 065 706	3 351	13 064 112	3 112	1 001 594	22
2	Baligród	14 089 694	4 368	15 421 032	4 780	-1 331 338	5
3	Besko	15 862 477	3 603	15 824 118	3 594	38 359	12
4	Białobrzegi	24 007 832	2 867	24 423 831	2 917	-415 999	59
5	Bircza	26 485 595	3 941	25 807 858	3 840	677 737	8
6	Bojanów	22 894 309	3 071	22 898 414	3 072	-4 106	37

1	2	3	4	5	6	7	8
7	Borowa	16 771 934	2 980	13 593 307	2 415	3 178 627	43
8	Brzyska	18 164 925	2 827	18 567 143	2 889	-402 218	62
9	Bukowsko	18 752 315	3 416	21 474 754	3 912	-2 722 439	18
10	Chłopice	15 853 271	2 822	16 055 301	2 858	-202 030	63
11	Chmielnik	18 015 401	2 705	18 407 675	2 764	-392 273	87
12	Chorkówka	34 511 094	2 554	35 392 704	2 619	-881 610	104
13	Cisna	8 993 123	5 204	8 813 775	5 101	179 348	2
14	Cmolas	24 254 867	2 993	23 831 770	2 940	423 097	41
15	Czarna (Bieszczadzka)	7 061 288	2 920	7 478 994	3 093	-417 706	52
16	Czarna (Dębicka)	37 412 319	2 919	37 629 529	2 936	-217 210	53
17	Czarna (Łańcucka)	32 585 191	2 915	31 059 805	2 779	1 525 386	54
18	Czermin	19 618 057	2 808	18 605 826	2 663	1 012 231	66
19	Czudec	32 993 924	2 808	33 914 374	2 887	-920 449	65
20	Dębica	73 551 843	2 941	71 903 887	2 875	1 647 956	50
21	Dębowiec	24 282 308	2 817	24 658 234	2 861	-375 926	64
22	Domaradz	17 966 282	2 915	17 818 073	2 891	148 209	55
23	Dubiecko	29 857 708	3 130	30 819 966	3 231	-962 257	33
24	Dydnia	23 477 081	2 858	22 699 978	2 763	777 103	60
25	Dynów	19 029 754	2 678	19 188 168	2 701	-158 414	89
26	Dzikowiec	23 633 682	3 629	20 244 419	3 108	3 389 262	11
27	Fredropol	19 599 354	3 499	18 286 763	3 265	1 312 591	14
28	Frysztak	29 101 301	2 751	26 973 414	2 550	2 127 887	78
29	Gać	12 561 602	2 703	12 900 260	2 775	-338 658	88
30	Gawłuszowice	7 650 948	2 707	8 289 168	2 933	-638 221	85
31	Gorzyce	38 158 294	2 802	38 311 097	2 813	-152 802	69
32	Grębów	33 012 934	3 365	30 385 307	3 097	2 627 627	21
33	Grodzisko Dolne	23 858 602	2 946	24 204 195	2 989	-345 593	48
34	Haczów	26 034 953	2 791	25 160 397	2 698	874 556	72
35	Harasiuki	19 729 390	3 122	19 625 750	3 105	103 640	34
36	Horyniec-Zdrój	17 529 741	3 512	17 808 940	3 568	-279 199	13
37	Hyżne	19 542 751	2 793	18 426 945	2 634	1 115 806	71

1	2	3	4	5	6	7	8
38	Iwierzyce	22 610 056	2 987	22 511 380	2 974	98 676	42
39	Jarocin	17 868 363	3 272	13 281 497	2 432	4 586 866	25
40	Jarosław	34 402 669	2 644	32 006 761	2 460	2 395 908	92
41	Jasienica Rosielna	25 903 513	3 393	25 844 339	3 385	59 174	19
42	Jasło	39 473 949	2 425	36 594 496	2 248	2 879 453	108
43	Jaśliska	8 067 443	3 834	7 365 250	3 501	702 193	9
44	Jawornik Polski	13 443 078	2 892	13 582 126	2 922	-139 048	56
45	Jeżowe	31 511 343	3 114	32 109 220	3 173	-597 877	35
46	Jodłowa	16 494 446	3 025	15 252 076	2 797	1 242 370	39
47	Kamień	22 943 517	3 273	23 108 388	3 297	-164 871	24
48	Komańcza	14 657 198	2 885	14 686 112	2 891	-28 914	57
49	Korczyna	29 909 432	2 720	30 372 782	2 762	-463 350	84
50	Krasiczyn	13 338 978	2 662	13 363 487	2 667	-24 509	90
51	Krasne	26 558 997	2 552	25 261 265	2 427	1 297 732	105
52	Krempna	7 543 547	3 764	7 655 839	3 820	-112 292	10
53	Krościenko Wyżne	13 985 007	2 560	14 142 737	2 589	-157 730	103
54	Krzeszów	17 529 574	4 062	18 233 817	4 226	-704 243	6
55	Krzywcza	12 941 908	2 626	12 940 382	2 625	1 526	94
56	Kuryłówka	18 118 625	3 160	17 096 851	2 982	1 021 774	30
57	Laszki	22 928 968	3 255	19 919 342	2 828	3 009 626	27
58	Leżajsk	54 813 590	2 734	59 534 410	2 969	-4 720 820	81
59	Lubaczów	28 422 801	3 103	25 699 765	2 806	2 723 036	36
60	Lubenia	18 113 568	2 776	20 116 205	3 083	-2 002 637	73
61	Lutowiska	9 788 372	4 551	9 017 460	4 192	770 912	4
62	Łańcut	57 496 936	2 724	57 450 191	2 722	46 745	82
63	Majdan Królewski	27 483 398	2 763	24 683 769	2 482	2 799 629	75
64	Markowa	19 527 024	2 951	16 825 936	2 543	2 701 089	47
65	Medyka	20 095 539	3 153	19 270 306	3 023	825 233	32
66	Miejsce Piastowe	35 581 823	2 617	36 285 748	2 669	-703 925	96
67	Mielec	34 793 099	2 706	33 816 074	2 630	977 025	86
68	Niebylec	26 215 620	2 458	27 091 526	2 540	-875 906	107

1	2	3	4	5	6	7	8
69	Niwiska	20 593 907	3 421	19 864 321	3 300	729 585	17
70	Nowy Żmigród	25 644 162	2 735	24 651 377	2 629	992 785	80
71	Nozdrzec	25 553 886	3 011	25 702 735	3 029	-148 848	40
72	Olszanica	15 327 526	3 050	16 235 120	3 231	-907 594	38
73	Orły	25 516 944	2 934	25 250 697	2 904	266 247	51
74	Osiek Jasielski	13 861 558	2 562	15 330 278	2 834	-1 468 720	102
75	Ostrów	40 259 697	5 674	44 774 075	6 311	-4 514 378	1
76	Padew Narodowa	15 480 670	2 851	14 428 141	2 658	1 052 530	61
77	Pawłosiów	21 765 063	2 609	20 740 821	2 486	1 024 243	98
78	Przemyśl	26 435 010	2 658	23 824 491	2 395	2 610 520	91
79	Przeworsk	33 534 891	2 267	36 609 788	2 475	-3 074 897	110
80	Pysznica	25 473 875	2 486	25 380 704	2 477	93 171	106
81	Radomyśl nad Sanem	23 485 610	3 160	25 437 344	3 422	-1 951 734	31
82	Radymno	33 103 692	2 881	32 684 990	2 844	418 701	58
83	Rakszawa	20 360 414	2 794	19 303 918	2 649	1 056 496	70
84	Raniżów	23 601 261	3 278	22 069 745	3 065	1 531 516	23
85	Rokietnica	12 970 321	2 964	12 671 742	2 896	298 580	45
86	Roźwienica	20 460 549	3 262	20 579 312	3 281	-118 763	26
87	Sanok	48 426 758	2 759	45 335 019	2 583	3 091 739	76
88	Skołyszyn	34 958 932	2 802	33 181 384	2 660	1 777 547	68
89	Solina	26 147 358	4 908	24 757 587	4 648	1 389 771	3
90	Stary Dzików	17 707 532	4 026	17 802 858	4 048	-95 327	7
91	Stubno	13 877 139	3 389	12 441 757	3 038	1 435 381	20
92	Świlcza	43 507 426	2 724	41 628 237	2 606	1 879 189	83
93	Tarnowiec	23 889 300	2 601	22 625 910	2 464	1 263 390	99
94	Tryńcza	26 772 983	3 216	25 114 548	3 017	1 658 435	28
95	Trzebownisko	52 903 406	2 623	54 192 255	2 687	-1 288 848	95
96	Tuszów Narodowy	20 490 014	2 609	20 342 058	2 590	147 956	97
97	Tyrawa Wołoska	6 887 831	3 472	6 746 325	3 400	141 506	16
98	Wadowice Górne	20 842 787	2 764	19 230 847	2 550	1 611 940	74

1	2	3	4	5	6	7	8
99	Wiązownica	32 123 355	2 804	33 653 757	2 938	-1 530 401	67
100	Wielkie Oczy	13 673 499	3 479	13 341 302	3 395	332 198	15
101	Wielopole Skrzyńskie	25 238 289	2 979	24 686 806	2 914	551 483	44
102	Wiśniowa	24 761 658	2 946	24 378 206	2 900	383 452	49
103	Wojaszówka	23 837 455	2 586	22 726 227	2 465	1 111 228	101
104	Zaklików	24 098 770	2 755	25 725 209	2 941	-1 626 439	77
105	Zaleszany	26 244 536	2 416	26 377 934	2 428	-133 398	109
106	Zarszyn	27 565 029	2 958	27 957 390	3 000	-392 361	46
107	Zarzecze	19 722 261	2 746	19 469 303	2 710	252 958	79
108	Żołynia	21 844 987	3 184	22 746 697	3 316	-901 709	29
109	Żurawica	33 385 333	2 595	31 339 552	2 436	2 045 781	100
110	Żyraków	35 988 071	2 640	34 393 942	2 523	1 594 129	93
	Gminy wiejskie razem	**2 671 857 976**	**2 921**	**2 630 823 528**	**2 876**	**41 034 448**	

Struktura dochodów jednostek samorządu terytorialnego w 2012 roku (w %) **Tabela B**

Lp.	Nazwa jednostki	Dochody własne	Subwencja ogólna	Dotacje celowe
1	2	3	4	5
	Samorząd województwa	**23,77**	**32,56**	**43,67**
	POWIATY			
1	bieszczadzki	26,01	41,47	32,52
2	brzozowski	19,74	48,61	31,65
3	dębicki	29,34	46,78	23,88
4	jarosławski	25,18	50,75	24,07
5	jasielski	23,81	52,04	24,15
6	kolbuszowski	25,80	46,49	27,71
7	krośnieński	23,67	47,61	28,72
8	leski	19,25	45,65	35,10
9	leżajski	22,42	50,87	26,71
10	lubaczowski	17,83	52,84	29,33
11	łańcucki	29,81	45,03	25,16
12	mielecki	26,32	50,07	23,61
13	niżański	20,27	55,51	24,22
14	przemyski	33,93	42,94	23,13
15	przeworski	21,22	39,08	39,70
16	ropczycko-sędziszowski	24,37	44,09	31,54
17	rzeszowski	33,61	32,33	34,06
18	sanocki	23,36	51,64	25,00
19	stalowowolski	27,96	51,71	20,33
20	strzyżowski	19,32	53,13	27,55
21	tarnobrzeski	23,84	40,53	35,63
	Powiaty razem	**25,08**	**47,54**	**27,38**
	MIASTA NA PRAWACH POWIATU			
1	Krosno	42,86	33,05	24,09
2	Przemyśl	32,19	39,61	28,20
3	Rzeszów	48,23	29,82	21,95
4	Tarnobrzeg	47,81	36,39	15,79
	Miasta na prawach powiatu razem	**44,18**	**33,04**	**22,78**
	MIASTA			
1	Dębica	58,86	22,20	18,94
2	Dynów	25,98	37,44	36,58
3	Jarosław	57,14	26,35	16,51
4	Jasło	59,26	20,27	20,47
5	Leżajsk	56,67	22,66	20,67
6	Lubaczów	55,23	30,60	14,17
7	Łańcut	60,96	21,19	17,85
8	Mielec	61,76	20,45	17,79
9	Przeworsk	55,48	22,00	22,52
10	Radymno	52,43	27,93	19,64
11	Sanok	59,98	24,16	15,86
12	Stalowa Wola	53,28	17,34	29,38
	Miasta razem	**57,22**	**21,88**	**20,90**
	MIASTA-GMINY			
1	Baranów Sandomierski	25,66	41,33	33,01
2	Błażowa	23,27	50,46	26,27
3	Boguchwała	43,53	38,92	17,55
4	Brzostek	17,68	49,78	32,54
5	Brzozów	35,19	41,87	22,94
6	Cieszanów	26,08	42,91	31,01
7	Dukla	33,26	44,07	22,67
8	Głogów Małopolski	52,83	27,80	19,37
9	Iwonicz-Zdrój	30,94	43,41	25,65
10	Jedlicze	54,76	25,33	19,91
11	Kańczuga	30,78	50,81	18,41
12	Kolbuszowa	34,34	37,71	27,95
13	Kołaczyce	21,71	48,87	29,42
14	Lesko	49,60	30,98	19,42
15	Narol	24,34	40,62	35,04
16	Nisko	60,98	23,87	15,15
17	Nowa Dęba	46,06	29,69	24,25
18	Nowa Sarzyna	35,95	37,82	26,23

1	2	3	4	5
19	Oleszyce	28,43	33,74	37,83
20	Pilzno	31,03	35,75	33,22
21	Pruchnik	22,95	52,12	24,93
22	Przecław	23,34	53,69	22,97
23	Radomyśl Wielki	23,39	54,81	21,80
24	Ropczyce	39,99	33,55	26,46
25	Rudnik nad Sanem	31,52	40,08	28,40
26	Rymanów	31,90	49,04	19,06
27	Sędziszów Małopolski	32,27	41,60	26,13
28	Sieniawa	29,80	40,45	29,75
29	Sokołów Małopolski	23,16	48,57	28,27
30	Strzyżów	32,56	43,06	24,38
31	Tyczyn	32,22	45,57	22,21
32	Ulanów	17,29	49,80	32,91
33	Ustrzyki Dolne	40,73	35,86	23,41
34	Zagórz	48,44	36,11	15,45
	Miasta-gminy razem	**35,17**	**40,00**	**24,83**
	GMINY WIEJSKIE			
1	Adamówka	19,21	48,90	31,89
2	Baligród	38,20	30,82	30,98
3	Besko	17,25	43,05	39,70
4	Białobrzegi	30,30	44,65	25,05
5	Bircza	21,05	41,45	37,50
6	Bojanów	18,23	53,05	28,72
7	Borowa	38,88	44,37	16,75
8	Brzyska	17,51	54,26	28,23
9	Bukowsko	25,44	48,17	26,39
10	Chłopice	31,98	46,48	21,54
11	Chmielnik	31,14	39,36	29,50
12	Chorkówka	23,33	58,07	18,60
13	Cisna	62,05	25,03	12,92
14	Cmolas	17,96	52,48	29,56
15	Czarna (Bieszczadzka)	32,36	45,07	22,57
16	Czarna (Dębicka)	23,53	44,78	31,69
17	Czarna (Łańcucka)	35,33	46,23	18,44
18	Czermin	22,61	49,55	27,84
19	Czudec	20,73	49,83	29,44
20	Dębica	33,24	37,97	28,79
21	Dębowiec	23,06	54,37	22,57
22	Domaradz	21,28	52,23	26,49
23	Dubiecko	19,25	47,52	33,23
24	Dydnia	21,10	58,49	20,41
25	Dynów	20,78	56,60	22,62
26	Dzikowiec	29,78	48,44	21,78
27	Fredropol	34,86	43,75	21,39
28	Frysztak	24,64	51,67	23,69
29	Gać	26,73	48,06	25,21
30	Gawłuszowice	33,69	45,24	21,07
31	Gorzyce	32,39	35,85	31,76
32	Grębów	39,93	38,02	22,05
33	Grodzisko Dolne	20,14	48,34	31,52
34	Haczów	30,30	52,57	17,13
35	Harasiuki	18,74	50,84	30,42
36	Horyniec-Zdrój	35,92	39,24	24,84
37	Hyżne	22,86	54,67	22,47
38	Iwierzyce	28,54	44,25	27,21
39	Jarocin	11,49	44,41	44,10
40	Jarosław	36,33	40,33	23,34
41	Jasienica Rosielna	23,26	48,22	28,52
42	Jasło	26,45	43,96	29,59
43	Jaśliska	23,78	43,95	32,27
44	Jawornik Polski	25,52	48,66	25,82
45	Jeżowe	23,06	52,87	24,07
46	Jodłowa	16,25	49,66	34,09
47	Kamień	15,06	54,23	30,71
48	Komańcza	38,77	42,75	18,48
49	Korczyna	34,57	47,21	18,22

1	2	3	4	5
50	Krasiczyn	47,90	31,01	21,09
51	Krasne	51,25	31,60	17,15
52	Krempna	25,67	42,52	31,81
53	Krościenko Wyżne	38,55	41,23	20,22
54	Krzeszów	23,17	31,32	45,51
55	Krzywcza	21,40	53,98	24,62
56	Kuryłówka	22,48	48,13	29,39
57	Laszki	25,66	44,92	29,42
58	Leżajsk	31,67	45,65	22,68
59	Lubaczów	32,28	44,74	22,98
60	Lubenia	23,40	44,53	32,07
61	Lutowiska	40,01	24,70	35,29
62	Łańcut	30,95	46,49	22,56
63	Majdan Królewski	14,74	58,02	27,24
64	Markowa	32,74	39,83	27,43
65	Medyka	48,89	33,24	17,87
66	Miejsce Piastowe	31,53	47,86	20,61
67	Mielec	28,54	45,75	25,71
68	Niebylec	21,98	60,35	17,67
69	Niwiska	15,80	46,74	37,46
70	Nowy Żmigród	18,80	57,88	23,32
71	Nozdrzec	17,30	53,53	29,17
72	Olszanica	32,28	42,25	25,47
73	Orły	27,00	45,97	27,03
74	Osiek Jasielski	24,22	51,00	24,78
75	Ostrów	67,39	21,99	10,62
76	Padew Narodowa	33,66	44,65	21,69
77	Pawłosiów	37,45	38,21	24,34
78	Przemyśl	41,37	36,21	22,42
79	Przeworsk	25,60	52,37	22,03
80	Pysznica	35,04	44,18	20,78
81	Radomyśl nad Sanem	24,10	42,38	33,52
82	Radymno	30,10	47,03	22,87
83	Rakszawa	29,09	48,07	22,84
84	Raniżów	18,53	48,43	33,04
85	Rokietnica	27,16	42,67	30,17
86	Roźwienica	21,41	45,72	32,87
87	Sanok	29,58	39,70	30,72
88	Skołyszyn	27,38	50,07	22,55
89	Solina	74,65	16,28	9,07
90	Stary Dzików	49,02	31,12	19,86
91	Stubno	36,56	40,00	23,44
92	Świlcza	38,14	41,59	20,27
93	Tarnowiec	30,02	48,96	21,02
94	Tryńcza	43,57	36,83	19,60
95	Trzebownisko	44,44	40,84	14,72
96	Tuszów Narodowy	27,23	44,00	28,77
97	Tyrawa Wołoska	21,92	52,80	25,28
98	Wadowice Górne	25,91	52,59	21,50
99	Wiązownica	28,67	48,66	22,67
100	Wielkie Oczy	36,75	40,50	22,75
101	Wielopole Skrzyńskie	16,56	51,59	31,85
102	Wiśniowa	18,97	54,76	26,27
103	Wojaszówka	31,01	48,11	20,88
104	Zaklików	31,95	42,55	25,50
105	Zaleszany	31,83	45,14	23,03
106	Zarszyn	32,23	45,85	21,92
107	Zarzecze	24,57	52,42	23,01
108	Żołynia	26,78	48,30	24,92
109	Żurawica	40,63	39,35	20,02
110	Żyraków	35,93	42,38	21,69
	Gminy wiejskie razem	**29,11**	**45,13**	**24,90**

Udział środków pochodzących ze źródeł zagranicznych w dochodach ogółem (w %) Tabela C

Lp.	Nazwa jednostki	Lata		
		2010	2011	2012
1	2	3	4	5
	Samorząd województwa	**17,25**	**24,90**	**20,52**
	POWIATY			
1	bieszczadzki	12,43	3,83	7,56
2	brzozowski	9,25	5,02	2,48
3	dębicki	9,22	8,49	5,65
4	jarosławski	2,61	3,26	6,14
5	jasielski	6,20	15,34	4,50
6	kolbuszowski	8,41	19,19	4,91
7	krośnieński	10,58	12,14	6,56
8	leski	1,47	9,18	2,21
9	leżajski	17,52	10,36	5,42
10	lubaczowski	10,23	16,48	3,27
11	łańcucki	7,43	10,66	3,90
12	mielecki	3,83	12,61	8,83
13	niżański	6,01	11,17	1,98
14	przemyski	19,70	1,82	3,78
15	przeworski	10,75	19,91	8,99
16	ropczycko-sędziszowski	13,91	6,46	11,27
17	rzeszowski	11,11	6,54	7,55
18	sanocki	4,88	10,65	1,96
19	stalowowolski	7,28	6,85	2,44
20	strzyżowski	16,92	18,34	2,34
21	tarnobrzeski	6,67	17,50	9,08
	Powiaty razem	**9,35**	**10,75**	**5,53**
	MIASTA NA PRAWACH POWIATU			
1	Krosno	5,25	15,62	11,93
2	Przemyśl	16,41	34,55	11,15
3	Rzeszów	8,91	4,29	14,34
4	Tarnobrzeg	2,92	18,99	7,19
	Miasta na prawach powiatu razem	**8,37**	**18,36**	**12,48**
	MIASTA			
1	Dębica	7,08	5,19	4,03
2	Dynów	23,98	13,82	15,45
3	Jarosław	1,16	1,15	0,95
4	Jasło	4,68	4,67	9,95
5	Leżajsk	10,71	9,53	3,71
6	Lubaczów	0,46	9,23	0,93
7	Łańcut	0,70	4,88	5,65
8	Mielec	8,56	9,00	6,53
9	Przeworsk	6,61	10,52	5,85
10	Radymno	0,61	1,46	2,72
11	Sanok	5,06	12,37	7,87
12	Stalowa Wola	14,16	16,31	16,48
	Miasta razem	**6,98**	**8,18**	**8,04**
	MIASTA-GMINY			
1	Baranów Sandomierski	14,57	8,42	18,06
2	Błażowa	19,30	15,05	8,69
3	Boguchwała	16,54	5,99	3,56
4	Brzostek	5,30	2,52	7,52
5	Brzozów	10,07	10,60	5,89
6	Cieszanów	12,55	20,28	13,62
7	Dukla	14,38	2,65	6,71
8	Głogów Małopolski	9,60	6,02	4,64
9	Iwonicz-Zdrój	3,55	15,90	10,63
10	Jedlicze	4,32	4,74	1,67
11	Kańczuga	4,39	7,26	5,30
12	Kolbuszowa	7,11	6,70	11,92
13	Kołaczyce	6,63	3,34	5,15
14	Lesko	26,11	15,16	11,63
15	Narol	22,75	11,24	16,85
16	Nisko	8,18	8,25	26,66
17	Nowa Dęba	2,96	13,01	8,25
18	Nowa Sarzyna	7,82	3,54	7,18
19	Oleszyce	14,10	18,52	20,66

1	2	3	4	5
20	Pilzno	6,01	5,22	7,18
21	Pruchnik	15,74	13,16	1,65
22	Przecław	19,59	12,15	2,45
23	Radomyśl Wielki	6,83	5,45	2,39
24	Ropczyce	3,09	6,74	5,37
25	Rudnik nad Sanem	7,25	22,47	5,54
26	Rymanów	6,34	14,65	4,11
27	Sędziszów Małopolski	3,42	7,52	7,65
28	Sieniawa	17,59	3,66	8,07
29	Sokołów Małopolski	9,59	7,08	6,30
30	Strzyżów	5,62	11,50	4,28
31	Tyczyn	1,59	9,59	3,44
32	Ulanów	20,02	14,28	14,51
33	Ustrzyki Dolne	7,75	11,21	7,44
34	Zagórz	9,15	3,95	6,74
	Miasta-gminy razem	**10,29**	**9,64**	**8,34**
	GMINY WIEJSKIE			
1	Adamówka	1,17	3,91	13,14
2	Baligród	10,86	0,00	3,06
3	Besko	23,21	21,16	20,08
4	Białobrzegi	2,75	1,88	9,58
5	Bircza	9,89	1,45	7,13
6	Bojanów	25,49	10,64	6,74
7	Borowa	1,13	12,66	16,33
8	Brzyska	4,94	1,38	3,08
9	Bukowsko	0,50	5,38	0,72
10	Chłopice	0,00	6,22	2,69
11	Chmielnik	4,25	5,40	6,24
12	Chorkówka	2,75	2,93	2,07
13	Cisna	7,18	8,74	5,43
14	Cmolas	14,11	3,87	7,93
15	Czarna (Bieszczadzka)	5,96	12,35	6,45
16	Czarna (Dębicka)	7,29	2,93	9,46
17	Czarna (Łańcucka)	7,87	2,79	7,27
18	Czermin	6,99	14,75	6,40
19	Czudec	11,81	10,40	4,42
20	Dębica	4,60	10,19	11,54
21	Dębowiec	5,27	15,20	3,72
22	Domaradz	19,57	3,77	4,49
23	Dubiecko	8,75	15,33	9,66
24	Dydnia	22,19	11,53	1,10
25	Dynów	5,04	5,34	2,00
26	Dzikowiec	21,64	5,62	17,26
27	Fredropol	20,09	26,97	0,72
28	Frysztak	21,23	10,43	3,67
29	Gać	8,22	8,48	3,95
30	Gawłuszowice	0,93	6,69	1,97
31	Gorzyce	1,34	3,31	16,61
32	Grębów	10,57	4,56	16,25
33	Grodzisko Dolne	12,46	29,82	8,04
34	Haczów	0,60	3,44	7,53
35	Harasiuki	15,18	8,38	5,59
36	Horyniec-Zdrój	2,64	12,78	1,37
37	Hyżne	5,82	14,79	10,03
38	Iwierzyce	21,54	6,38	7,70
39	Jarocin	7,77	12,05	26,27
40	Jarosław	0,61	23,40	2,06
41	Jasienica Rosielna	26,05	6,31	8,69
42	Jasło	13,08	6,64	6,68
43	Jaśliska	0,00	0,18	0,38
44	Jawornik Polski	0,55	2,75	0,14
45	Jeżowe	16,50	6,61	9,13
46	Jodłowa	5,57	13,81	7,07
47	Kamień	34,19	20,06	3,63
48	Komańcza	6,68	15,38	4,19
49	Korczyna	5,85	5,68	5,10
50	Krasiczyn	1,52	1,94	2,63

1	2	3	4	5
51	Krasne	10,92	1,35	2,43
52	Krempna	6,19	5,79	5,94
53	Krościenko Wyżne	1,25	4,06	6,12
54	Krzeszów	30,93	25,34	26,54
55	Krzywcza	4,59	10,44	4,38
56	Kuryłówka	18,74	11,52	4,51
57	Laszki	2,46	3,58	8,44
58	Leżajsk	8,14	5,38	3,46
59	Lubaczów	13,40	19,08	5,10
60	Lubenia	26,31	2,25	16,97
61	Lutowiska	2,90	2,93	24,01
62	Łańcut	2,53	6,72	7,23
63	Majdan Królewski	12,51	21,39	5,33
64	Markowa	0,30	9,80	12,93
65	Medyka	15,39	3,02	4,14
66	Miejsce Piastowe	0,04	8,24	5,44
67	Mielec	4,99	7,24	9,30
68	Niebylec	5,33	1,01	0,55
69	Niwiska	24,00	2,88	13,82
70	Nowy Żmigród	26,04	8,07	1,99
71	Nozdrzec	2,09	6,65	7,43
72	Olszanica	4,03	2,75	6,39
73	Orły	3,31	9,33	3,03
74	Osiek Jasielski	11,97	10,31	5,32
75	Ostrów	1,82	8,40	0,94
76	Padew Narodowa	2,78	8,85	10,50
77	Pawłosiów	3,39	3,16	7,71
78	Przemyśl	19,12	3,85	8,05
79	Przeworsk	1,47	7,70	1,99
80	Pysznica	16,09	9,51	6,11
81	Radomyśl nad Sanem	5,65	8,31	12,98
82	Radymno	7,26	7,04	1,46
83	Rakszawa	1,87	2,13	2,88
84	Raniżów	7,93	13,70	10,37
85	Rokietnica	0,42	7,10	7,34
86	Roźwienica	11,95	9,95	10,63
87	Sanok	5,13	5,61	10,70
88	Skołyszyn	2,63	4,94	2,33
89	Solina	9,22	6,92	13,25
90	Stary Dzików	6,67	2,33	3,86
91	Stubno	2,91	19,13	3,62
92	Świlcza	12,96	10,34	3,47
93	Tarnowiec	5,75	2,16	7,50
94	Tryńcza	4,01	1,24	3,27
95	Trzebownisko	22,47	2,93	1,69
96	Tuszów Narodowy	8,22	4,64	2,17
97	Tyrawa Wołoska	3,19	0,00	2,81
98	Wadowice Górne	9,29	9,33	3,09
99	Wiązownica	14,80	6,30	1,96
100	Wielkie Oczy	9,39	0,88	5,76
101	Wielopole Skrzyńskie	4,77	6,61	7,56
102	Wiśniowa	7,73	8,14	1,91
103	Wojaszówka	3,82	6,52	2,19
104	Zaklików	14,31	8,22	0,78
105	Zaleszany	10,37	2,86	2,64
106	Zarszyn	9,98	7,19	7,64
107	Zarzecze	26,35	13,00	7,15
108	Żołynia	0,98	0,51	4,73
109	Żurawica	3,97	0,42	1,04
110	Żyraków	25,15	7,09	4,60
	Gminy wiejskie razem	**9,24**	**7,84**	**6,50**

Struktura wydatków według ważniejszych działów klasyfikacji budżetowej w 2012 roku **Tabela D**

Lp.	Nazwa jednostki	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki (w %)					
			w tym:					
			transport i łączność	administracja publiczna	oświata i wychowanie	pomoc społeczna	edukacyjna opieka wychowawcza	gospodarka komunalna i ochrona środowiska
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Samorząd województwa	**891 000 574**	**39,12**	**10,24**	**7,82**	**4,20**	**1,39**	**0,38**
	POWIATY							
1	bieszczadzki	28 938 062	11,29	9,53	23,35	26,24	7,50	0,09
2	brzozowski	64 664 496	24,19	13,01	27,18	16,48	3,42	0,05
3	dębicki	110 918 900	19,81	7,70	40,54	17,53	1,51	0,35
4	jarosławski	146 265 915	21,27	7,54	32,17	14,90	10,32	0,02
5	jasielski	107 690 405	12,82	8,83	40,07	18,91	4,85	0,02
6	kolbuszowski	44 834 736	11,78	11,33	24,72	11,24	1,69	3,73
7	krośnieński	69 867 031	17,87	12,34	27,37	18,91	11,76	0,03
8	leski	30 731 107	17,28	11,75	27,10	9,49	12,58	0,06
9	leżajski	71 669 049	10,41	9,22	34,48	16,31	7,52	0,03
10	lubaczowski	66 490 222	8,35	7,21	29,70	22,26	11,50	1,80
11	łańcucki	61 972 255	17,25	11,54	31,28	16,52	7,28	0,11
12	mielecki	126 797 577	13,32	11,25	43,05	11,53	7,48	0,17
13	niżański	46 249 501	17,10	13,16	33,96	11,22	5,35	0,39
14	przemyski	35 792 830	33,27	17,47	9,14	25,59	2,49	3,42
15	przeworski	61 987 924	19,61	9,86	27,41	12,32	2,56	0,21
16	ropczycko-sędziszowski	78 739 764	22,45	9,72	34,73	17,20	3,85	0,16
17	rzeszowski	98 022 347	23,07	10,70	17,41	25,99	4,86	0,00
18	sanocki	103 916 109	26,46	7,61	35,26	8,97	5,96	0,17
19	stalowowolski	95 648 628	3,84	7,56	47,96	18,07	4,44	0,24
20	strzyżowski	60 545 988	11,78	9,27	29,71	18,91	10,25	0,04
21	tarnobrzeski	48 735 235	16,99	13,44	24,57	21,15	4,92	0,12
	Powiaty razem	**1 560 478 082**	**17,20**	**9,89**	**32,64**	**16,77**	**6,28**	**0,38**
	MIASTA NA PRAWACH POWIATU							
1	Krosno	268 076 272	7,35	5,61	36,67	11,76	3,39	4,06
2	Przemyśl	366 771 745	25,42	6,61	28,99	15,88	4,61	3,82
3	Rzeszów	919 542 902	22,25	5,87	35,27	11,97	3,38	5,77
4	Tarnobrzeg	212 516 508	7,65	11,00	38,85	15,81	2,94	6,30
	Miasta na prawach powiatu razem	**1 766 907 427**	**18,89**	**6,60**	**34,61**	**13,21**	**3,58**	**5,17**

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	MIASTA							
1	Dębica	117 109 665	7,59	8,30	43,11	21,55	2,00	3,34
2	Dynów	19 310 775	4,38	12,41	31,10	17,53	3,09	3,78
3	Jarosław	106 233 040	6,29	10,80	42,93	19,47	1,90	3,05
4	Jasło	116 845 564	6,18	8,25	34,69	20,19	1,56	8,28
5	Leżajsk	36 713 465	5,27	10,88	42,89	17,81	0,80	3,12
6	Lubaczów	33 228 561	2,93	10,98	34,97	15,92	1,89	10,30
7	Łańcut	45 966 350	1,61	9,65	43,21	15,55	1,99	6,85
8	Mielec	176 563 574	8,64	5,26	36,11	14,96	1,37	6,03
9	Przeworsk	43 167 553	3,02	8,71	44,48	17,64	0,57	5,22
10	Radymno	15 054 179	1,21	13,45	36,37	18,94	1,08	16,64
11	Sanok	106 855 371	10,12	8,02	35,86	19,46	2,02	5,84
12	Stalowa Wola	224 598 299	8,12	5,71	26,65	15,72	1,69	23,53
	Miasta razem	**1 041 646 397**	**7,02**	**7,85**	**36,14**	**17,75**	**1,67**	**9,58**
	MIASTA-GMINY							
1	Baranów Sandomierski	40 315 041	3,88	8,28	31,82	15,98	1,72	27,30
2	Błażowa	29 503 698	6,39	7,01	45,16	17,82	2,51	2,21
3	Boguchwała	46 906 148	9,90	9,01	39,94	16,91	2,01	9,94
4	Brzostek	43 152 987	7,07	5,60	41,35	25,17	1,83	2,72
5	Brzozów	78 413 252	1,94	10,70	49,47	17,09	2,81	2,63
6	Cieszanów	24 854 271	7,94	9,31	31,03	15,71	0,93	3,63
7	Dukla	44 580 350	4,64	11,24	40,20	22,30	2,20	2,56
8	Głogów Małopolski	54 184 108	8,07	6,63	40,41	16,18	3,34	5,25
9	Iwonicz-Zdrój	31 163 107	6,08	9,98	45,31	16,55	1,43	3,92
10	Jedlicze	36 656 464	4,97	10,11	39,84	19,42	1,75	5,83
11	Kańczuga	32 045 186	6,38	8,93	43,93	18,78	0,93	3,89
12	Kolbuszowa	73 562 171	3,45	7,03	37,48	17,69	1,63	16,00
13	Kołaczyce	26 602 952	8,95	9,02	37,87	22,89	1,33	4,97
14	Lesko	33 966 971	4,98	13,21	32,02	17,84	1,59	3,12
15	Narol	32 426 201	2,00	8,83	29,53	16,18	1,69	6,24
16	Nisko	59 462 022	3,53	8,64	32,66	19,19	1,28	16,68
17	Nowa Dęba	51 893 082	7,09	7,97	35,33	19,00	1,32	13,38
18	Nowa Sarzyna	57 754 179	5,12	8,15	44,66	22,42	2,05	2,47
19	Oleszyce	23 789 620	3,84	7,67	31,97	15,65	1,37	3,14
20	Pilzno	57 392 508	7,55	5,55	36,74	19,26	1,03	16,88
21	Pruchnik	30 000 454	12,99	10,37	33,79	20,92	2,50	3,13
22	Przecław	30 878 125	5,17	9,98	44,67	19,54	1,92	3,74

1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Radomyśl Wielki	37 801 214	7,82	7,85	47,15	21,86	2,10	4,61
24	Ropczyce	74 740 163	8,15	8,11	42,03	18,35	1,37	3,21
25	Rudnik nad Sanem	22 053 797	6,28	10,11	37,54	28,87	2,58	4,33
26	Rymanów	48 379 181	3,53	8,05	45,33	13,44	1,63	8,31
27	Sędziszów Małopolski	62 286 611	8,56	7,29	44,64	19,50	1,30	1,82
28	Sieniawa	29 182 618	14,93	10,12	32,86	15,68	1,17	4,26
29	Sokołów Małopolski	49 800 047	7,62	6,66	42,21	17,44	1,12	2,27
30	Strzyżów	56 919 402	11,30	7,69	37,97	21,68	2,28	3,33
31	Tyczyn	30 746 868	7,31	9,46	40,20	17,97	2,51	2,84
32	Ulanów	23 336 000	6,18	7,74	36,36	16,21	1,50	2,65
33	Ustrzyki Dolne	53 596 199	2,94	12,04	35,51	20,36	1,58	6,28
34	Zagórz	39 572 394	4,92	7,56	38,74	15,51	1,69	10,96
	Miasta-gminy razem	**1 467 917 390**	**6,32**	**8,56**	**39,57**	**18,77**	**1,78**	**6,80**
	GMINY WIEJSKIE							
1	Adamówka	13 064 112	11,33	11,55	32,38	18,42	1,76	11,92
2	Baligród	15 421 032	6,57	17,74	38,77	14,54	0,51	3,84
3	Besko	15 824 118	3,26	8,76	29,28	18,12	2,71	4,21
4	Białobrzegi	24 423 831	7,38	6,00	33,91	16,65	1,13	17,69
5	Bircza	25 807 858	6,16	11,23	41,50	24,95	0,24	1,31
6	Bojanów	22 898 414	2,37	9,29	37,45	19,87	0,90	12,18
7	Borowa	13 593 307	1,47	13,48	49,51	16,40	1,28	2,23
8	Brzyska	18 567 143	7,48	14,02	41,21	20,98	2,70	3,01
9	Bukowsko	21 474 754	13,49	12,72	35,71	17,03	1,56	4,02
10	Chłopice	16 055 301	5,95	10,51	37,12	15,61	1,26	6,15
11	Chmielnik	18 407 675	11,86	9,40	44,53	17,71	2,70	2,66
12	Chorkówka	35 392 704	2,44	8,87	52,84	18,29	1,67	1,69
13	Cisna	8 813 775	13,11	17,59	28,67	12,05	2,57	7,59
14	Cmolas	23 831 770	7,64	8,08	38,03	21,05	2,43	3,98
15	Czarna (Bieszczadzka)	7 478 994	4,18	16,27	40,88	17,81	0,57	3,52
16	Czarna (Dębicka)	37 629 529	4,61	6,80	39,71	18,82	2,21	14,54
17	Czarna (Łańcucka)	31 059 805	7,12	8,57	46,46	15,71	0,94	4,43
18	Czermin	18 605 826	4,58	8,99	46,60	16,09	0,43	2,64
19	Czudec	33 914 374	5,47	6,26	42,58	24,92	1,51	2,81
20	Dębica	71 903 887	6,01	5,90	38,76	15,27	1,27	10,99
21	Dębowiec	24 658 234	3,27	9,97	45,53	19,20	2,17	6,74
22	Domaradz	17 818 073	6,97	11,09	44,52	22,61	0,89	1,83
23	Dubiecko	30 819 966	6,15	11,60	34,83	23,38	2,68	2,69

1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Dydnia	22 699 978	4,41	11,15	46,37	21,09	1,27	2,38
25	Dynów	19 188 168	4,34	16,00	46,76	20,46	2,18	2,51
26	Dzikowiec	20 244 419	5,39	7,30	35,70	24,54	1,69	8,83
27	Fredropol	18 286 763	3,23	10,67	33,70	21,44	2,20	5,78
28	Frysztak	26 973 414	5,72	8,48	45,58	20,92	1,81	3,05
29	Gać	12 900 260	5,65	10,57	37,72	18,77	2,30	4,56
30	Gawłuszowice	8 289 168	6,55	18,09	30,17	17,84	1,23	4,22
31	Gorzyce	38 311 097	13,45	8,22	42,83	15,29	1,65	4,53
32	Grębów	30 385 307	8,24	10,16	39,16	16,43	0,97	3,79
33	Grodzisko Dolne	24 204 195	9,26	9,82	34,65	21,13	2,02	6,66
34	Haczów	25 160 397	5,80	10,02	45,09	16,02	1,38	5,05
35	Harasiuki	19 625 750	6,60	9,10	45,93	21,23	3,71	2,51
36	Horyniec-Zdrój	17 808 940	18,49	9,37	35,22	16,94	2,24	4,02
37	Hyżne	18 426 945	9,28	8,62	47,39	17,03	4,59	2,66
38	Iwierzyce	22 511 380	9,56	10,85	42,96	20,18	1,98	1,18
39	Jarocin	13 281 497	6,90	9,59	39,09	23,26	2,44	6,37
40	Jarosław	32 006 761	9,19	6,95	35,91	19,95	0,84	4,02
41	Jasienica Rosielna	25 844 339	4,21	6,04	41,31	25,58	2,69	2,04
42	Jasło	36 594 496	7,07	13,69	34,36	25,52	2,91	6,87
43	Jaśliska	7 365 250	3,10	11,84	29,78	17,84	2,30	9,24
44	Jawornik Polski	13 582 126	8,65	14,79	32,87	24,54	1,87	3,07
45	Jeżowe	32 109 220	3,98	8,59	44,01	20,80	2,81	13,06
46	Jodłowa	15 252 076	12,76	17,38	34,29	23,12	1,82	2,99
47	Kamień	23 108 388	8,48	9,54	40,66	19,66	3,57	3,11
48	Komańcza	14 686 112	5,70	14,87	38,00	14,24	0,41	2,84
49	Korczyna	30 372 782	7,09	9,88	45,16	17,95	1,56	5,63
50	Krasiczyn	13 363 487	9,43	12,84	34,17	22,24	0,82	8,27
51	Krasne	25 261 265	6,04	9,29	45,28	14,34	2,01	3,89
52	Krempna	7 655 839	11,67	15,56	27,72	21,68	4,16	5,16
53	Krościenko Wyżne	14 142 737	4,50	11,20	40,13	18,15	1,74	3,42
54	Krzeszów	18 233 817	5,80	8,10	23,36	12,56	0,99	34,12
55	Krzywcza	12 940 382	1,89	12,41	47,34	23,51	1,22	3,31
56	Kuryłówka	17 096 851	4,41	12,15	35,54	23,56	1,84	2,29
57	Laszki	19 919 342	8,19	11,69	40,79	20,16	0,94	1,08
58	Leżajsk	59 534 410	9,35	6,71	38,50	16,69	0,74	2,44
59	Lubaczów	25 699 765	5,13	10,86	36,13	22,53	3,08	1,59
60	Lubenia	20 116 205	8,39	7,94	26,69	12,15	0,46	6,87

1	2	3	4	5	6	7	8	9
61	Lutowiska	9 017 460	5,84	18,71	39,70	18,26	1,42	2,06
62	Łańcut	57 450 191	5,99	6,92	49,38	14,10	2,03	5,49
63	Majdan Królewski	24 683 769	9,35	10,71	40,57	24,34	1,61	5,55
64	Markowa	16 825 936	7,89	11,14	45,53	22,08	0,60	1,58
65	Medyka	19 270 306	6,68	10,26	38,07	18,12	1,23	8,62
66	Miejsce Piastowe	36 285 748	9,52	9,30	44,47	15,28	2,14	4,74
67	Mielec	33 816 074	9,26	8,67	43,79	16,32	1,89	7,47
68	Niebylec	27 091 526	6,17	8,42	42,66	17,09	0,77	16,11
69	Niwiska	19 864 321	4,45	7,05	35,11	19,38	1,91	17,39
70	Nowy Żmigród	24 651 377	4,02	9,81	46,04	22,82	2,71	2,81
71	Nozdrzec	25 702 735	7,44	10,44	44,75	22,55	1,57	1,34
72	Olszanica	16 235 120	6,23	15,97	43,16	15,19	0,94	4,43
73	Orły	25 250 697	5,62	10,29	41,06	22,33	1,60	2,71
74	Osiek Jasielski	15 330 278	3,83	9,67	39,49	18,59	2,56	3,14
75	Ostrów	44 774 075	4,84	8,29	24,71	9,77	0,33	40,91
76	Padew Narodowa	14 428 141	4,61	10,79	38,00	16,18	0,65	4,34
77	Pawłosiów	20 740 821	3,66	13,83	37,04	15,61	0,69	5,74
78	Przemyśl	23 824 491	2,87	10,27	47,74	24,80	1,41	2,66
79	Przeworsk	36 609 788	6,25	10,79	43,90	20,70	1,52	7,08
80	Pysznica	25 380 704	9,05	13,30	43,28	18,76	1,33	4,55
81	Radomyśl nad Sanem	25 437 344	3,11	8,75	35,93	16,83	0,65	2,90
82	Radymno	32 684 990	6,34	10,54	46,39	21,08	1,06	4,32
83	Rakszawa	19 303 918	7,35	9,64	45,29	24,65	1,59	3,93
84	Raniżów	22 069 745	4,60	9,17	38,05	24,91	4,49	3,69
85	Rokietnica	12 671 742	10,63	10,87	35,11	18,65	1,30	5,94
86	Roźwienica	20 579 312	7,64	9,90	39,08	18,39	1,68	5,51
87	Sanok	45 335 019	7,08	10,23	34,90	23,97	0,92	2,72
88	Skołyszyn	33 181 384	7,49	8,83	42,04	22,29	3,35	7,77
89	Solina	24 757 587	8,24	12,20	28,12	10,46	0,57	17,72
90	Stary Dzików	17 802 858	14,81	11,03	41,61	14,32	0,72	2,80
91	Stubno	12 441 757	3,38	13,10	34,63	24,46	2,02	4,33
92	Świlcza	41 628 237	2,87	11,81	43,93	19,47	1,86	2,26
93	Tarnowiec	22 625 910	8,04	10,92	42,26	21,08	1,56	4,24
94	Tryńcza	25 114 548	10,32	6,65	42,88	17,38	0,95	5,38
95	Trzebownisko	54 192 255	5,80	12,03	44,57	14,77	0,71	7,34
96	Tuszów Narodowy	20 342 058	6,21	10,82	40,60	24,80	1,20	2,89
97	Tyrawa Wołoska	6 746 325	2,73	18,21	40,75	22,00	1,11	1,91

1	2	3	4	5	6	7	8	9
98	Wadowice Górne	19 230 847	4,38	11,96	49,53	18,87	2,38	1,78
99	Wiązownica	33 653 757	6,18	8,84	34,88	17,69	0,94	4,65
100	Wielkie Oczy	13 341 302	21,19	13,03	29,79	17,38	1,07	2,02
101	Wielopole Skrzyńskie	24 686 806	6,57	8,88	39,19	24,12	1,46	0,92
102	Wiśniowa	24 378 206	4,49	8,20	44,27	20,78	1,13	2,71
103	Wojaszówka	22 726 227	7,47	10,67	46,35	15,84	0,59	2,46
104	Zaklików	25 725 209	6,21	7,44	40,68	21,38	2,92	7,10
105	Zaleszany	26 377 934	5,98	10,20	41,04	20,65	0,83	3,54
106	Zarszyn	27 957 390	3,28	10,86	33,38	17,60	1,80	2,25
107	Zarzecze	19 469 303	1,89	9,43	45,43	18,72	2,18	4,02
108	Żołynia	22 746 697	5,48	8,70	39,27	14,75	1,55	11,10
109	Żurawica	31 339 552	2,21	11,74	48,09	20,80	1,15	2,41
110	Żyraków	34 393 942	4,15	7,74	47,43	18,87	2,21	4,34
	Gminy wiejskie razem	**2 630 823 528**	**6,59**	**9,98**	**40,47**	**19,02**	**1,63**	**5,97**

Wydatki majątkowe jednostek samorządu terytorialnego w latach 2011–2012 **Tabela E**

Lp.	Nazwa jednostki	Wydatki majątkowe (w zł)		Dynamika wydatków majątkowych (w %)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	
		2011	2012	2012 / 2011	2011	2012
1	2	3	4	5	6	7
	Samorząd województwa	**414 924 781**	**361 768 111**	**87,19**	**43,11**	**40,60**
	POWIATY					
1	bieszczadzki	2 028 095	2 565 962	126,52	6,90	8,87
2	brzozowski	16 743 568	13 031 630	77,83	25,51	20,15
3	dębicki	20 746 321	15 726 453	75,80	17,32	14,18
4	jarosławski	31 609 559	27 829 584	88,04	22,21	19,03
5	jasielski	40 629 667	17 780 622	43,76	31,33	16,51
6	kolbuszowski	15 523 772	12 603 587	81,19	33,98	28,11
7	krośnieński	17 815 109	9 758 675	54,78	22,28	13,97
8	leski	6 855 100	4 360 851	63,61	21,51	14,19
9	leżajski	12 995 340	6 801 348	52,34	16,31	9,49
10	lubaczowski	25 739 423	7 430 728	28,87	31,11	11,18
11	łańcucki	27 901 130	8 864 882	31,77	35,77	14,30
12	mielecki	22 399 920	16 913 593	75,51	17,00	13,34
13	niżański	9 979 179	3 378 993	33,86	19,55	7,31
14	przemyski	10 992 381	5 997 672	54,56	30,01	16,76
15	przeworski	33 471 162	11 580 347	34,60	41,42	18,68
16	ropczycko-sędziszowski	18 596 646	19 036 128	102,36	25,33	24,18
17	rzeszowski	43 450 352	12 430 173	28,61	35,06	12,68
18	sanocki	27 099 293	28 788 465	106,23	27,30	27,70
19	stalowowolski	11 811 987	8 831 884	74,77	12,35	9,23
20	strzyżowski	29 521 353	12 205 460	41,34	37,48	20,16
21	tarnobrzeski	11 910 837	10 055 319	84,42	23,27	20,63
	Powiaty razem	**437 820 195**	**255 972 355**	**58,47**	**25,65**	**16,40**
	MIASTA NA PRAWACH POWIATU					
1	Krosno	77 832 203	72 246 324	92,82	29,71	26,95
2	Przemyśl	218 398 419	98 798 278	45,24	45,81	26,94
3	Rzeszów	172 050 370	220 956 636	128,43	21,42	24,03
4	Tarnobrzeg	85 959 522	29 619 531	34,46	33,14	13,94
	Miasta na prawach powiatu razem	**554 240 514**	**421 620 769**	**76,07**	**30,77**	**23,86**
	MIASTA					
1	Dębica	20 638 721	6 253 225	30,30	16,47	5,34
2	Dynów	4 895 551	4 777 725	97,59	26,06	24,74
3	Jarosław	8 892 466	10 146 221	114,10	9,24	9,55
4	Jasło	8 131 097	21 920 715	269,59	7,82	18,76
5	Leżajsk	6 365 478	4 894 607	76,89	17,31	13,33
6	Lubaczów	5 970 048	4 703 733	78,79	18,31	14,16
7	Łańcut	10 898 633	4 275 568	39,23	20,98	9,30
8	Mielec	40 909 316	47 541 906	116,21	25,03	26,93
9	Przeworsk	11 199 442	5 256 258	46,93	23,74	12,18
10	Radymno	2 869 006	2 070 747	72,18	18,57	13,76
11	Sanok	17 938 458	12 095 590	67,43	16,67	11,32
12	Stalowa Wola	59 309 051	71 504 693	120,56	28,26	31,84
	Miasta razem	**198 017 267**	**195 440 988**	**98,70**	**19,62**	**18,76**
	MIASTA-GMINY					
1	Baranów Sandomierski	9 690 359	12 197 941	125,88	25,73	30,26
2	Błażowa	8 423 041	4 879 919	57,94	25,58	16,54
3	Boguchwała	11 226 996	8 128 180	72,40	23,57	17,33
4	Brzostek	5 631 580	8 994 547	159,72	13,60	20,84
5	Brzozów	17 948 382	8 692 075	48,43	21,11	11,08
6	Cieszanów	12 546 135	5 583 362	44,50	39,06	22,46
7	Dukla	7 837 190	5 773 561	73,67	16,72	12,95
8	Głogów Małopolski	11 905 115	7 531 463	63,26	21,13	13,90
9	Iwonicz-Zdrój	10 743 809	2 942 952	27,39	28,38	9,44
10	Jedlicze	3 104 528	2 947 793	94,95	8,60	8,04

1	2	3	4	5	6	7
11	Kańczuga	3 262 763	4 240 530	129,97	10,89	13,23
12	Kolbuszowa	17 568 277	15 085 268	85,87	24,15	20,51
13	Kołaczyce	5 401 453	4 144 138	76,72	18,88	15,58
14	Lesko	8 909 409	7 354 297	82,55	25,86	21,65
15	Narol	5 501 156	8 823 678	160,40	19,75	27,21
16	Nisko	16 796 111	16 031 996	95,45	28,39	26,96
17	Nowa Dęba	19 019 878	6 292 168	33,08	32,15	12,13
18	Nowa Sarzyna	10 692 950	6 017 098	56,27	17,79	10,42
19	Oleszyce	6 977 832	7 343 177	105,24	30,31	30,87
20	Pilzno	8 760 020	10 869 876	124,09	15,61	18,94
21	Pruchnik	9 593 977	2 602 191	27,12	27,02	8,67
22	Przecław	4 493 117	3 932 963	87,53	14,12	12,74
23	Radomyśl Wielki	9 382 764	3 951 001	42,11	22,32	10,45
24	Ropczyce	14 415 189	13 199 331	91,57	19,00	17,66
25	Rudnik nad Sanem	6 550 173	60 243	0,92	23,36	0,27
26	Rymanów	11 064 821	10 074 154	91,05	22,18	20,82
27	Sędziszów Małopolski	9 021 338	10 469 902	116,06	15,43	16,81
28	Sieniawa	3 144 953	6 868 115	218,39	12,30	23,53
29	Sokołów Małopolski	14 136 806	9 552 483	67,57	26,23	19,18
30	Strzyżów	9 603 691	7 254 482	75,54	15,92	12,75
31	Tyczyn	10 766 855	4 916 186	45,66	29,94	15,99
32	Ulanów	6 762 632	6 422 149	94,97	29,28	27,52
33	Ustrzyki Dolne	14 493 067	6 593 960	45,50	25,61	12,30
34	Zagórz	16 939 462	6 541 663	38,62	35,41	16,53
	Miasta-gminy razem	**342 315 827**	**246 312 840**	**71,95**	**22,37**	**16,78**
	GMINY WIEJSKIE					
1	Adamówka	3 188 511	2 241 299	70,29	23,79	17,16
2	Baligród	3 179 600	4 836 402	152,11	26,60	31,36
3	Besko	3 745 004	3 824 658	102,13	24,22	24,17
4	Białobrzegi	10 743 863	6 387 096	59,45	40,75	26,15
5	Bircza	1 385 852	4 076 594	294,16	6,47	15,80
6	Bojanów	5 225 275	4 130 757	79,05	22,88	18,04
7	Borowa	9 919 913	231 359	2,33	42,54	1,70
8	Brzyska	1 241 691	1 893 518	152,50	7,02	10,20
9	Bukowsko	3 501 673	3 777 401	107,87	17,40	17,59
10	Chłopice	4 204 835	2 555 285	60,77	24,88	15,92
11	Chmielnik	3 083 196	1 925 357	62,45	14,98	10,46
12	Chorkówka	2 693 058	3 315 010	123,09	8,03	9,37
13	Cisna	2 405 841	882 506	36,68	26,69	10,01
14	Cmolas	7 090 841	3 154 823	44,49	26,68	13,24
15	Czarna (Bieszczadzka)	1 999 311	922 892	46,16	21,22	12,34
16	Czarna (Dębicka)	2 245 636	5 543 176	246,84	6,64	14,73
17	Czarna (Łańcucka)	4 676 475	3 617 314	77,35	15,21	11,65
18	Czermin	7 364 994	2 892 463	39,27	31,30	15,55
19	Czudec	6 699 465	4 479 311	66,86	15,48	13,21
20	Dębica	24 620 702	19 875 840	80,73	30,15	27,64
21	Dębowiec	5 763 680	3 310 823	57,44	21,62	13,43
22	Domaradz	2 843 259	1 985 199	69,82	15,57	11,14
23	Dubiecko	3 461 496	4 273 276	123,45	11,06	13,87
24	Dydnia	5 263 777	1 748 484	33,22	20,39	7,70
25	Dynów	2 915 367	518 251	17,78	13,70	2,70
26	Dzikowiec	6 732 075	4 047 218	60,12	30,75	19,99
27	Fredropol	10 579 256	1 008 728	9,53	41,12	5,52
28	Frysztak	7 896 415	1 689 278	21,39	23,90	6,26
29	Gać	1 740 524	1 286 994	73,94	13,83	9,98
30	Gawłuszowice	324 504	1 008 174	310,68	3,47	12,16
31	Gorzyce	10 577 067	4 709 527	44,53	20,24	12,29
32	Grębów	9 235 898	5 414 898	58,63	28,43	17,82
33	Grodzisko Dolne	15 231 985	5 086 298	33,39	44,81	21,01
34	Haczów	5 331 079	3 912 100	73,38	20,83	15,55
35	Harasiuki	2 726 739	694 449	25,47	12,92	3,54
36	Horyniec-Zdrój	3 512 461	3 305 452	94,11	19,64	18,56
37	Hyżne	5 846 724	2 686 683	45,95	27,20	14,58

1	2	3	4	5	6	7
38	Iwierzyce	1 466 545	3 102 363	211,54	7,54	13,78
39	Jarocin	8 916 085	1 973 044	22,13	45,70	14,86
40	Jarosław	13 974 369	6 194 448	44,33	36,59	19,35
41	Jasienica Rosielna	5 185 547	4 788 316	92,34	20,20	18,53
42	Jasło	4 718 082	1 962 240	41,59	11,95	5,36
43	Jaśliska	452 354	2 283 804	504,87	7,85	31,01
44	Jawornik Polski	1 451 414	876 329	60,38	10,11	6,45
45	Jeżowe	9 561 687	5 456 716	57,07	27,01	16,99
46	Jodłowa	4 704 644	909 526	19,33	23,93	5,96
47	Kamień	9 274 816	4 197 121	45,25	31,41	18,16
48	Komańcza	2 926 801	1 501 294	51,29	19,02	10,22
49	Korczyna	6 175 640	3 385 870	54,83	19,18	11,15
50	Krasiczyn	1 011 273	1 339 383	132,45	8,13	10,02
51	Krasne	2 903 201	2 398 215	82,61	11,91	9,49
52	Krempna	635 239	667 616	105,10	8,38	8,72
53	Krościenko Wyżne	2 755 223	2 965 316	107,63	20,95	20,97
54	Krzeszów	12 748 504	7 773 016	60,97	55,40	42,63
55	Krzywcza	1 809 137	42 589	2,35	12,05	0,33
56	Kuryłówka	6 469 179	1 264 960	19,55	29,98	7,40
57	Laszki	4 220 984	1 918 349	45,45	20,60	9,63
58	Leżajsk	17 304 012	16 001 386	92,47	29,73	26,88
59	Lubaczów	14 584 522	2 896 105	19,86	38,75	11,27
60	Lubenia	2 997 657	7 860 726	262,23	19,32	39,08
61	Lutowiska	3 568 596	1 479 386	41,46	31,70	16,41
62	Łańcut	11 311 024	9 147 117	80,87	20,56	15,92
63	Majdan Królewski	8 572 640	4 114 121	47,99	30,35	16,67
64	Markowa	5 905 497	1 375 154	23,29	28,63	8,17
65	Medyka	1 570 626	2 747 401	174,92	8,91	14,26
66	Miejsce Piastowe	8 899 939	4 640 600	52,14	22,36	12,79
67	Mielec	7 498 165	4 848 954	64,67	22,15	14,34
68	Niebylec	1 374 099	4 100 015	298,38	5,44	15,13
69	Niwiska	6 927 370	5 462 940	78,86	32,96	27,50
70	Nowy Żmigród	3 750 125	1 019 050	27,17	14,12	4,13
71	Nozdrzec	4 850 832	2 320 177	47,83	17,75	9,03
72	Olszanica	681 762	3 950 849	579,51	4,76	24,34
73	Orły	3 818 819	2 886 966	75,60	15,54	11,43
74	Osiek Jasielski	2 076 803	2 554 924	123,02	13,19	16,67
75	Ostrów	13 553 590	5 668 537	41,82	25,56	12,66
76	Padew Narodowa	5 412 850	1 842 175	34,03	30,57	12,77
77	Pawłosiów	3 069 827	3 201 252	104,28	15,39	15,43
78	Przemyśl	3 042 968	281 997	9,27	11,48	1,18
79	Przeworsk	7 524 298	4 421 257	58,76	19,41	12,08
80	Pysznica	6 455 800	3 645 345	56,47	24,52	14,36
81	Radomyśl nad Sanem	7 186 953	8 388 863	116,72	29,69	32,98
82	Radymno	3 532 840	4 061 248	114,96	11,17	12,43
83	Rakszawa	1 906 730	1 418 668	74,40	10,05	7,35
84	Raniżów	9 906 278	2 101 509	21,21	33,64	9,52
85	Rokietnica	1 162 712	1 128 629	97,07	9,96	8,91
86	Roźwienica	11 243 391	2 285 210	20,32	39,08	11,10
87	Sanok	8 955 014	5 512 645	61,56	19,72	12,16
88	Skołyszyn	3 565 118	3 696 534	103,69	10,26	11,14
89	Solina	9 093 521	7 468 124	82,13	35,12	30,16
90	Stary Dzików	3 113 066	3 365 259	108,10	19,62	18,90
91	Stubno	1 360 363	565 003	41,53	10,70	4,54
92	Świlcza	7 641 161	6 303 367	82,49	17,89	15,14
93	Tarnowiec	1 814 531	1 808 773	99,68	7,83	7,99
94	Tryńcza	9 686 387	3 557 477	36,73	32,80	14,17
95	Trzebownisko	10 024 307	9 638 416	96,15	18,51	17,79
96	Tuszów Narodowy	7 077 173	1 665 503	23,53	27,35	8,19
97	Tyrawa Wołoska	174 701	505 333	289,26	2,70	7,49
98	Wadowice Górne	4 316 420	562 394	13,03	19,67	2,92
99	Wiązownica	8 448 886	5 893 841	69,76	24,61	17,51

1	2	3	4	5	6	7
100	Wielkie Oczy	1 257 591	1 598 076	127,07	11,82	11,98
101	Wielopole Skrzyńskie	2 272 210	3 016 108	132,74	9,53	12,22
102	Wiśniowa	4 626 130	4 254 273	91,96	18,22	17,45
103	Wojaszówka	2 893 307	2 844 187	98,30	12,74	12,51
104	Zaklików	1 941 452	4 269 710	219,92	8,75	16,60
105	Zaleszany	7 293 037	4 085 721	56,02	25,71	15,49
106	Zarszyn	6 056 124	6 003 310	99,13	20,88	21,47
107	Zarzecze	4 301 436	969 874	22,55	19,56	4,98
108	Żołynia	5 011 004	3 606 539	71,97	20,75	15,86
109	Żurawica	1 124 785	654 738	58,21	3,47	2,09
110	Żyraków	4 220 708	2 861 991	67,81	11,85	8,32
	Gminy wiejskie razem	**606 517 922**	**382 807 170**	**63,12**	**21,56**	**14,55**

Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2012 roku **Tabela F**

Lp.	Nazwa jednostki	Zobowiązania (w zł)				Relacja zobowiązań do dochodów ogółem (w %)	Relacja zobowiązań niepodlegających wyłączeniu z limitów zadłużenia do dochodów (w %)
		ogółem	w tym z tytułu:				
			kredytów i pożyczek		zobowiązań wymagalnych		
			łączna kwota	podlegających wyłączeniu z limitów zadłużenia			
1	2	3	4	5	6	7	8
	Samorząd województwa	**325 488 603**	**325 488 603**	**0**	**0**	**37,34**	**37,34**
	POWIATY						
1	bieszczadzki	12 419 328	12 419 328	0	0	42,79	42,79
2	brzozowski	4 550 000	4 550 000	0	0	7,40	7,40
3	dębicki	3 782 163	3 782 163	0	0	3,41	3,41
4	jarosławski	42 000 000	42 000 000	0	0	29,76	29,76
5	jasielski	39 381 948	39 381 948	0	0	36,69	36,69
6	kolbuszowski	17 405 969	17 402 791	0	3 177	44,54	44,54
7	krośnieński	13 448 300	13 448 300	0	0	18,81	18,81
8	leski	2 420 000	2 420 000	0	0	8,35	8,35
9	leżajski	28 035 312	28 030 558	0	4 753	38,57	38,57
10	lubaczowski	16 290 000	16 290 000	460 452	0	25,34	24,62
11	łańcucki	24 742 744	24 733 993	0	8 751	40,58	40,58
12	mielecki	6 920 077	6 917 500	0	2 577	5,52	5,52
13	niżański	7 444 667	7 444 667	0	0	15,98	15,98
14	przemyski	31 405 472	31 405 472	0	0	83,66	83,66
15	przeworski	9 565 143	9 519 823	0	45 321	15,21	15,21
16	ropczycko-sędziszowski	4 000 000	4 000 000	0	0	5,15	5,15
17	rzeszowski	42 692 017	42 692 017	2 476 800	0	42,08	39,64
18	sanocki	22 125 028	22 125 028	0	0	25,43	25,43
19	stalowowolski	24 614 574	24 614 574	0	0	27,55	27,55
20	strzyżowski	12 774 836	12 774 836	0	0	22,43	22,43
21	tarnobrzeski	14 333 152	14 301 609	3 453 100	31 543	33,20	25,20
	Powiaty razem	**380 350 729**	**380 254 607**	**6 390 352**	**96 123**	**25,10**	**24,68**

1	2	3	4	5	6	7	8
	MIASTA NA PRAWACH POWIATU						
1	Krosno	106 853 194	106 842 431	0	10 763	41,27	41,27
2	Przemyśl	175 406 000	167 757 231	462 000	7 648 769	53,50	53,36
3	Rzeszów	410 281 341	409 959 150	0	322 191	46,67	46,67
4	Tarnobrzeg	114 681 666	111 090 419	0	3 591 247	57,57	57,57
	Miasta na prawach powiatu razem	**807 222 201**	**795 649 231**	**462 000**	**11 572 970**	**48,48**	**48,45**
	MIASTA						
1	Dębica	52 673 000	52 673 000	3 500 000	0	41,19	38,45
2	Dynów	5 271 596	5 271 596	3 290 632	0	27,46	10,32
3	Jarosław	38 078 000	38 078 000	0	0	36,83	36,83
4	Jasło	22 915 383	22 131 516	0	783 867	18,79	18,79
5	Leżajsk	11 045 635	10 844 675	0	200 960	31,51	31,51
6	Lubaczów	17 081 154	17 081 080	0	74	54,05	54,05
7	Łańcut	16 041 940	16 040 000	0	1 940	33,52	33,52
8	Mielec	1 613	0	0	1 613	0,00	0,00
9	Przeworsk	21 937 212	21 937 000	0	212	52,59	52,59
10	Radymno	3 205 730	3 205 730	0	0	20,87	20,87
11	Sanok	39 467 871	37 255 513	0	2 212 359	38,56	38,56
12	Stalowa Wola	45 600 000	45 600 000	0	0	21,37	21,37
	Miasta razem	**273 319 134**	**270 118 110**	**6 790 632**	**3 201 024**	**26,59**	**25,93**
	MIASTA-GMINY						
1	Baranów Sandomierski	7 529 904	7 059 335	7 059 335	470 570	20,21	1,26
2	Błażowa	11 592 406	11 592 406	0	0	41,29	41,29
3	Boguchwała	22 801 469	22 800 690	0	780	49,37	49,37
4	Brzostek	14 954 001	14 949 684	0	4 317	35,63	35,63
5	Brzozów	40 365 329	40 365 329	0	0	53,10	53,10
6	Cieszanów	11 117 117	11 116 820	0	297	43,89	43,89
7	Dukla	13 515 024	13 515 024	2 194 696	0	29,21	24,47
8	Głogów Małopolski	16 511 530	16 510 000	0	1 530	33,05	33,05
9	Iwonicz-Zdrój	16 577 115	16 121 000	0	456 115	51,66	51,66
10	Jedlicze	11 297 892	11 297 892	701 615	0	32,06	30,07
11	Kańczuga	3 515 688	3 483 000	0	32 688	10,97	10,97
12	Kolbuszowa	32 885 099	32 885 000	2 650 000	99	46,34	42,60
13	Kołaczyce	10 773 956	10 773 956	0	0	38,13	38,13

1	2	3	4	5	6	7	8
14	Lesko	19 357 402	19 340 385	0	17 017	54,48	54,48
15	Narol	13 641 000	13 641 000	1 197 000	0	44,09	40,22
16	Nisko	5 145 146	5 145 146	0	0	7,20	7,20
17	Nowa Dęba	21 207 358	21 207 358	0	0	40,17	40,17
18	Nowa Sarzyna	13 214 996	13 214 996	0	0	22,01	22,01
19	Oleszyce	9 123 026	9 123 026	2 514 840	0	36,00	26,08
20	Pilzno	26 785 353	26 780 804	3 788 778	4 549	49,96	42,89
21	Pruchnik	260 000	260 000	0	0	0,90	0,90
22	Przecław	11 909 834	11 909 834	0	0	38,51	38,51
23	Radomyśl Wielki	5 769 686	5 769 686	0	0	14,05	14,05
24	Ropczyce	23 366 036	23 366 036	0	0	31,30	31,30
25	Rudnik nad Sanem	10 324 480	10 324 480	0	0	43,13	43,13
26	Rymanów	18 906 807	18 906 807	0	0	42,84	42,84
27	Sędziszów Małopolski	15 545 855	15 545 810	0	45	25,04	25,04
28	Sieniawa	13 516 872	13 516 872	1 736 914	0	50,13	43,68
29	Sokołów Małopolski	14 918 395	14 918 395	0	0	30,31	30,31
30	Strzyżów	19 033 819	18 990 000	11 889 010	43 819	34,31	12,88
31	Tyczyn	15 500 313	15 500 313	4 851 017	0	55,29	37,98
32	Ulanów	1 112 000	1 112 000	0	0	4,62	4,62
33	Ustrzyki Dolne	10 805 297	10 804 595	0	702	18,86	18,86
34	Zagórz	12 986 042	12 985 797	0	245	30,24	30,24
	Miasta-gminy razem	**495 866 246**	**494 833 475**	**38 583 204**	**1 032 771**	**33,75**	**31,13**
	GMINY WIEJSKIE						
1	Adamówka	907 219	907 219	907 219	0	6,45	0,00
2	Baligród	6 019 675	5 767 051	0	252 624	42,72	42,72
3	Besko	3 298 953	3 298 953	3 298 953	0	20,80	0,00
4	Białobrzegi	5 099 125	5 099 125	3 184 375	0	21,24	7,98
5	Bircza	8 830 019	8 197 559	0	632 460	33,34	33,34
6	Bojanów	7 641 097	7 620 329	1 027 918	20 768	33,38	28,89
7	Borowa	7 813 071	7 811 613	0	1 458	46,58	46,58
8	Brzyska	3 560 012	3 560 012	0	0	19,60	19,60
9	Bukowsko	7 767 055	7 767 055	411 087	0	41,42	39,23
10	Chłopice	3 834 000	3 834 000	0	0	24,18	24,18
11	Chmielnik	5 260 516	5 260 516	0	0	29,20	29,20

1	2	3	4	5	6	7	8
12	Chorkówka	1 776 157	1 772 048	956 048	4 109	5,15	2,38
13	Cisna	4 109 760	4 095 693	0	14 067	45,70	45,70
14	Cmolas	9 340 591	9 253 978	375 361	86 613	38,51	36,96
15	Czarna (Bieszczadzka)	3 134 633	3 134 633	3 134 633	0	44,39	0,00
16	Czarna (Dębicka)	20 032 518	20 032 518	732 963	1	53,55	51,59
17	Czarna (Łańcucka)	11 387 261	11 387 261	0	0	34,95	34,95
18	Czermin	6 316 000	6 316 000	6 316 000	0	32,19	0,00
19	Czudec	12 756 800	12 756 800	0	0	38,66	38,66
20	Dębica	6 129 659	5 758 786	2 957 591	370 873	8,33	4,31
21	Dębowiec	13 803 441	13 796 278	973 025	7 163	56,85	52,84
22	Domaradz	4 515 925	4 394 240	0	121 685	25,14	25,14
23	Dubiecko	17 657 150	16 515 460	108 252	1 141 690	59,14	58,78
24	Dydnia	8 275 749	8 241 404	0	34 345	35,25	35,25
25	Dynów	2 666 766	2 666 666	0	100	14,01	14,01
26	Dzikowiec	5 496 000	5 496 000	3 550 000	0	23,25	8,23
27	Fredropol	11 617 492	10 673 802	0	943 690	59,27	59,27
28	Frysztak	17 253 691	17 252 915	2 399 444	776	59,29	51,04
29	Gać	3 355 641	3 355 322	283 444	319	26,71	24,46
30	Gawłuszowice	2 766 950	2 766 950	0	0	36,16	36,16
31	Gorzyce	9 823 150	9 823 150	0	0	25,74	25,74
32	Grębów	4 961 400	4 961 400	0	0	15,03	15,03
33	Grodzisko Dolne	3 646 061	3 646 061	3 646 061	0	15,28	0,00
34	Haczów	2 990 563	2 990 383	0	180	11,49	11,49
35	Harasiuki	9 514 986	9 514 986	0	0	48,23	48,23
36	Horyniec-Zdrój	3 597 748	3 597 023	0	725	20,52	20,52
37	Hyżne	2 910 000	2 910 000	900 000	0	14,89	10,29
38	Iwierzyce	5 215 617	5 215 617	4 813 251	0	23,07	1,78
39	Jarocin	2 405 639	2 405 416	0	223	13,46	13,46
40	Jarosław	1 943 000	1 943 000	0	0	5,65	5,65
41	Jasienica Rosielna	9 219 200	9 219 200	0	0	35,59	35,59
42	Jasło	13 434 501	13 434 501	9 434 501	0	34,03	10,13
43	Jaśliska	0	0	0	0	0,00	0,00
44	Jawornik Polski	7 171 227	6 901 183	0	270 044	53,35	53,35
45	Jeżowe	13 226 958	13 226 958	13 226 958	0	41,98	0,00

1	2	3	4	5	6	7	8
46	Jodłowa	4 166 383	4 162 500	0	3 883	25,26	25,26
47	Kamień	5 610 857	5 610 857	0	0	24,46	24,46
48	Komańcza	7 682 685	7 567 483	0	115 202	52,42	52,42
49	Korczyna	11 137 244	11 137 244	0	0	37,24	37,24
50	Krasiczyn	736 280	736 280	0	0	5,52	5,52
51	Krasne	4 146 060	4 146 000	0	60	15,61	15,61
52	Krempna	1 984 040	1 620 693	1 620 693	363 347	26,30	4,82
53	Krościenko Wyżne	1 800 000	1 800 000	0	0	12,87	12,87
54	Krzeszów	7 694 821	7 694 821	0	0	43,90	43,90
55	Krzywcza	7 872 405	7 872 405	280 250	0	60,83	58,66
56	Kuryłówka	2 895 923	2 895 923	0	0	15,98	15,98
57	Laszki	1 947 462	1 947 462	1 397 462	0	8,49	2,40
58	Leżajsk	6 077 055	6 048 130	0	28 925	11,09	11,09
59	Lubaczów	10 210 779	10 187 716	0	23 063	35,92	35,92
60	Lubenia	4 431 540	4 431 540	4 431 540	0	24,47	0,00
61	Lutowiska	1 482 000	1 482 000	1 482 000	0	15,14	0,00
62	Łańcut	8 285 034	8 285 034	0	0	14,41	14,41
63	Majdan Królewski	0	0	0	0	0,00	0,00
64	Markowa	1 817 405	1 817 290	0	115	9,31	9,31
65	Medyka	4 753 741	4 753 741	0	0	23,66	23,66
66	Miejsce Piastowe	17 467 826	17 467 826	402 399	0	49,09	47,96
67	Mielec	6 770 751	6 770 751	5 960 422	0	19,46	2,33
68	Niebylec	549 996	549 996	0	0	2,10	2,10
69	Niwiska	6 159 832	6 159 576	0	256	29,91	29,91
70	Nowy Żmigród	6 163 860	6 163 363	0	497	24,04	24,04
71	Nozdrzec	4 815 363	4 815 031	0	332	18,84	18,84
72	Olszanica	2 302 728	2 297 104	0	5 624	15,02	15,02
73	Orły	4 514 872	4 334 395	4 334 395	180 476	17,69	0,71
74	Osiek Jasielski	7 201 933	7 201 933	7 201 933	0	51,96	0,00
75	Ostrów	12 156 563	11 602 244	0	554 319	30,20	30,20
76	Padew Narodowa	6 339 646	6 315 384	1 712 551	24 261	40,95	29,89
77	Pawłosiów	0	0	0	0	0,00	0,00
78	Przemyśl	9 722 721	9 722 718	0	3	36,78	36,78
79	Przeworsk	14 350 000	14 350 000	0	0	42,79	42,79

1	2	3	4	5	6	7	8
80	Pysznica	9 284 315	9 283 695	0	620	36,45	36,45
81	Radomyśl nad Sanem	14 527 952	14 066 776	1 151 396	461 176	61,86	56,96
82	Radymno	2 204 103	1 687 500	0	516 603	6,66	6,66
83	Rakszawa	485 000	485 000	0	0	2,38	2,38
84	Raniżów	11 611 133	11 150 743	0	460 390	49,20	49,20
85	Rokietnica	0	0	0	0	0,00	0,00
86	Roźwienica	11 195 891	10 974 652	0	221 240	54,72	54,72
87	Sanok	8 117 935	8 110 000	0	7 935	16,76	16,76
88	Skołyszyn	8 146 990	8 134 510	425 000	12 480	23,30	22,09
89	Solina	5 084 773	5 084 773	119 759	0	19,45	18,99
90	Stary Dzików	2 487 109	2 487 109	0	0	14,05	14,05
91	Stubno	3 314 000	3 314 000	2 011 000	0	23,88	9,39
92	Świlcza	19 986 372	19 984 037	0	2 335	45,94	45,94
93	Tarnowiec	8 004 596	8 004 596	344 445	0	33,51	32,07
94	Tryńcza	4 184 624	4 177 138	0	7 486	15,63	15,63
95	Trzebownisko	9 845 000	9 845 000	0	0	18,61	18,61
96	Tuszów Narodowy	7 865 115	7 865 115	0	0	38,39	38,39
97	Tyrawa Wołoska	500 000	500 000	0	0	7,26	7,26
98	Wadowice Górne	5 830 000	5 830 000	0	0	27,97	27,97
99	Wiązownica	8 753 787	8 752 000	386 000	1 787	27,25	26,05
100	Wielkie Oczy	2 258 750	2 258 750	0	0	16,52	16,52
101	Wielopole Skrzyńskie	8 890 000	8 890 000	0	0	35,22	35,22
102	Wiśniowa	11 740 505	11 740 505	130 555	0	47,41	46,89
103	Wojaszówka	374 020	374 020	0	0	1,57	1,57
104	Zaklików	6 052 676	6 052 676	0	0	25,12	25,12
105	Zaleszany	4 600 000	4 600 000	0	0	17,53	17,53
106	Zarszyn	13 851 541	13 851 042	386 845	499	50,25	48,85
107	Zarzecze	10 315 138	10 315 138	0	0	52,30	52,30
108	Żołynia	7 973 815	7 365 429	0	608 387	36,50	36,50
109	Żurawica	9 856 102	9 264 473	0	591 629	29,52	29,52
110	Żyraków	20 103 667	20 103 667	1 378 100	0	55,86	52,03
	Gminy wiejskie razem	**743 175 691**	**735 078 847**	**97 793 830**	**8 096 844**	**27,81**	**24,15**

Działalność Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie w 2012 roku

Regionalne izby obrachunkowe zostały powołane z dniem 1 stycznia 1993 roku, na podstawie ustawy z dnia 7 października 1992 roku *o regionalnych izbach obrachunkowych*[1], jako państwowe organy nadzoru i kontroli trzech niezależnych i samodzielnych szczebli samorządu terytorialnego, wykonujących zadania na rzecz wspólnot lokalnych i regionalnych, jak również ich związków i stowarzyszeń.

Do podstawowych aktów prawnych określających pozycję ustrojową i funkcjonalną regionalnych izb obrachunkowych należy zaliczyć:
– *Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej* z dnia 2 kwietnia 1997 roku[2],
– Ustawę *o regionalnych izbach obrachunkowych*,
– Ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*[3],
– Ustawę z dnia 8 marca 1990 roku *o samorządzie gminnym*[4],
– Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 roku *o samorządzie powiatowym*[5],
– Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 roku *o samorządzie województwa*[6].

Zgodnie z ustawą *o regionalnych izbach obrachunkowych*, izby sprawują następujące funkcje:
– nadzorczą,
– opiniodawczą,
– kontrolną,
– informacyjną i szkoleniową.

Działalność nadzorcza

Właściwość rzeczowa regionalnych izb obrachunkowych w zakresie działalności nadzorczej obejmuje uchwały i zarządzenia, podejmowane przez organy jednostek samorządu terytorialnego w następujących sprawach:
1. procedury uchwalania budżetu i jego zmian,
2. budżetu i jego zmian,
3. zaciągania zobowiązań wpływających na wysokość długu publicznego jednostki samorządu terytorialnego oraz udzielania pożyczek,

[1] J.t.: DzU 2012, poz. 1113.
[2] DzU nr 78, poz. 483 z późn. zm.
[3] Ustawa obowiązuje od 1 stycznia 2010 r. (DzU 2013 poz. 885 z późn. zm.), zastąpiła poprzednio obowiązującą ustawę z 30 czerwca 2005 r. (DzU nr 249, poz. 2104 z późn. zm.).
[4] DzU 2013, poz. 594 z późn. zm.
[5] DzU 2013, poz. 595 z późn. zm.
[6] DzU 2013, poz. 596 z późn. zm.

4. zasad i zakresu przyznawania dotacji z budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
5. podatków i opłat lokalnych, do których mają zastosowanie przepisy ustawy – *Ordynacja podatkowa*[7],
6. absolutorium,
7. wieloletniej prognozy finansowej i jej zmian.

W 2012 roku Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie obejmowała swym zasięgiem łącznie 198 jednostek z terenu województwa podkarpackiego, w tym:

– 156 gmin,
– 21 powiatów ziemskich,
– 4 miasta na prawach powiatu,
– 1 samorząd województwa,
– 16 związków międzygminnych.

W 2012 roku odbyło się 27 posiedzeń Kolegium Izby, podczas których zbadano ogółem 12 736 uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego oraz organów związków międzygminnych. Dla porównania, w roku 2011 liczba zbadanych uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego oraz uchwał organów związków międzygminnych wynosiła 12 421.

W wyniku badania nadzorczego uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego i uchwał związków międzygminnych Kolegium Izby dokonało następujących ustaleń:

– 12 389 z nich nie naruszało prawa,
– 347 naruszało prawo, z czego 31 w sposób nieistotny.

Na skutek wszczętego postępowania nadzorczego Kolegium Izby stwierdziło nieważność 104 uchwał i zarządzeń, z tego:

– w 37 przypadkach stwierdzono nieważność w części,
– w 67 przypadkach stwierdzono nieważność w całości.

W 200 przypadkach wszczęte postępowanie zostało umorzone z uwagi na usunięcie naruszenia prawa przez jednostki samorządu terytorialnego i związki międzygminne w określonym terminie. W 12 przypadkach Kolegium Izby stwierdziło naruszenie prawa bez stwierdzenia nieważności. Opisane sytuacje dotyczyły uchwał i zarządzeń minionego roku budżetowego. Szczegółowe informacje o rozstrzygnięciach nadzorczych badanych uchwał i zarządzeń przedstawiają **tabele 1** i **2**.

Występujące w 2012 roku nieprawidłowości w badanych przez Izbę uchwałach i zarządzeniach dotyczyły:

❖ budżetu:
  – ustalenie rezerwy celowej na zarządzanie kryzysowe w kwocie mniejszej niż wynikała z prawidłowego obliczenia – naruszenie art. 26 ust. 4 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 roku *o zarządzaniu kryzysowym*[8],
  – ujęcie w ramach funduszu sołeckiego wydatków majątkowych przeznaczonych na wykonanie chodników przy drogach wewnętrznych w dziale 600 „Transport i łączność", w rozdz. 60016 „Drogi publiczne

[7] DzU 2005 nr 8, poz. 60 z późn. zm.
[8] J.t.: DzU 2013, poz. 1166.

gminne", zamiast w rozdz. 60017 „Drogi wewnętrzne" – naruszenie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 roku w *sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych*[9],

– ujęcie wydatków bieżących przeznaczonych na wpłatę na rzecz izby rolniczej w dziale 010 „Rolnictwo i łowiectwo", rozdz. 01030 „Izby rolnicze" § 2850 „Wpłaty na rzecz izby rolniczej" w grupie wydatków jednostek budżetowych, podgrupie wydatków związanych z realizacją ich statutowych zadań, zamiast w grupie wydatków na dotacje – naruszenie przepisów rozporządzenia Ministra Finansów *w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych*,
– wyodrębnienie w budżecie dochodów i wydatków związanych z realizacją zadań w drodze umów lub porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego w dziale 852 „Pomoc społeczna", rozdz. 85204 „Rodziny zastępcze" w kwocie rozbieżnej z kwotami wynikającymi z planu dochodów i wydatków budżetu – naruszenie art. 237 ust. 2 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych*;

❖ zmian budżetu:

– zaplanowanie przez radę powiatu w budżecie powiatu na 2012 rok dochodów w dziale 921 „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego", rozdz. 92105 „Pozostałe zadania w zakresie kultury" § 0830 „Wpływy z usług" w kwocie 5000 zł z tytułu świadczonych na rzecz sponsora usług reklamowych w oparciu o umowę sponsoringu – naruszenie art. 4 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 2 ustawy *o samorządzie powiatowym*,
– przeniesienie w planie wydatków bieżących, w dziale 600 „Transport i łączność", rozdz. 60001 „Krajowe pasażerskie przewozy kolejowe", wydatków z grupy „wydatki jednostek budżetowych", wydatków związanych z realizacją zadań statutowych do grupy „dotacje na zadania bieżące", jako dotację podmiotową dla jednostek spoza sektora finansów publicznych – „Przewozy Regionalne" Sp. z o.o. – naruszenie art. 131 i art. 126 ustawy *o finansach publicznych* w związku z art. 50 ust. 1 pkt 2 lit. c, art. 51 ust. 1 pkt 1, art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku *o publicznym transporcie zbiorowym*[10],
– błędne zaklasyfikowanie w § 1 uchwały dochodów w dziale 600 „Transport i łączność", rozdz. 6017 „Drogi wewnętrzne" do § 2440 „Dotacje otrzymane z państwowych funduszy celowych na realizację zadań bieżących jednostek sektora finansów publicznych", zamiast do § 6630 „Dotacje celowe otrzymane z samorządu województwa na inwestycje i zakupy inwestycyjne realizowane na podstawie porozumień (umów) między jednostkami samorządu terytorialnego" – naruszenie § 2 rozporządzenia Ministra Finansów *w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych* w związku z art. 39 ustawy *o finansach publicznych*,

[9] DzU nr 38, poz. 207.
[10] DzU 2011 nr 5, poz. 13.

- ujęcie zwiększenia wydatków budżetowych w kwocie 1795 zł na konserwację rowów melioracyjnych w dziale 010 „Rolnictwo i łowiectwo", rozdz. 01030 „Izby rolnicze" § 2850 „Wpłaty gmin na rzecz izb rolniczych w wysokości 2% uzyskanych wpływów z podatku rolnego", zamiast w dziale 010 „Rolnictwo i łowiectwo", rozdz. 01008 „Melioracje wodne" § 4300 „Zakup usług pozostałych" – naruszenie rozporządzenia Ministra Finansów *w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych*,
- podjęcie przez radę gminy uchwały, rozstrzygającej wniosek sołectwa dotyczący przyznania środków z funduszu sołeckiego, w sytuacji, gdy nie została przeprowadzona procedura określona w art. 4 ust. 5 ustawy *o funduszu sołeckim* – naruszenie art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 20 lutego 2009 roku *o funduszu sołeckim*[11];

❖ wieloletniej prognozy finansowej i jej zmian:
- zaniechanie uchwalenia do wieloletniej prognozy finansowej związku, wraz z prognozą kwoty długu na lata 2012–2015, objaśnień przyjętych wartości – naruszenie art. 226 ust. 1 pkt 7 ustawy *o finansach publicznych*,
- określenie przez radę upoważnień do zaciągania zobowiązań zawartych w uchwale w sprawie wieloletniej prognozy finansowej w sposób uniemożliwiający jednoznaczne ustalenie wysokości tych upoważnień – naruszenie art. 228 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy *o finansach publicznych*,
- udzielenie wójtowi gminy upoważnienia do przekazania uprawnień kierownikom jednostek organizacyjnych gminy do zaciągania w 2012 roku zobowiązań związanych z realizacją przedsięwzięć, określonych w załączniku nr 2 do uchwały, w łącznej kwocie 130 684 zł, w sytuacji, gdy upoważnienie powyższe wynika wprost z planu finansowego jednostki organizacyjnej gminy na 2012 rok – naruszenie art. 228 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 w związku z art. 46 ust. 1 i art. 261 ustawy *o finansach publicznych*,
- zaplanowanie w załączniku nr 2 uchwały przedsięwzięcia majątkowego pn. „Uruchomienie systemu monitoringu okolicy rynku miejskiego – poprawa bezpieczeństwa turystów i mieszkańców" z ustalonym limitem wydatków na rok 2013 w kwocie 17 700 zł, poprzez niespełnienie warunku wieloletniości przedsięwzięcia – naruszenie art. 226 ust. 4 ustawy *o finansach publicznych*,
- ustalenie planowanej kwoty długu na lata 2014–2021 w nieprawidłowej wysokości, tj. w wysokości niższej o 156 051 zł od wynikającej z zaciągniętych na koniec 2011 roku i planowanych do zaciągnięcia w roku 2012 zobowiązań zaliczanych do państwowego długu publicznego oraz poprzez nieuwzględnienie w prognozowanych rozchodach pełnej spłaty zadłużenia ze wskazaniem sposobu jego sfinansowania – naruszenie art. 226 ust. 1 pkt 5 i 6 ustawy *o finansach publicznych*;

❖ zobowiązań w zakresie podejmowania inwestycji i remontów o wartości przekraczającej granicę ustaloną corocznie przez organ stanowiący:

[11] DzU nr 52, poz. 420 z późn. zm.

  - podjęcie uchwał w sprawie zaciągnięcia zobowiązania bez równoczesnego wskazania źródeł, z których zobowiązanie to zostanie pokryte – naruszenie art. 58 ustawy *o samorządzie gminnym*;

- zaciągania długoterminowych pożyczek i kredytów:
  - przekroczenie określonego w uchwale budżetowej limitu zobowiązań z tytułu kredytów zaciągniętych na finansowanie planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego – naruszenie art. 91 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*,
  - przeznaczenie kredytu bankowego, zaciągniętego na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów, w ten sposób, że kredyt ten w części został przeznaczony na finansowanie planowanego deficytu miasta, w sytuacji, gdy w uchwale budżetowej na 2011 rok nie określono limitu zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych na finansowanie planowanego deficytu budżetu miasta na 2011 rok – naruszenie art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. c ustawy *o samorządzie gminnym* w związku z art. 212 ust. 1 pkt 6 ustawy *o finansach publicznych*,
  - niedokonanie zmian deficytu i limitu zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów i pożyczek na pokrycie planowanego deficytu budżetu jednostki, gdy zaciągana pożyczka przekracza planowany deficyt budżetu i limit zobowiązań na jego pokrycie – naruszenie art. 89 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 91 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*,
  - upoważnienie wójta do zaciągnięcia zobowiązania w kwocie 36 000 zł, przekraczającego granicę ustaloną w budżecie gminy na 2012 rok, z przeznaczeniem na sfinansowanie stypendiów dla każdego ucznia liceum ogólnokształcącego – naruszenie art. 216 ust. 2 pkt 5 w związku z art. 220 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*;

- udzielania poręczeń:
  - brak określenia źródeł pokrycia zobowiązania zaciąganego przez gminę z tytułu udzielanego poręczenia – naruszenie art. 58 ustawy *o samorządzie gminnym*;

- określenia zakresu i zasad przyznawania dotacji oraz stawek udzielanych dotacji dla jednostek organizacyjnych j.s.t.:
  - zawarcie we wzorze sprawozdania z wykonania prac i robót oświadczenia o wiedzy na temat odpowiedzialności karnej, wynikającej z art. 233 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – *Kodeks karny*[12] o treści: „a także, że znana jest mi odpowiedzialność karna z art. 233 *Kodeksu karnego*" – naruszenie art. 233 *Kodeksu karnego*;

- zasad i zakresu przyznawania dotacji dla podmiotów niezaliczonych do sektora finansów publicznych:
  - nieprawidłowe określenie w uchwale wysokości dotacji na poziomie 400 zł na każde dziecko bez ustalenia jednoznacznie, jakiego okresu dotyczy dotacja w kwocie 400 zł (jednorazowa, za miesiąc, kwartał itp.) – naruszenie art. 60 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 2011 roku

[12] DzU nr 88, poz. 553 z późn. zm.

o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3[13] i art. 40 ust. 1 ustawy *o samorządzie gminnym*,

– wprowadzenie wymogu dołączania do wniosku o udzielenie dotacji oświadczeń rodziców lub opiekunów prawnych, dotyczących miejsca płacenia podatku, według wzoru określonego w załączniku nr 1 do uchwały – naruszenie art. 60 ust. 1 ustawy *o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3*,
– nieuwzględnienie absolwentów, którym w czerwcu wydano świadectwo ukończenia szkoły, oraz uczniów skreślonych z listy uczniów w liczbie uczniów uprawnionych do dotacji za miesiące wakacyjne (lipiec i sierpień) – naruszenie art. 80 ust. 4 i art. 90 ust. 4 ustawy z dnia 7 września 1991 roku *o systemie oświaty*[14],
– ustalenie w uchwale terminu złożenia wniosku o udzielenie dotacji dla publicznego przedszkola i publicznej szkoły, zakładanych przez inną niż gmina osobę prawną lub osobę fizyczną – do dnia 30 września roku poprzedzającego rok udzielenia dotacji, chyba że wójt gminy wyrazi zgodę na przedłużenie tego terminu na podstawie art. 58 ust. 4 ustawy *o systemie oświaty* – naruszenie art. 80 ust. 4 ustawy *o systemie oświaty*,
– umieszczenie w uchwale, w sposób niezgodny z ustawą, zapisu, że dotacja celowa dla podmiotów prowadzących żłobki przeznaczona jest na sprawowanie opieki nad dzieckiem faktycznie uczęszczającym do placówki do ukończenia przez nie 3 lat – naruszenie art. 60 ust. 1 ustawy *o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3*,
– nieokreślenie podstawy obliczania dotacji – naruszenie art. 90 ust. 4 ustawy *o systemie oświaty*,
– nieokreślenie w akcie normatywnym w sposób jednoznaczny podstawy obliczania dotacji celowej, odpowiednio dla prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną szkoły publicznej prowadzącej kwalifikacyjne kursy zawodowe, na każdego słuchacza kursu, który zdał egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji, oraz dla niepublicznej szkoły ponadgimnazjalnej prowadzącej kwalifikacyjne kursy zawodowe, na każdego słuchacza, który zdał egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji – naruszenie art. 40 ustawy *o samorządzie gminnym*;

❖ podatków i opłat lokalnych:
– określenie terminu do składania deklaracji do dnia 15 stycznia każdego roku podatkowego, zamiast do dnia 31 stycznia – naruszenie art. 6 ust. 9 pkt 1 w związku z art. 6 ust. 13 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 roku *o podatkach i opłatach lokalnych*[15],
– błędne określenie w załączniku do uchwały przedmiotu opodatkowania w zakresie budynków lub ich części związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych w rozumieniu przepisów o działalności leczni-

[13] DzU nr 45, poz. 235 z późn. zm.
[14] DzU 2004 nr 256, poz. 2572 z późn. zm.
[15] DzU 2010 nr 95, poz. 613 z późn. zm.

czej, zajętych przez podmioty udzielające tych świadczeń – naruszenie art. 6 ust. 13 ustawy *o podatkach i opłatach lokalnych*,
- nieustalenie stawek opłaty targowej na innych targowiskach niż targowisko w gminie i nieustalenie terminu płatności opłaty targowej – naruszenie art. 15 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 19 pkt 1 ustawy *o podatkach i opłatach lokalnych*,
- podjęcie uchwały w sprawie stawek opłaty za pojemniki z odpadami komunalnymi o określonej pojemności, pomimo braku uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego o odbieraniu odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne – naruszenie art. 6k ust. 1 pkt 2 w związku z art. 6c ust. 2 ustawy z dnia 19 września 1996 roku *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*[16],
- określanie w uchwale terminu wypłaty wynagrodzenia inkasentowi – naruszenie art. 18 ust. 2 pkt 8 ustawy *o samorządzie gminnym* w związku z art. 19 pkt 2 ustawy *o podatkach i opłatach lokalnych*;

❖ absolutorium:
- podjęcie przez zgromadzenie związku gmin uchwały o absolutorium bez uzyskania opinii Regionalnej Izby Obrachunkowej w sprawie wniosku komisji rewizyjnej – naruszenie ustawowych zasad dotyczących udzielania absolutorium, wynikających z art. 18a ust. 3 w związku z art. 73a ustawy *o samorządzie gminnym* i z art. 199 ust. 3 ustawy *o finansach publicznych*,
- głosowanie nad projektem uchwały w sprawie udzielenia absolutorium bez uprzedniego wypracowania przez komisję rewizyjną rady gminy wniosku w sprawie udzielenia lub nieudzielania absolutorium – naruszenie art. 18a ust. 3 ustawy *o samorządzie gminnym*,
- zapoznanie się przez zgromadzenie związku gmin z uchwałą Składu Orzekającego w sprawie zaopiniowania wniosku komisji rewizyjnej związku o udzielenie absolutorium, zamiast z uchwałą Składu Orzekającego w sprawie wydania opinii o przedłożonym przez zarząd związku gmin sprawozdaniu z wykonania budżetu za 2011 rok – naruszenie art. 271 ust. 1 pkt 4 ustawy *o finansach publicznych*;
- pominięcie elementu procedury ustawowej związanej z udzieleniem absolutorium na skutek zatwierdzenia przez radę gminy sprawozdania z wykonania budżetu gminy za 2011 rok bez jednoczesnego zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2011 rok – naruszenie art. 270 ust. 4 ustawy *o finansach publicznych*;

❖ pozostałe uchwały i zarządzenia:
- ujęcie w wykazie wydatków, które nie wygasają z końcem roku budżetowego 2011, wydatku stanowiącego dotację celową dla samodzielnego publicznego zespołu opieki zdrowotnej, związanego z zamówieniem publicznym nierealizowanym przez powiat – naruszenie art. 251 ust. 2 w związku z art. 263 ust. 3 pkt 2 ustawy *o finansach publicznych*.

[16] DzU 2012, poz. 391 z późn. zm.

W 2012 roku nie wystąpiły przypadki ustalania przez Kolegium Izby budżetów dla j.s.t. i ich związków ze względu na nieuchwalenie przez ich organy stanowiące budżetów do 31 stycznia 2012 roku.

W roku sprawozdawczym do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego wpłynęły 3 skargi jednostek samorządu terytorialnego na uchwały Kolegium RIO. Wojewódzki Sąd Administracyjny w dwóch przypadkach oddalił skargę, natomiast w jednym przypadku uchylił rozstrzygnięcie nadzorcze Kolegium. Ponadto jedna jednostka złożyła skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

W roku objętym sprawozdaniem nie wpłynęły do Izby powiadomienia od skarbników jednostek samorządu terytorialnego o przypadkach dokonania kontrasygnaty na pisemne polecenie zwierzchnika.

Działalność opiniodawcza

Do zadań regionalnych izb obrachunkowych należy wydawanie opinii w sprawach określonych w ustawach. Zakres spraw podlegających opiniowaniu określa art. 13 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych*, którego treść uzupełniają przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych.*

Opinie wydawane są przez członków Kolegium Izby, działających w trzyosobowych składach orzekających, a w postępowaniu odwoławczym – w pełnym składzie Kolegium.

W 2012 roku Składy Orzekające Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie wydały łącznie 1561 opinii, w tym:

a) 262 w sprawie możliwości spłaty kredytów i pożyczek,
b) 178 w sprawie projektów uchwał budżetowych,
c) 189 w sprawie informacji o przebiegu wykonania budżetu za pierwsze półrocze,
d) 191 w sprawie sprawozdań z wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego,
e) 188 w sprawie wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium,
f) 7 w sprawie możliwości wykupu papierów wartościowych,
g) 84 w sprawie możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego,
h) 178 w sprawie projektów uchwał o wieloletnich prognozach finansowych,
i) 106 w sprawie możliwości sfinansowania deficytu (art. 246 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*),
j) 178 w sprawie prawidłowości planowanej kwoty długu (art. 230 ust. 4 ustawy *o finansach publicznych*).

Z ogólnej liczby 1561 opinii wydanych przez Składy Orzekające w 2012 roku, 1082 to opinie pozytywne, 447 pozytywne z uwagami i 32 negatywne.

Nieprawidłowości stwierdzone w opiniach składów orzekających:

- o projektach uchwał budżetowych jednostek samorządu terytorialnego:
  - brak wskazania źródeł dochodów budżetowych – naruszenie art. 235 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*,
  - zaplanowanie dotacji celowej dla innej j.s.t. bez uprzedniego podjęcia stosownej uchwały, stanowiącej podstawę do zawarcia porozumienia

z tą jednostką – naruszenie art. 216 ust. 2 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych*,

– zaplanowanie rezerwy ogólnej mniejszej niż 0,1% wydatków budżetu – naruszenie art. 222 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*,
– zaplanowanie rezerwy celowej z zakresu zarządzania kryzysowego w kwocie niższej niż ustawowa lub niezaplanowanie tej rezerwy – naruszenie art. 26 ustawy *o zarządzaniu kryzysowym*,
– brak uszczegółowienia zasady wykonywania budżetu, stosownie do art. 212 ust. 1 pkt 8 oraz art. 237 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* w związku z art. 6 ust. 1 i 2 ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* – naruszenie art. 212 ust. 1 pkt 8 ustawy *o finansach publicznych*,
– zaplanowanie wydatków w formie rezerwy celowej na inwestycje, tj. na zakup aparatury i sprzętu medycznego dla samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, dla których samorząd województwa jest organem założycielskim, w sytuacji, gdy samorząd województwa jest uprawniony do udzielania dotacji celowych samodzielnym publicznym zakładom opieki zdrowotnej utworzonym przez województwo na realizację zadań, o których mowa w art. 114 ust. 1 pkt 1–6 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku *o działalności leczniczej*[17], a więc m.in. na inwestycje samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, niezwiązane z realizacją zadań w zakresie programów zdrowotnych i promocji zdrowia, w tym zakup aparatury i sprzętu medycznego – naruszenie art. 114 ust. 1 pkt 1–6 ustawy *o działalności leczniczej*,
– niezaplanowanie wydatków w dziale 852 na realizację zadań własnych samorządu województwa, wynikających z art. 183 i art. 185 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*[18] – naruszenie art. 183 i 185 ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*,
– niewyodrębnienie w wydatkach majątkowych wydatków na programy realizowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy *o finansach publicznych* – naruszenie art. 236 ust. 4 pkt 1 ustawy *o finansach publicznych*,
– nieokreślenie limitu zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów i pożyczek na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego – naruszenie art. 89 ust. 1, art. 212 ust. 1 pkt 6 ustawy *o finansach publicznych*,
– nieokreślenie szczegółowych zasad wykonywania budżetu gminy w roku budżetowym, wynikających z odrębnych ustaw – naruszenie art. 212 ust. 1 pkt 8 ustawy *o finansach publicznych*,
– określenie limitu zaciąganych zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek na sfinansowanie przejściowego deficytu budżetu i na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań w sytuacji, gdy zaplanowane w budżecie dochody przewyższają planowane wydatki, tj. stanowią nadwyżkę i równają się planowanym rozchodom na spłatę wcześniej

[17] J.t.: DzU 2013, poz. 217.
[18] DzU 2013, poz. 135 z późn. zm.

zaciągniętych zobowiązań, a także w sytuacji nieustalenia przychodów budżetu – naruszenie art. 212 ust. 1 pkt 4 i 6 ustawy *o finansach publicznych*,
– niewyodrębnienie w zestawieniu wydatków ogółem, wydatków bieżących oraz grup wydatków – naruszenie art. 236 ust. 1 i 3 ustawy *o finansach publicznych*;

❖ o informacjach o przebiegu wykonania budżetu za pierwsze półrocze:
– stwierdzenie dokonania wydatków z tytułu zapłaty odsetek za zwłokę (§ 4580) – skutkujące naruszeniem dyscypliny finansów publicznych – naruszenie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 roku *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych*[19],
– stwierdzenie wymagalnych zobowiązań w sprawozdaniu Rb-Z – naruszenie art. 44 ust. 3 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych*;

❖ o sprawozdaniach z wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego:
– sporządzenie sprawozdania z wykonania budżetu w szczegółowości mniejszej niż w uchwale budżetowej – naruszenie art. 267 ust. 1 pkt 1 ustawy *o finansach publicznych*,
– brak w sprawozdaniu omówienia stopnia zaawansowania realizacji programów wieloletnich – naruszenie art. 269 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych*,
– brak w sprawozdaniu omówienia zmian w planie wydatków, dokonanych w trakcie roku budżetowego na realizację programów finansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz środków bezzwrotnej pomocy państw członkowskich EFTA i pochodzących z innych źródeł zagranicznych – naruszenie art. 269 pkt 2 ustawy *o finansach publicznych*,
– wykonanie przez wojewódzką jednostkę budżetową dochodów z tytułu czynszów mieszkaniowych w sytuacji, gdy zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej nie należy do zadań samorządu województwa – naruszenie art. 14 ust. 1 ustawy *o samorządzie województwa*,
– wykonanie wydatków z tytułu odsetek od otrzymanych dotacji – naruszenie art. 44 ust. 3 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych*;

❖ o wnioskach komisji rewizyjnych w sprawie absolutorium:
– sformułowanie wniosku bez uwzględnienia wszystkich wymaganych dokumentów – naruszenie art. 270 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych*,
– podjęcie uchwały w sprawie udzielenia absolutorium burmistrzowi przez komisję rewizyjną – naruszenie art. 18 ust. 2 pkt 4 ustawy *o samorządzie gminnym*;

❖ o projektach uchwał o wieloletniej prognozie finansowej:
– wykazanie przedsięwzięć niespełniających kryteriów ustawowych – naruszenie art. 226 ustawy *o finansach publicznych*,
– w załączniku „Wykaz przedsięwzięć" brak obligatoryjnego elementu – określenia celu przedsięwzięcia – naruszenie art. 226 ust. 3 pkt 1 ustawy *o finansach publicznych*,

[19] DzU 2005 nr 14, poz. 114 z późn. zm.

- brak objaśnienia wartości przyjętych w wieloletniej prognozie finansowej – naruszenie art. 226 ust. 1 pkt 1–7 ustawy *o finansach publicznych*,
- wykazanie przedsięwzięć niespełniających kryteriów ustawowych – naruszenie art. 226 ustawy *o finansach publicznych*,
- nieokreślenie limitu zobowiązań dla przedsięwzięć – naruszenie art. 226 ust. 3 pkt 5 ustawy *o finansach publicznych*,
- nieprawidłowe obliczenie relacji stanowiącej dopuszczalny wskaźnik spłaty – naruszenie art. 243 ustawy *o finansach publicznych*,
- ujęcie w wykazie przedsięwzięć zadania obejmującego wyłącznie rok budżetowy, czyli niespełniającego wymogu wieloletniości – naruszenie art. 226 ust. 4 ustawy *o finansach publicznych*,
- nieudzielenie burmistrzowi upoważnienia do zaciągania umów, których realizacja w roku budżetowym i w latach następnych jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działania jednostki – naruszenie art. 226 ust. 4 pkt 2 ustawy *o finansach publicznych*,
- błędne zaplanowanie przychodów i rozchodów w projekcie uchwały budżetowej na 2013 rok (jako jedno ze źródeł pokrycia deficytu wskazano pożyczkę zaciąganą w BGK na wyprzedzające finansowanie wydatków w ramach PROW 2007–2013); zaplanowana pożyczka ma charakter krótkoterminowy – naruszenie art. 217 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych*,
- w załączniku wpf nie wykazano w latach 2016–2020 danych liczbowych w zakresie wydatków budżetu na wynagrodzenia i składki od nich naliczane oraz związane z funkcjonowaniem organów j.s.t. – naruszenie art. 226 ust. 2 pkt 2 ustawy *o finansach publicznych*,
- objaśnienia przyjętych wartości odnoszą się jedynie do 2013 roku – naruszenie art. 226 ust. 1 i 2 ustawy *o finansach publicznych*.

W 2012 roku do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie nie wpłynęły odwołania od opinii Składów Orzekających ani nie wystąpił przypadek poinformowania wojewody i ministra właściwego do spraw finansów o negatywnych opiniach wydanych w sprawie przedłożonych sprawozdań z wykonania budżetu za 2011 rok.

Pełną informację o wydanych opiniach przedstawia **tabela 3**.

Informacja o uchwałach i zarządzeniach organów jednostek samorządu terytorialnego i związków międzygminnych zbadanych przez RIO w Rzeszowie w 2012 roku **Tabela 1**

Lp.	Uchwały i zarządzenia w zakresie spraw finansowych dotyczące:	Liczba zbadanych uchwał i zarządzeń		Wyniki badania nadzorczego							
		Ogółem w 2012 r. *(kol. 5+6)*	w tym: uchwał i zarządzeń organów wykonaw-czych	bez naruszenia prawa	z naruszeniem prawa *(kol. 7+8+9+12)*	z tego:					
						z nieistotnym naruszeniem prawa	wszczęte postępo-wania umorzono	nieważne *(kol. 10+11)*	z tego:		inne rozstrzyg-nięcia[1]
									nieważne w części	nieważne w całości	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	budżetu	191		171	20	2	17	1	1		
2	wieloletniej prognozy finansowej	1 470	284	1 408	62	2	42	18	7	11	
3	zmian budżetu[2]	8 126	5 496	8 011	115	24	67	12	2	10	12
4	procedury uchwalania budżetu	8		7	1			1		1	
5	emitowania obligacji oraz określania zasad ich zbywania, nabywania i wykupu przez organ wykonawczy	14		13	1		1				
6	zobowiązań w zakresie podejmowania inwestycji i remontów o wartości przekraczającej granicę ustalaną corocznie przez organ stanowiący	324		319	5		3	2		2	
7	zaciągania długoterminowych pożyczek i kredytów	460	3	443	17		9	8		8	
8	udzielania pożyczek[3]	19		18	1			1		1	
9	udzielania poręczeń[4]	12		9	3		2	1		1	
10	zaciągania krótkoterminowych pożyczek i kredytów	25	19	25							
11	określania zakresu i zasad przyznawania dotacji dla jednostek organizacyjnych j.s.t.	210		189	21		15	6	5	1	
12	zasad przyznawania dotacji dla podmiotów niezaliczonych do sektora finansów publicznych	120		94	26		7	19	10	9	
13	podatków i opłat lokalnych[5]	1 035		970	65		34	31	11	20	
14	absolutorium	186		183	3	3					
15	pozostałe uchwały i zarządzenia	536	34	529	7		3	4	1	3	
Ogółem		**12 736**	**5 836**	**12 389**	**347**	**31**	**200**	**104**	**37**	**67**	**12**

1) Dotyczy np. uchwał/zarządzeń z naruszeniem prawa bez stwierdzenia nieważności lub uchwał/zarządzeń z naruszeniem prawa dotyczących minionego roku budżetowego.
2) W tym uchwały dot. upoważnienia organu wykonawczego j.s.t. do dokonania zmian w budżecie oraz przekazywania uprawnień do dokonywania zmian w budżecie kierownikom jednostek organizac.
3) W tym uchwały dot. ustalenia maksymalnej wysokości pożyczek udzielanych przez organ wykonawczy w roku budżetowym.
4) W tym uchwały dot. ustalenia maksymalnej wysokości poręczeń udzielanych przez organ wykonawczy w roku budżetowym.
5) W tym uchwały dot. wzorów formularzy deklaracji i informacji podatkowych.

Wyniki badania nadzorczego uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego i związków międzygminnych w 2012 roku

Tabela 2

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba zbadanych uchwał i zarządzeń *(kol. 4+6)*	Wyniki postępowania nadzorczego															
							z tego:											
			bez naruszenia prawa	4 : 3 %	z naruszeniem prawa *(kol. 8+10+12+18)*	6 : 3 %	z nieistotnym naruszeniem prawa	8 : 3 %	wszczęte postępo-wania umorzono	10 : 3 %	nieważne *(kol. 14+16)*	12 : 3 %	z tego:				inne rozstrzyg-nięcia*)	18 : 3 %
													nieważne w części	14 : 3 %	nieważne w całości	16 : 3 %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	**Ogółem**	**12 736**	**12 389**	**97,3**	**347**	**2,7**	**31**	**0,2**	**200**	**1,6**	**104**	**0,8**	**37**	**0,3**	**67**	**0,5**	**12**	**0,1**
	z tego:																	
2	gminy	10 476	10 187	97,2	289	2,8	26	0,2	168	1,6	86	0,8	27	0,3	59	0,6	9	0,1
3	powiaty	1 306	1 266	96,9	40	3,1	2	0,2	26	2,0	9	0,7	5	0,4	4	0,3	3	0,2
4	miasta na prawach powiatu	760	751	98,8	9	1,2			3	0,4	6	0,8	3	0,4	3	0,4		
5	samorząd województwa	114	108	94,7	6	5,3	1	0,9	3	2,6	2	1,8	2	1,8				
6	związki międzygminne	80	77	96,3	3	3,8	2	2,5			1	1,3			1	0,01		

*) Dotyczy np. uchwał/zarządzeń z naruszeniem prawa bez stwierdzania nieważności lub uchwał/zarządzeń z naruszeniem prawa dotyczących minionego roku budżetowego.

Wyniki działalności opiniodawczej RIO w Rzeszowie i charakter opinii wydanych w 2012 roku **Tabela 3**

Lp.	Opinie w sprawie	Liczba wydanych opinii			
		Ogółem	Charakter wydanych opinii		
			pozytywne	pozytywne z uwagami	negatywne
1	2	3	4	5	6
1	**Ogółem**	**1 561**	**1 082**	**447**	**32**
	a) możliwości spłaty kredytów, pożyczek	**262**	**262**		
	b) projektów uchwał budżetowych	**178**	**32**	**139**	**7**
	c) informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	**189**	**97**	**92**	
	d) sprawozdań z wykonania budżetu j.s.t.	**191**	**98**	**93**	
	e) wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium	**188**	**171**	**14**	**3**
	f) możliwości wykupu papierów wartościowych	**7**	**7**		
	g) możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego	**84**	**84**		
	h) uchwał o nieudzieleniu absolutorium				
	i) projektów uchwał o wieloletnich prognozach finansowych	**178**	**57**	**103**	**18**
	j) możliwości sfinansowania deficytu (art. 246 ust. 1 u.f.p.)	**106**	**96**	**6**	**4**
	k) prawidłowości planowanej kwoty długu (art. 230 ust. 4 u.f.p.)	**178**	**178**		
	z tego:				
2	**gminy**	**1 301**	**896**	**374**	**31**
	a) możliwości spłaty kredytów, pożyczek	230	230		
	b) projektów uchwał budżetowych	146	22	117	7
	c) informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	156	80	76	
	d) sprawozdań z wykonania budżetu j.s.t.	158	76	82	
	e) wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium	156	139	14	3
	f) możliwości wykupu papierów wartościowych	2	2		
	g) możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego	66	66		
	h) uchwał o nieudzieleniu absolutorium				
	i) projektów uchwał o wieloletnich prognozach finansowych	147	48	82	17
	j) możliwości sfinansowania deficytu (art. 246 ust. 1 u.f.p.)	88	81	3	4
	k) prawidłowości planowanej kwoty długu (art. 230 ust. 4 u.f.p.)	152	152		

1	2	3	4	5	6
	powiaty	**180**	**126**	**53**	**1**
	a) możliwości spłaty kredytów, pożyczek	25	25		
	b) projektów uchwał budżetowych	23	5	18	
	c) informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	21	12	9	
	d) sprawozdań z wykonania budżetu j.s.t.	21	13	8	
	e) wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium	21	21		
3	f) możliwości wykupu papierów wartościowych	2	2		
	g) możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego	12	12		
	h) uchwał o nieudzieleniu absolutorium				
	i) projektów uchwał o wieloletnich prognozach finansowych	22	5	16	1
	j) możliwości sfinansowania deficytu (art. 246 ust. 1 u.f.p.)	12	10	2	
	k) prawidłowości planowanej kwoty długu (art. 230 ust. 4 u.f.p.)	21	21		
	miasta na prawach powiatów	**38**	**31**	**7**	
	a) możliwości spłaty kredytów, pożyczek	6	6		
	b) projektów uchwał budżetowych	4	2	2	
	c) informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	4	3	1	
	d) sprawozdań z wykonania budżetu j.s.t.	4	2	2	
	e) wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium	4	4		
4	f) możliwości wykupu papierów wartościowych	3	3		
	g) możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego	2	2		
	h) uchwał o nieudzieleniu absolutorium				
	i) projektów uchwał o wieloletnich prognozach finansowych	4	2	2	
	j) możliwości sfinansowania deficytu (art. 246 ust. 1 u.f.p.)	3	3		
	k) prawidłowości planowanej kwoty długu (art. 230 ust. 4 u.f.p.)	4	4		
	samorząd województwa	**12**	**7**	**5**	
	a) możliwości spłaty kredytów, pożyczek	1	1		
	b) projektów uchwał budżetowych	2		2	
	c) informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	1		1	
	d) sprawozdań z wykonania budżetu j.s.t.	1	1		
	e) wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium	1	1		
5	f) możliwości wykupu papierów wartościowych				
	g) możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego	1	1		
	h) uchwał o nieudzieleniu absolutorium				
	i) projektów uchwał o wieloletnich prognozach finansowych	2	1	1	
	j) możliwości sfinansowania deficytu (art. 246 ust. 1 u.f.p.)	2	1	1	
	k) prawidłowości planowanej kwoty długu (art. 230 ust. 4 u.f.p.)	1	1		

1	2	3	4	5	6
6	**związki międzygminne**	**30**	**22**	**8**	
	a) możliwości spłaty kredytów, pożyczek				
	b) projektów uchwał budżetowych	3	3		
	c) informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	7	2	5	
	d) sprawozdań z wykonania budżetu j.s.t.	7	6	1	
	e) wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium	6	6		
	f) możliwości wykupu papierów wartościowych				
	g) możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego	3	3		
	h) uchwał o nieudzieleniu absolutorium				
	i) projektów uchwał o wieloletnich prognozach finansowych	3	1	2	
	j) możliwości sfinansowania deficytu (art. 246 ust. 1 u.f.p.)	1	1		
	k) prawidłowości planowanej kwoty długu (art. 230 ust. 4 u.f.p.)				

Działalność kontrolna

Wydział Kontroli Gospodarki Finansowej Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie przeprowadził w 2012 roku ogółem 65 kontroli, w tym:

- 43 kontrole kompleksowe,
- 6 kontroli problemowych,
- 16 kontroli doraźnych.

Plan kontroli na 2012 rok obejmował łącznie 44 kontrole kompleksowe jednostek samorządu terytorialnego. Rozpoczęcie realizacji jednej kontroli przesunięto na styczeń 2013 roku.

Na podstawie decyzji Prezesa Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie przeprowadzono 16 kontroli doraźnych. Szczegółową realizację kontroli wg jednostek przedstawia załączona **tabela 4**.

Z inicjatywy Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych przeprowadzonych zostało 6 kontroli problemowych w ramach kontroli koordynowanej, obejmującej zagadnienia związane z „Funduszem sołeckim".

W trakcie przeprowadzonych kontroli zweryfikowano 27 zawiadomień o nieprawidłowościach dotyczących działalności jednostek samorządu terytorialnego, sygnalizowanych w informacjach i wnioskach o przeprowadzenie kontroli, otrzymanych od instytucji, podmiotów gospodarczych, radnych i mieszkańców gmin.

Realizacje wykonania wydanych wniosków pokontrolnych sprawdzono w trakcie kontroli kompleksowych oraz w jednej kontroli doraźnej.

Stwierdzone w kontrolach nieprawidłowości dały podstawę do sporządzenia i przekazania kontrolowanym jednostkom 50 wystąpień pokontrolnych, zawierających opis nieprawidłowości, ich źródła, przyczyny oraz osoby odpowiedzialne i wnioski pokontrolne, mające na celu usunięcie ujawnionych nieprawidłowości, jak i podjęcie działań, które pozwoliłyby zapobiec powstawaniu podobnych nieprawidłowości w przyszłości, a także usprawnienie funkcjonowania jednostek. Kopie wystąpień przekazano do wiadomości właściwym organom samorządowym. Liczba wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych wyniosła ogółem 1064, w tym po kontrolach kompleksowych – 1040. Wystąpienia pokontrolne sporządzone po kontroli kompleksowej zawierały średnio 24 wnioski. Najczęściej stwierdzane były następujące nieprawidłowości:

- brak lub niewłaściwe opracowanie dokumentacji opisującej przyjęte zasady rachunkowości, w tym zakładowego planu kont, wykazu stosowanych ksiąg rachunkowych, dokumentacji systemu przetwarzania danych przy użyciu komputera (w 22% skontrolowanych jednostek),
- brak lub niewłaściwe stosowanie mechanizmów kontroli zarządczej (35%),
- księgowanie dowodów niespełniających wymogów ustawy *o rachunkowości* (17%),
- nieprawidłowe stosowanie klasyfikacji budżetowej dochodów i wydatków (22%),
- nieprawidłowe sporządzanie sprawozdań (14%),
- nierzetelne lub nieprawidłowe ewidencjonowanie operacji gotówkowych (15%),

- nieweryfikowanie lub nierzetelne weryfikowanie deklaracji podatkowych (20%),
- ustalanie lub określanie wysokości zobowiązania podatkowego niezgodnie z obowiązującymi przepisami lub uchwałami rady gminy (21%),
- nieprowadzenie postępowania podatkowego w przypadku niezłożenia deklaracji podatkowej (22%),
- nieprzestrzeganie przepisów *Ordynacji podatkowej* przy udzielaniu ulg w zapłacie podatków (14%),
- niewłaściwe podejmowanie lub zaniechanie windykacji zaległości z tytułu podatków i opłat (38%),
- niepobieranie lub pobieranie w nieprawidłowej wysokości odsetek od nieterminowych wpłat należności budżetowych (26%),
- wykazywanie w sprawozdaniach nieprawidłowych skutków udzielonych ulg, zwolnień i obniżek stawek podatkowych (32%),
- ustalanie i wypłacanie pracownikom wynagrodzeń niezgodnie z obowiązującymi przepisami (15%),
- nieprawidłowości przy udzielaniu i rozliczaniu dotacji podmiotom niezaliczanym do sektora finansów publicznych (22%),
- nieprawidłowości przy rozliczaniu kosztów podróży służbowych (28%),
- brak kontrasygnaty skarbnika na zawieranych umowach (10%),
- nieprzestrzeganie przepisów ustawy *Prawo zamówień publicznych* (35%),
- nieprzestrzeganie przepisów przy sprzedaży nieruchomości (37%),
- nieprzestrzeganie przepisów przy innym niż sprzedaż i użytkowanie wieczyste rozdysponowaniu mienia komunalnego, tj. najem, dzierżawa, trwały zarząd (20%).

Finansowe rezultaty kontroli, występujące w dwóch kategoriach określających skalę stwierdzonych nieprawidłowości, tj.:

- nieprawidłowości finansowe – obejmujące uszczuplenia środków publicznych, kwoty uzyskane z naruszeniem prawa, wydatkowane z naruszeniem prawa, wydatkowane w następstwie działań niezgodnych z prawem, wydatkowane niegospodarnie, niecelowo lub nierzetelnie lub kwoty odpowiadające nierzetelnym danym w ewidencji finansowo-księgowej lub sprawozdawczości i inne nieprawidłowości w wymiarze finansowym – wyniosły 45,5 mln zł;
- korzyści finansowe – będące efektem działania podjętego w związku z ustaleniami kontroli jeszcze w trakcie jej trwania oraz realizacją wniosków pokontrolnych, w postaci oszczędności uzyskanych w wyniku działań kontrolnych, pożytków finansowych w postaci należnych środków publicznych lub innych składników aktywów, innych nieutraconych pożytków finansowych lub oszczędności lub pożytków finansowych uzyskanych dla obywatela bądź podmiotów spoza sektora finansów publicznych – wyniosły 2,2 mln zł.

Na podstawie przepisów art. 9 ust. 3 i 4 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych*, właściwe organy kontrolowanych jednostek zgłosiły do Kolegium Izby zastrzeżenia do wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych. Dane dotyczące zgłoszonych zastrzeżeń przedstawia poniższe zestawienie:

JST	Liczba kwestionowanych wniosków	Zastrzeżenia oddalone	Zastrzeżenia uwzględnione	Zastrzeżenia w części uwzględnione
Województwo	-	-	-	-
Powiaty	-	-	-	-
Gminy	7	3	4	-
Ogółem	**7**	**3**	**4**	**-**

W wyniku nieprawidłowości stwierdzonych w 2012 roku RIO w Rzeszowie przekazała ogółem 55 zawiadomień i informacji, z tego:

– do Ministerstwa Finansów – 20,
– do Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych – 35.

Ministerstwo Finansów poinformowano o sporządzeniu nierzetelnych sprawozdań z wykonania dochodów budżetów 20 gmin – w wyniku zaniżenia lub zawyżenia skutków obniżenia stawek podatkowych, umorzeń, odroczeń, zaniechania poboru w podatkach realizowanych przez gminy ogółem o kwotę 1 976 621 zł. W wyniku tych ustaleń, decyzjami wydanymi przez Ministra Finansów zmniejszono 10 kontrolowanym gminom część wyrównawczą subwencji ogólnej o 2 209 597 zł (w tym 1 066 526 zł dotyczyło 4 gmin kontrolowanych w 2011 roku).

Ujawnione przez inspektorów Wydziału Kontroli RIO w Rzeszowie fakty popełnienia czynów znamionujących naruszenie dyscypliny finansów publicznych dały podstawę do złożenia 35 zawiadomień do Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych w Rzeszowie, zawierających wskazania 77 czynów zabronionych.

Poniższe zestawienie zawiera określenie oraz liczbę czynów, które były podstawą skierowania zawiadomienia w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych:

Określenie czynu zabronionego naruszającego przepisy ustawy *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych*	**Liczba**
przekazanie lub udzielenie dotacji z naruszeniem zasad lub trybu jej przekazywania lub udzielania (art. 8 pkt 1 ustawy)	5
niedokonanie w terminie zwrotu dotacji w należnej wysokości (art. 9 pkt 3)	1
dokonanie wydatku bez upoważnienia albo z przekroczeniem zakresu tego upoważnienia lub z naruszeniem przepisów dotyczących dokonywania poszczególnych rodzajów wydatków (art. 11)	10
nieopłacenie składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, wpłat na PFRON – albo ich opłacenie w kwocie niższej niż wynikająca z prawidłowego obliczenia lub z przekroczeniem terminu zapłaty (art. 14 pkt 1–5)	9

zaciągnięcie zobowiązania bez upoważnienia albo z przekroczeniem zakresu tego upoważnienia lub z naruszeniem przepisów dotyczących zaciągania zobowiązań (art. 15)	10
niewykonanie w terminie zobowiązania, w tym obowiązku zwrotu podatku, nadpłaty lub nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne, którego skutkiem jest zapłata odsetek, kar lub opłat albo oprocentowanie tych należności (art. 16 ust. 1)	4
udzielenie zamówienia publicznego: – z naruszeniem przepisów o zamówieniach publicznych (*zp*) dot. obowiązku przekazania lub zamieszczenia ogłoszenia w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego (art. 17 ust. 1 pkt 5), – z naruszeniem przepisów dot. przesłanek stosowania poszczególnych trybów udzielenia zamówienia publicznego: negocjacji bez ogłoszenia, zamówienia z wolnej ręki lub zapytania o cenę (art. 17 ust. 1b pkt 2), – z innym naruszeniem przepisów o zamówieniach publicznych, jeżeli miało ono wpływ na wynik postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, chyba że nie doszło do udzielenia zamówienia publicznego (art. 17 ust. 1c), – niezłożenie przez członka komisji przetargowej lub inną osobę występującą w postępowaniu oświadczeń wymaganych przepisami *zp* (art. 17 ust. 4), – zmiana umowy z naruszeniem przepisów *zp* (art. 17 ust. 6)	3 2 10 2 2
zaniechanie przeprowadzenia lub rozliczenia inwentaryzacji albo przeprowadzenie lub rozliczenie inwentaryzacji w sposób niezgodny z przepisami ustawy *o rachunkowości* (art. 18 pkt 1)	4
wykazanie w sprawozdaniu budżetowym danych niezgodnych z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej (art. 18 pkt 2)	10
zaniechanie prowadzenia audytu wewnętrznego w jednostce sektora finansów publicznych do tego zobowiązanej (art. 18a)	5
Razem	**77**

Na podstawie wyników kontroli koordynowanej nt. „Windykacji podatków na przykładzie podatku od nieruchomości", przeprowadzonej przez regionalne izby obrachunkowe w 2011 roku w 60 gminach, sporządzony został raport omawiający wyniki tej kontroli. Kontrola dotyczyła działań windykacyjnych, które jednostki samorządu terytorialnego podejmowały w latach 2008–2010 poprzez właściwe miejscowo urzędy skarbowe. Przedmiotem kontroli była windykacja podatku od nieruchomości, zarówno od osób prawnych, jak i osób fizycznych.

Raport, zawierający m.in. najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w windykacji podatku od nieruchomości oraz przyczyny ich powstania, został wykorzystany w „Sprawozdaniu z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2011 roku", sporządzonym przez Krajową Radę Regionalnych Izb Obrachunkowych.

Tabela 4

Realizacja kontroli gospodarki finansowej w 2012 roku

Lp.	Kontrolowana jednostka
	Kontrole kompleksowe
1.	Powiat Dębicki
2.	Powiat Łańcucki
3.	Powiat Ropczycko-Sędziszowski
4.	Miasto Dębica
5.	Miasto Mielec
6.	Miasto Przeworsk
7.	Miasto i Gmina Boguchwała
8.	Miasto i Gmina Nowa Dęba
9.	Miasto i Gmina Sokołów Małopolski
10.	Gmina Brzostek
11.	Gmina Czarna (pow. łańcucki)
12.	Gmina Czarna (pow. dębicki)
13.	Gmina Jawornik Polski
14.	Gmina Jeżowe
15.	Gmina Jodłowa
16.	Gmina Krasne
17.	Gmina Trzebownisko
18.	Gmina Żyraków
19.	Powiat Leski
20.	Miasto Krosno
21.	Miasto Sanok
22.	Gmina Rymanów
23.	Gmina Brzyska
24.	Gmina Bukowsko
25.	Gmina Jasło
26.	Gmina Jaśliska
27.	Gmina Krościenko Wyżne
28.	Gmina Lutowiska
29.	Miasto Jarosław
30.	Miasto i Gmina Pruchnik
31.	Gmina Fredropol
32.	Gmina Horyniec-Zdrój
33.	Gmina Laszki
34.	Gmina Stubno
35.	Gmina Tyrawa Wołoska
36.	Gmina Wielkie Oczy
37.	Miasto Stalowa Wola
38.	Miasto i Gmina Nisko
39.	Gmina Grębów

40.	Gmina Krzeszów
41.	Gmina Pysznica
42.	Gmina Wadowice Górne
43.	Gmina Zaleszany
	Kontrole problemowe
44.	Miasto i Gmina Boguchwała
45.	Gmina Czarna (pow. łańcucki)
46.	Gmina Krzeszów
47.	Gmina Laszki
48.	Gmina Rymanów
49.	Miasto i Gmina Sokołów Małopolski
	Kontrole doraźne
50.	Gmina Baligród
51.	Gmina Cisna
52.	Gmina Dębowiec
53.	Gminny Zakład Komunalny Grębów
54.	Miasto i Gmina Kolbuszowa
55.	Gmina Komańcza
56.	Gmina Krasne *kontrola sprawdzająca*
57.	Miasto i Gmina Lesko
58.	Gmina Leżajsk
59.	Gmina Lutowiska
60.	Miejsko-Gminny ZEAS Kańczuga
61.	Gmina Olszanica
62.	Gmina Ostrów
63.	Gmina Solina
64.	Miasto i Gmina Ustrzyki Dolne
65.	Zarząd Dróg Powiatowych Łańcut

Kontrola sprawozdawczości

Regionalne izby obrachunkowe, jak wynika z zapisów art. 9a ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych*, kontrolują pod względem rachunkowym i formalnym kwartalne sprawozdania z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz wnioski o przyznanie części rekompensującej subwencji ogólnej.

Sprawozdania otrzymane od jednostek samorządu terytorialnego były przesyłane odpowiednio do Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz do Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Rodzaje, formy, terminy i zasady sporządzania poszczególnych sprawozdań przekazywanych do regionalnych izb obrachunkowych w 2012 roku określały następujące przepisy:

– rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej*[20],
– rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 roku *w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych*[21],
– rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 roku *w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej*[22],
– rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 kwietnia 2004 roku *w sprawie sposobu ustalania i trybu przekazywania gminom części rekompensującej subwencji ogólnej na wyrównanie ubytku dochodów w specjalnych strefach ekonomicznych*[23],
– rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 lipca 2012 roku *w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2011*[24],
– ustawa z dnia 26 stycznia 1982 roku – *Karta Nauczyciela*[25],
– rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 stycznia 2010 roku *w sprawie sposobu opracowywania sprawozdania z wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego w szkołach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego*[26],
– ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 roku *o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej*[27],
– rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2008 roku *w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, informacji o nieudzieleniu ta-*

[20] DzU nr 20, poz. 103.
[21] DzU nr 43, poz. 247.
[22] DzU 2013, poz. 289.
[23] DzU nr 65, poz. 599 z późn. zm.
[24] DzU 2012, poz. 824.
[25] J.t.: DzU 2006 nr 97, poz. 674 z późn. zm.
[26] DzU nr 6, poz. 35 z późn. zm.
[27] DzU 2007 nr 59, poz. 404 z późn. zm.

kiej pomocy oraz sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz sektora finansów publicznych[28],

– rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 2008 roku *w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej w rolnictwie lub rybołówstwie oraz informacji o nieudzieleniu pomocy*[29].

Sprawozdania budżetowe

W 2012 roku jednostki samorządu terytorialnego przekazały do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie 4692 sprawozdania budżetowe (w tym 1331 korekt). Sprawozdania były składane w formie dokumentu i w formie pliku bazy danych. Część jednostek samorządu terytorialnego przekazywała sprawozdania wyłącznie w formie elektronicznej, a autentyczność ich pochodzenia i integralność ich treści zostały zagwarantowane bezpiecznym podpisem elektronicznym, weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu. Sprawozdania budżetowe w wersji elektronicznej były przekazywane przez j.s.t. do Izby, a następnie do Ministerstwa Finansów z wykorzystaniem elektronicznego Systemu Zarządzania Budżetami Jednostek Samorządu Terytorialnego – BeSTi@. Sprawozdania Rb-PDP z wykonania podstawowych dochodów podatkowych za 2011 rok ze wszystkich gmin dodatkowo zostały przekazane do Ministerstwa Finansów również w wersji papierowej.

Jednostki samorządu terytorialnego przekazały ponadto do wiadomości Izby:

– 1456 kwartalnych sprawozdań o dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami – Rb-50,
– 728 kwartalnych sprawozdań z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami – Rb-27ZZ.

Sprawozdania w zakresie operacji finansowych

W 2012 roku przyjęto i skontrolowano łącznie z korektami 6393 sprawozdania w zakresie operacji finansowych.

Jednostki samorządu terytorialnego przekazały 2149 (w tym 245 korekt) sprawozdań łącznych w zakresie budżetów j.s.t., obejmujących zobowiązania i należności samorządów oraz ich jednostek organizacyjnych. Sprawozdania te były przekazywane w formie dokumentu i w formie pliku bazy danych poprzez elektroniczny System Zarządzania Budżetami Jednostek Samorządu Terytorialnego – BeSTi@. Jednostki samorządu terytorialnego miały możliwość przekazywania tych sprawozdań wyłącznie w formie elektronicznej, gdy autentyczność ich pochodzenia i integralność ich treści zostały zagwarantowane bezpiecznym podpisem elektronicznym, weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu. Sprawozdania łączne w zakresie operacji finansowych w wersji elek-

[28] DzU nr 153, poz. 952 z późn. zm.
[29] DzU nr 174, poz. 1081 z późn. zm.

tronicznej były przekazywane przez j.s.t. do Izby, a następnie do Ministerstwa Finansów z wykorzystaniem elektronicznego Systemu Zarządzania Budżetami Jednostek Samorządu Terytorialnego – BeSTi@.

Ponadto w 2012 roku jednostki samorządu terytorialnego przekazały do Izby 4244 (wraz z korektami) sprawozdania zbiorcze w zakresie operacji finansowych, obejmujące zobowiązania i należności jednostek nadzorowanych posiadających osobowość prawną oraz pozostałych jednostek. Sprawozdania te były przekazywane przez j.s.t. zarówno w wersji elektronicznej, jak i w formie dokumentu. Wersja elektroniczna sprawozdań była przekazywana za pomocą programu udostępnionego samorządom przez regionalne izby obrachunkowe.

Po zakończeniu każdego kwartału, na podstawie sprawozdań łącznych i zbiorczych, otrzymanych z jednostek samorządu terytorialnego województwa podkarpackiego, sporządzano sprawozdania zbiorcze, które były przekazywane do Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Ponadto, zgodnie z § 10 ust. 8 rozporządzenia *w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych*, w przypadku otrzymania korekt sprawozdań – po zakończeniu każdego miesiąca sporządzano korekty sprawozdań zbiorczych, zarówno w zakresie budżetów j.s.t., jak i w zakresie jednostek posiadających osobowość prawną oraz pozostałych jednostek – obejmujących dane z terenu województwa podkarpackiego i przekazywano je do Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Sprawozdania finansowe

W 2012 roku przyjęto 190 bilansów z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz łączne sprawozdania finansowe jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych. Ponadto do Izby wpłynęły 202 bilanse skonsolidowane, których wersja elektroniczna została przekazana do Ministerstwa Finansów z wykorzystaniem elektronicznego Systemu Zarządzania Budżetami Jednostek Samorządu Terytorialnego – BeSTi@.

Wnioski o przyznanie części rekompensującej subwencji ogólnej na wyrównanie ubytku dochodów wynikającego ze zwolnienia z podatku od nieruchomości gruntów, budowli i budynków położonych na terenie specjalnych stref ekonomicznych

W 2012 roku w Izbie skontrolowano pod względem formalnym i rachunkowym prawidłowość wniosków o przyznanie części rekompensującej subwencji ogólnej na wyrównanie ubytku dochodów w specjalnych strefach ekonomicznych. Wykaz gmin, które w danym roku podatkowym nie uzyskały dochodów na skutek zwolnienia przedsiębiorców z podatku od nieruchomości, i którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej, corocznie określa w formie rozporządzenia Minister Gospodarki. Do Ministerstwa Finansów w 2012 roku przekazano w formie papierowej wnioski trzech gmin z terenu województwa podkarpackiego.

Sprawozdania z wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli

Zgodnie z art. 30a ust. 5 ustawy – *Karta Nauczyciela*, organy prowadzące szkoły, będące jednostkami samorządu terytorialnego, przedkładają regionalnej izbie obrachunkowej sprawozdania z wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego w szkołach prowadzonych przez te jednostki. Sprawozdania sporządza się w formie pisemnej, a do RIO przekazywane są one również w formie elektronicznej. W 2012 roku pracownicy Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń przyjęli i skontrolowali 198 sprawozdań z wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli wraz z korektami.

Sprawozdania w zakresie pomocy publicznej dla przedsiębiorców

W 2012 roku zebrano i przekazano elektronicznie do Ministerstwa Finansów 194 (łącznie z korektami) roczne sprawozdania o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz sektora finansów publicznych.

Sprawozdania w zakresie pomocy publicznej w rolnictwie lub rybołówstwie

Do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przekazano w 2012 roku w wersji elektronicznej następujące sprawozdania jednostek samorządu terytorialnego:
– roczne sprawozdania o udzielonej pomocy publicznej w rolnictwie lub rybołówstwie, innej niż pomoc *de minimis*,
– miesięczne sprawozdania o udzielonej pomocy *de minimis* w rolnictwie (za XI i XII 2011 roku),
– miesięczne sprawozdania o udzielonej pomocy *de minimis* w rybołówstwie (za XI i XII 2011 roku),
– miesięczne (za XI i XII 2011 roku)/roczne informacje o nieudzieleniu pomocy publicznej w rolnictwie lub rybołówstwie.

Działalność informacyjna i szkoleniowa

Przepis art. 1 ust. 4 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych* obliguje Izbę do prowadzenia działalności informacyjnej i szkoleniowej.

Formami prowadzonej działalności są szkolenia, wydawany przez Izbę biuletyn, współpraca przy opracowywaniu publikacji przez inne instytucje, pisemne interpretacje i wyjaśnienia, publikacje na stronach internetowych oraz udzielanie instruktażu w zakresie praktycznego stosowania przepisów w bezpośrednich kontaktach z pracownikami samorządowymi.

Działalność szkoleniowa

W 2012 roku Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie zorganizowała szkolenia na następujące tematy:

- Podatek VAT w jednostkach samorządu terytorialnego;
- Sprawozdawczość budżetowa i sprawozdawczość w zakresie operacji finansowych samorządowych jednostek organizacyjnych w 2012 roku wg obowiązujących przepisów;
- Zmiany w zakresie odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych w świetle ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 roku *o zmianie ustawy o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych*;
- Absolutorium dla zarządu z tytułu wykonania budżetu za 2011 rok;
- Wybrane zagadnienia dotyczące uchwalania budżetu w jednostkach samorządu terytorialnego w 2013 roku (było to szkolenie trzydniowe, przeprowadzone w dwóch turach);
- Egzekucja podatkowa i należności publicznoprawne w 2012 roku.

Ogółem w szkoleniach wzięło udział 831 pracowników samorządowych.

Działalność informacyjna

Zgodnie z art. 13 pkt 11 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych*, Izba udzielała pisemnych odpowiedzi na zapytania w sprawach dotyczących stosowania przepisów o finansach publicznych, w tym podatków i opłat lokalnych, zasad i form finansowania zadań jednostek samorządu terytorialnego, klasyfikacji budżetowej. Ogółem odpowiedziano na 57 zapytań.

Jedną z form działalności informacyjnej było udzielanie instruktażu i wyjaśnień w bezpośrednich kontaktach z pracownikami samorządowymi w zakresie spraw wynikających z kontroli przeprowadzonych w jednostkach oraz w zakresie kontrolowanych sprawozdań, badanych uchwał i opiniowanych dokumentów, a także wyjaśnień dotyczących funkcjonowania Systemu Zarządzania Budżetami Jednostek Samorządu Terytorialnego BeSTi@.

Na stronie internetowej Izby: www.rzeszow.rio.gov.pl zamieszczano na bieżąco informacje dla jednostek samorządu terytorialnego dotyczące zmian w obowiązujących przepisach prawa, komunikaty o szkoleniach organizowanych przez Izbę, aktualizację programów sprawozdawczych.

Zgodnie z ustawą z dnia 6 września 2001 roku *o dostępie do informacji publicznej*[30], Izba udostępniała informacje i dokumenty związane z realizacją zadań w ramach działalności nadzorczej, kontrolnej i opiniodawczej. Udzielono 6 informacji prostych i przetworzonych, które dotyczyły: informacji w zakresie funduszu sołeckiego, wyjaśnień udzielanych przez Izbę w trybie art. 13 pkt 11 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych*, udostępnienia danych zawartych w sprawozdaniach j.s.t., przyczyn zwiększenia liczby gmin na terenie województwa podkarpackiego.

[30] DzU nr 112, poz. 1198 z późn. zm.

Na stronie internetowej „Biuletynu Informacji Publicznej" publikowane były teksty uchwał Kolegium Izby, podjętych w 2012 roku.

W 2012 roku przygotowano materiały do „Budżetu Samorządu Terytorialnego" – zeszyt nr 19. W biuletynie opublikowano artykuły dotyczące m.in. zmian w zakresie odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych oraz konsekwencji niedokonania wstępnej kontroli finansowej przez głównego księgowego. W biuletynie zawarto także informacje o działalności RIO w Rzeszowie w 2011 roku, analizy i opinie.

Opracowanie:
MATEUSZ SZETELA
JERZY PAŚKO
DOROTA GRABSKA

Wyjaśnienia i interpretacje

Pismo Ministerstwa Finansów Departamentu Finansów Samorządu Terytorialnego z dnia 27 listopada 2012 roku (nr ST1/4834/117/BTM/2012/1414) w sprawie klasyfikowania dochodów z tytułu sprzedaży drewna z lasów gminnych oraz sprzedaży drewna z mienia gminnego

W związku z pismem z dnia 16 października br., nr WA-074/93/2012, w sprawie klasyfikowania dochodów z tytułu sprzedaży drewna z lasów gminnych oraz sprzedaży drewna z mienia gminnego (pismo w załączeniu) – Ministerstwo Finansów uprzejmie informuje:

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 roku *w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych* (DzU nr 38, poz. 207 ze zm.) dochód ze sprzedaży drewna z lasów gminnych i mienia gminnego powinien być ujmowany w dziale 020 „Leśnictwo", rozdz. 02001 „Gospodarka leśna", paragraf 087 „Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych", z odpowiednią czwartą cyfrą.

Załącznik:

Pismo Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie z dnia 16 października 2012 roku, nr WA-074/93/2012, do Pani Zdzisławy Wasążnik, Dyrektora Departamentu Finansów Samorządu Terytorialnego, w sprawie klasyfikowania dochodów z tytułu sprzedaży drewna z lasów gminnych oraz sprzedaży drewna z mienia gminnego

W związku z pytaniami jednostek samorządu terytorialnego, dotyczącymi klasyfikowania dochodów ze sprzedaży drewna z lasów gminnych oraz sprzedaży drewna z mienia gminnego we właściwym paragrafie, Regionalna Izba Obrachunkowa zwraca się o zajęcie stanowiska w sprawie.

Gminy w swoich budżetach klasyfikują ww. dochody w dziale 020 „Leśnictwo", rozdz. 02001 „Gospodarka leśna", § 087 „Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych". Stanowisko to znajduje poparcie w publikacji Magdaleny Majdrowicz-Dmitrzak i Joanny Frąckowiak, *Szczegółowa klasyfikacja dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych z komentarzem ze zmianami obowiązującymi od dnia 18 kwietnia 2012 r.*, w „Poradniku Rachunkowości Budżetowej" nr 6/2010 – „Nowa klasyfikacja budżetowa 2010", wydawnictwo „Infor", oraz budżetach jednostek samorządu terytorialnego, np. Gmina Chrzanów, Powiat Białostocki.

W budżetach jednostek samorządu terytorialnego spotyka się również klasyfikację dochodów ze sprzedaży drewna z mienia gminnego w paragrafie 084 „Wpływy ze sprzedaży wyrobów". Jako uzasadnienie jednostki podają, że z dochodów z tego tytułu w pierwszej kolejności pokrywane są wydatki na utrzymanie lasu (nasadzanie, pielęgnacja, obróbka drewna, wynagrodzenia służby leśnej, wywóz drewna z lasu), równocześnie traktując drewno pocięte i okorowane jako wyrób.

Ponieważ dochody ze sprzedaży drewna stanowią dla gmin ważny element dochodów mających wpływ na wyliczenie wskaźnika spłat na najbliższe lata, jednoznaczna klasyfikacja przedmiotowych dochodów ma istotne znaczenie.

Przedstawiając powyższe, Izba prosi o zajęcie stanowiska w możliwie krótkim terminie.

Pismo Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z dnia 27 maja 2013 roku (nr DOLiS–072–12/13/AFS), skierowane do Michała Boniego, Ministra Administracji i Cyfryzacji, w sprawie respektowania przepisów o ochronie danych osobowych przez organy jednostek samorządu terytorialnego

WYSTĄPIENIE

na podstawie art. 19a ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o ochronie danych osobowych* (j.t.: DzU 2002 nr 101, poz. 926 ze zm.), zgodnie z którym Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, w celu realizacji zadań, o których mowa w jej art. 12 pkt 6, może kierować do organów państwowych, organów samorządu terytorialnego, państwowych i komunalnych jednostek organizacyjnych, podmiotów niepublicznych realizujących zadania publiczne, osób fizycznych i prawnych, jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi oraz innych podmiotów, wystąpienia zmierzające do zapewnienia skutecznej ochrony danych osobowych,

zwracam się do Pana Ministra, jako organu odpowiedzialnego za nadzór nad działalnością wojewodów na podstawie kryterium zgodności ich działania z powszechnie obowiązującym prawem (art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 roku *o wojewodzie i administracji rządowej w województwie* – DzU nr 31, poz. 206 ze zm.), o wskazanie wojewodom, pełniącym funkcję organu nadzoru nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego pod względem legalności (art. 3 pkt 3 i 4 ww. ustawy), na konieczność respektowania w treści uchwał organów jednostek samorządu terytorialnego, określających m.in. wzory deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, kształtujących zakres danych osobowych pozyskiwanych od mieszkańców gminy, przepisów o ochronie danych osobowych.

Mocą znowelizowanych – poprzez ustawę z dnia 1 lipca 2011 roku *o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw* (DzU nr 152, poz. 897) – przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 roku *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (j.t.: DzU 2012, poz. 391 ze zm.), gminy zobowiązane zostały do zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy (art. 6c,

ust. 1). Następnie, art. 6m ust. 1 tego aktu prawnego obliguje właścicieli nieruchomości do złożenia do wójta, burmistrza lub prezydenta miasta deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w terminie 14 dni od dnia zamieszkania na danej nieruchomości pierwszego mieszkańca lub powstania na danej nieruchomości odpadów komunalnych, przy czym każda zmiana informacji będących podstawą ustalania wysokości należnej opłaty stanowi podstawę do wypełnienia i dostarczenia właściwym organom nowej deklaracji (ust. 2).

Ustawodawca przewidział także w art. 6n ust. 1 znowelizowanej ustawy, iż rada gminy, uwzględniając konieczność zapewnienia prawidłowego obliczenia wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ułatwienia składania deklaracji, określać ma w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego m.in. wzór deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości. Dalsze przepisy przyznają także radzie gminy uprawnienie do określania w drodze ww. uchwały wykazu dokumentów potwierdzających dane zawarte w deklaracji (ust. 2 tego przepisu).

Rada gminy (po zasięgnięciu opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego) została zobowiązana, stosownie do treści art. 4 ust. 1 ustawy, do uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, jako aktu prawa miejscowego. Regulamin ten określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, dotyczące m.in. rodzaju i minimalnej pojemności pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz na drogach publicznych, warunków rozmieszczania tych pojemników i ich utrzymania w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym, przy uwzględnieniu m.in. liczby osób korzystających z tych pojemników (art. 4 ust. 2 pkt 2b). Dalsze przepisy tej ustawy precyzują, iż opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi stanowi iloczyn: 1) liczby mieszkańców zamieszkujących daną nieruchomość, lub 2) ilości zużytej wody z danej nieruchomości, lub też 3) powierzchni lokalu mieszkalnego oraz stawki opłaty ustalonej na podstawie art. 6k ust. 1.

Z powyższego wynika, iż rada gminy może w drodze uchwały (jako aktu prawa miejscowego w rozumieniu art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 roku *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*) nakładać na mieszkańców – właścicieli nieruchomości – pewne obowiązki w zakresie konieczności przedkładania informacji służących do ustalenia wysokości opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ponoszonych przez tychże.

Należy zaznaczyć, iż uchwała może jedynie konkretyzować ducha ustawy, określającego zasady i wyznaczającego zakres obowiązków organów gminy z jednej strony oraz mieszkańców gminy – właścicieli nieruchomości z drugiej. Nie może jednak kształtować przedmiotowych obowiązków w sposób dowolny, wbrew pierwotnym uprawnieniom ustawowym, z pominięciem tzw.

1) zasady legalizmu,
2) zasady adekwatności oraz
3) zasady celowości.

Powyższe zasady stanowią jeden z filarów demokratycznego państwa prawnego, którym jest Rzeczpospolita Polska i mają swe źródło w polskiej ustawie zasadniczej, tj. *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*. Konieczność ich

przestrzegania wynika jednak także z przepisów o ochronie danych osobowych, w tym samej ustawy *o ochronie danych osobowych*, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 95/46/WE z dnia 24 października 1995 roku *w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych* (DzU WE.23.11.1995), a także powtarzane są w projektowanych przepisach rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady *w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem tych danych*, mającym zastąpić w przyszłości wyżej wspomnianą dyrektywę.

Ad. 1)

I tak, poszanowanie przez organy gminy zasady legalizmu powinno mieć odzwierciedlenie m.in. w uwzględnianiu w wydawanych przez nie uchwałach obowiązujących przepisów prawa, tak międzynarodowych, konstytucyjnych, jak i ustawodawstwa zwykłego – w tym przypadku w szczególności ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*. Skoro zaś ostatni ze wspomnianych aktów prawnych, w związku z wykonywaniem przez te organy swych obowiązków w zakresie gospodarowania odpadami, posługuje się pojęciem danych właścicieli nieruchomości oraz „liczbą mieszkańców danej gminy", to niedopuszczalne pozostaje nakładanie przez gminy na tychże właścicieli obowiązku przedkładania deklaracji zawierających dane osobowe osób zamieszkujących wspólnie z nimi. Brak jest bowiem podstawy prawnej do przetwarzania o wspomnianych osobach trzecich innych niż liczbowe informacji, w tym konkretnych danych osobowych.

Tymczasem z docierających do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych sygnałów wynika, iż niektóre gminy, określając wzór deklaracji o wysokości opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, wymagają podania w ich treści danych osobowych osób zamieszkujących wspólnie z właścicielem, w zakresie imion, nazwisk, numerów PESEL, a także wskazują na konieczność zamieszczania w nich danych na temat nazwy pracodawcy lub innych źródeł dochodów tych osób, co budzi największe zdziwienie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz wątpliwości pod kątem legalności. Co więcej, w wielu przypadkach zakres pozyskiwanych informacji jest rozszerzany poprzez żądanie przedłożenia kopii określonych dokumentów, stanowiących załączniki do deklaracji. Przedmiotem żądania stają się więc zaświadczenia z uczelni wyższych mających siedzibę poza granicami danej miejscowości, potwierdzające odbywanie także przez te osoby nauki w określonym systemie (studia stacjonarne/niestacjonarne), zaświadczenia od pracodawcy potwierdzające stałe wykonywanie pracy poza daną miejscowością w sytuacji, gdy jej wykonywanie związane jest z zamieszkaniem poza terenem gminy, czy zaświadczenia z właściwej wojskowej jednostki organizacyjnej o odbywaniu służby wojskowej lub inne dokumenty, potwierdzające stałą nieobecność mieszkańca na terenie posesji lub lokalu, wystawione przez „odpowiednie instytucje". Wśród powyższych może więc się znaleźć zaświadczenie np. z domu dziecka, zakładu karnego czy placówki opieki zdrowotnej.

Ponadto wśród deklaracji, za pomocą których zbierane są dane osobowe, znajdują się także te zawierające oświadczenia o świadomości odpowiedzialności karnej, określonej w art. 233 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku *Kodeks karny* (DzU nr 88, poz. 553 ze zm.), za podanie nieprawdziwych informacji,

wymagające podpisania przez składającego, a inne dodatkowo klauzulę zgody na przetwarzanie danych osobowych „zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy (...) *o ochronie danych osobowych* (...)".

Z całą stanowczością należy stwierdzić, iż nie jest dopuszczalne zawieranie rygoru odpowiedzialności karnej w treści deklaracji, który to rygor mógłby wynikać co najwyżej z treści aktu rangi ustawy, nie zaś autorytarnego uznania organów gminy – choćby poprzez jego ujęcie we właściwych przepisach uchwały – oraz zamieszczanie klauzuli zgody na przetwarzanie danych osobowych w treści deklaracji.

Z kolei zgoda osoby, której dane dotyczą, w takiej, jak opisywana, sytuacji, nie może być podstawą przetwarzania danych osobowych z dwóch powodów.

Po pierwsze, skoro organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa (art. 7 *Konstytucji RP*), to również organy gminy opierać muszą swoje działanie na przesłance legalności, wskazanej – w zależności od kategorii przetwarzanych danych – w art. 23 ust. 1 pkt 2 (w stosunku do tzw. danych zwykłych, jak np. imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL) lub w art. 27 ust. 2 pkt 2 ustawy (jeżeli chodzi o dane nazywane szczególnie chronionymi, wymienione w art. 27 ust. 1 ustawy, do których zalicza się m.in. dane dotyczące stanu zdrowia czy orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym). Przepisy te wymagają istnienia odpowiedniej podstawy, mającej swe źródło w przepisach prawa, w tym w przepisach rangi ustawy, jeżeli przedmiotem przetwarzania stają się dane szczególnie chronione, wymienione we wskazanym art. 27 ust. 1 ustawy.

Powyższe zyskuje na znaczeniu właśnie w kontekście pozyskiwania przez gminy, na podstawie przepisów wydawanych uchwał, danych osobowych, które stanowią dane szczególnie chronione (np. zaświadczenie z zakładu karnego czy aresztu śledczego, potwierdzające przebywanie określonej osoby poza miejscem zamieszkania).

Zaznaczyć należy, iż zgoda osoby, której dane dotyczą, mogłaby stanowić podstawę przetwarzania danych osobowych w takiej sytuacji, kiedy o „marginesie" pozyskiwania i dalszego przetwarzania danych osobowych nie zadecydowano w treści określonego aktu prawnego. Za pomocą zgody osoby, której dane dotyczą, nie można bowiem „uzupełniać" prawodawcy.

Po wtóre zaś, w sytuacji, gdy zgoda osoby na przetwarzanie danych osobowych nie stanowi prawidłowo złożonego oświadczenia woli, trudno mówić o wypełnieniu wszystkich elementów zgody, o których traktuje art. 7 pkt 5 ustawy *o ochronie danych osobowych*, i możliwości wskazywania na tę przesłankę jako podstawę przetwarzania danych osobowych.

Z powołanego przepisu wynika, iż pod pojęciem zgody osoby, której dane dotyczą, rozumie się oświadczenie woli, którego treścią jest zgoda na przetwarzanie danych osobowych tego, kto składa oświadczenie, zgoda nie może być domniemana lub dorozumiana z oświadczenia woli o innej treści, może przy tym zostać odwołana w każdym czasie.

Trudno jest założyć, iż zamieszczona w treści określonego formularza (np. deklaracji) klauzula w przedmiocie zgody na przetwarzanie danych osobowych czyni zadość powyższym kryteriom. Osoba, której dane dotyczą, podpisująca formularz, nie ma bowiem możliwości tak odmówić wyrażenia zgody na przetwarzanie jej danych osobowych, jak i ewentualnego odwołania uprzednio wy-

rażonej zgody. Zamieszczenie w treści formularza przedmiotowej klauzuli wprowadza więc osoby, których dane dotyczą, w błąd co do – po pierwsze – możliwości, a po wtóre – konsekwencji niewyrażenia zgody.

Powyższe wątpliwości pozostają zasadne tym bardziej, iż wobec wypełniania tak skonstruowanej deklaracji, za pośrednictwem której pozyskiwane są również dane osobowe osób trzecich, obejmującej oświadczenie woli w przedmiocie zgody na przetwarzanie danych osobowych, dochodzi do sytuacji, w której właściciel nieruchomości, wyrażając taką zgodę poprzez podpisanie zamieszczonego oświadczenia, czyni to nie tylko w swoim imieniu, ale także w imieniu tychże osób trzecich, wspólnie z nim zamieszkujących.

Nie sposób pominąć również faktu, że ustawodawca, posługując się pojęciem „deklaracja", wyraźnie wskazał, że podstawą działania jest oświadczenie składane przez osobę fizyczną, nie zaś zbiór zaświadczeń przedkładanych dla opisania stanu faktycznego. Każda sytuacja, w której zamiast deklaracji (lub obok niej) przedstawiać należy inne dokumenty, musi wynikać ze szczególnych, opisanych na poziomie ustawy przesłanek.

Ad. 2)

Organy władzy publicznej, kształtując treść uchwał dotyczących przetwarzania danych osobowych, nie mogą także w swoich działaniach pomijać zasady adekwatności. Jakkolwiek bowiem uchwała może uprawniać organy gminy do żądania od właścicieli nieruchomości danych natury zwykłej (imię, nazwisko, adres zamieszkania), to nie może jednocześnie zezwalać na pozyskiwanie danych w nadmiarze, danych nieadekwatnych w stosunku do celu ich przetwarzania, a co za tym idzie – oczywiście zbędnych. Organy gminy, jako administratorzy danych w rozumieniu art. 7 pkt 4 ustawy *o ochronie danych osobowych*, dla uznania legalności ich działania muszą bowiem, poza wykazaniem istnienia podstawy prawnej upoważniającej do przetwarzania przez nich danych osobowych, uczynić zadość tzw. zasadzie adekwatności danych w stosunku do celów ich przetwarzania, określonych w art. 26 ust. 1 pkt 3 tej ustawy. Adekwatność danych w stosunku do celu ich przetwarzania powinna być natomiast rozumiana jako równowaga pomiędzy dobrem osoby, której dane dotyczą, a interesem administratora danych. Oznacza to, że administrator danych nie może przetwarzać danych w zakresie szerszym, niż niezbędny dla osiągnięcia zamierzonego celu, jak również danych o większym, niż uzasadniony tym celem, stopniu szczegółowości. Równowaga będzie zachowana, jeżeli administrator zażąda danych tylko w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne do wypełnienia celu, w jakim dane są przez niego przetwarzane (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 1 grudnia 2005 r. o sygn. akt II SA/Wa 917/ 2005).

W licznych przypadkach uchwalane przez właściwe organy jednostek samorządu terytorialnego akty prawa miejscowego odnoszące się do opisywanej materii naruszają natomiast wspomnianą zasadę poprzez np. obligowanie właścicieli nieruchomości do podawania nadmiernie szerokiego zakresu danych. Niektóre gminy żądają informacji, począwszy od tych dotyczących dat urodzenia, nazwisk rodowych, imion ojca oraz matki właściciela nieruchomości, numeru księgi wieczystej i numeru geodezyjnego działki, a skończywszy na danych dotyczących kont bankowych (np. pełny numer rachunku bankowego właściciela nieruchomości).

W poszczególnych deklaracjach pojawiają się również pola, których wypełnienie pozostaje obowiązkiem, zamiast wyłącznie możliwością. Tak jest w sytuacji żądania przedkładania informacji o numerze telefonu czy adresie poczty elektronicznej danego właściciela. Powyższe pozostaje wątpliwe, albowiem nie jest dopuszczalne pośrednie zobowiązywanie tej grupy osób do posiadania telefonu czy poczty elektronicznej. Nie kwestionując fakultatywności podawania tego typu informacji w treści deklaracji, nie można jednocześnie wyrazić aprobaty wobec ich wymuszania poprzez wprowadzenie obowiązkowego pola w deklaracji, przesądzającego o konieczności zamieszczania tego typu informacji o właścicielach nieruchomości. Tego typu dane powinny być traktowane jako fakultatywne.

Kolejnym zagadnieniem, które powinno być rozważone w kontekście zasady legalizmu oraz adekwatności danych w stosunku do celów ich przetwarzania i w kontekście konieczności respektowania tych zasad przez organy gminy w związku z pozyskiwaniem danych osobowych za pomocą deklaracji, o których mowa w przepisach ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, jest problem weryfikowania spełniania przez właścicieli nieruchomości obowiązku segregowania odpadów poprzez zamieszczanie na workach do zbierania tychże odpadów lub stosownych kontenerach kodów kreskowych czy *chipów*.

Podkreślić trzeba, że używanie różnego rodzaju procedur zautomatyzowanych, opartych na danych przywiązywanych do pojemników, pozostaje poza materią ochrony danych osobowych jedynie wówczas, kiedy opatrzony etykietą produkt pozostaje w łańcuchu logistycznym i nie może być powiązany z osobą. Tylko wówczas specyficzny dla produktu numer na etykiecie nie stanowi danych osobowych. Kiedy natomiast te dane zostaną przetworzone w określonym podmiocie razem z danymi identyfikującymi konkretną osobę, takie dane zostaną zazwyczaj sklasyfikowane jako dane osobowe.

Jest to szczególnie istotne w razie wykorzystywania do celu segregacji śmieci technik RFID (Radiowa Identyfikacja Obiektów – *Radio Frequency Identification).* Używanie *chipów* RFID i ich czytników jest z pewnością innowacyjnym i skutecznym rozwiązaniem. Należy jednak pamiętać, że w tej sytuacji bardzo prawdopodobne jest, że oznaczone *chipem* przedmioty (np. pojemniki) będą opatrywane danymi, które w powiązaniu z innymi danymi, będącymi w gestii administratora, mogą być danymi osobowymi. W takiej sytuacji u administratora danych powstaje obowiązek stosowania w jego działalności wszystkich przepisów o ochronie danych osobowych. W szczególności, przed wprowadzeniem rozwiązań mających na celu stosowanie Radiowej Identyfikacji Obiektów jako mechanizmu przetwarzania danych osobowych, należy – na każdym etapie tego procesu – rozważać wpływ konstruowanych rozwiązań na sferę prywatności (tzw. koncepcja *privacy by design*), w tym również pod kątem stosowania prawidłowych zasad bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych.

Powyższa koncepcja zakłada, iż najważniejsze problemy związane z ochroną prywatności w kontekście funkcjonowania podobnych systemów należy przewidywać już na etapie poprzedzającym ich budowę – od samego początku aż po zakończenie, a więc – co istotne – jeszcze przed rozpoczęciem pozyskiwania i dalszego przetwarzania danych osobowych. Powyższe umożliwia bowiem podejmowanie odpowiednich działań ukierunkowanych na zapo-

bieganie występowaniu przedmiotowych problemów, zamiast następczego reagowania na pojawiające się nieprawidłowości.

Organy gminy, które zdecydowały się na zastosowanie nowoczesnych i innowacyjnych rozwiązań RFID, powinny mieć zatem na uwadze m.in. opinie Grupy roboczej ds. ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych, powołanej na mocy art. 29 Dyrektywy nr 95/46/WE, jako niezależnego podmiotu o charakterze doradczym, poświęcone tematyce RFID, w tym wyrażone w treści dokumentu z dnia 11 lutego 2011 r. (Opinia 9/2011 na temat zmienionej propozycji sektora w sprawie ram oceny skutków w zakresie ochrony danych i prywatności w zastosowaniach RFID). Opinia ta również podkreśla rolę, jaką spełnia dokonanie właściwej analizy i oceny ryzyka stosowania przedmiotowych technologii, zwłaszcza uwzględniając możliwość inwigilacji osób, których dane za ich pomocą stają się przedmiotem pozyskiwania i dalszego przetwarzania.

Ad. 3)

Uwzględniając kolejną zasadę przetwarzania danych osobowych, tj. zasadę celowości, wynikającą tak z przepisów międzynarodowych (art. 6 ust. 1b dyrektywy), jak i krajowych (art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy *o ochronie danych osobowych*), stosownie do treści których administrator danych przetwarzający dane musi dołożyć szczególnej staranności w celu ochrony interesów osób, których dane dotyczą, w szczególności zapewnić, aby dane były zbierane dla oznaczonych, zgodnych z prawem celów i niepoddawane dalszemu przetwarzaniu niezgodnemu z tymi celami, podkreślenia wymaga, iż będące w posiadaniu organów gminy bazy danych właścicieli nieruchomości, zawierające ich dane osobowe gromadzone poprzez stosowne deklaracje, nie mogą przez te organy być wykorzystywane w jakimkolwiek innym celu, aniżeli konieczność realizacji obowiązków wynikających z powoływanej już powyżej ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*.

Bezsprzecznym obowiązkiem organów gmin, które w drodze uchwał stanowią prawo poprzez akt prawa miejscowego, jest respektowanie wszystkich opisanych powyżej zasad przetwarzania i ochrony danych osobowych mieszkańców. Obowiązkiem zaś wojewodów – orzekanie o nieważności uchwał w sytuacji niezgodności zawartych w nich treści z przepisami prawa (art. 90 ust. 1 w związku z art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* – j.t.: DzU 2001 nr 142, poz. 1591 ze zm.).

Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, mając świadomość pojawiających się nieprawidłowości w zakresie zbierania danych osobowych na podstawie uchwały rady gminy sprzecznej z przepisami o ochronie danych osobowych, będzie podejmował właściwe działania zmierzające do przywrócenia stanu zgodnego z prawem i zapewnienia właściwej ochrony osobom, których dane dotyczą, w zakresie ich zgodnego z prawem przetwarzania.

Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych przeprowadzi stosowne czynności kontrolne i w razie konieczności rozpocznie postępowania administracyjne dążące do wydania decyzji administracyjnych, które zawierać mogą nakazy usunięcia ze zbiorów danych, przetwarzanych z naruszeniem przepisów o ochronie danych osobowych, bądź zmianę sposobu ich przetwarzania – w tym zmiany polegające na zakazie stosowania systemów teleinformatycznych przetwarzających dane sprzecznie z prawem. Takiej treści decyzje administra-

cyjne GIODO mogą stanowić dotkliwy instrument restrykcyjny i w konsekwencji uniemożliwić pozyskiwanie i dalsze przetwarzanie przez organy gminy danych osobowych właścicieli nieruchomości. W sytuacji, gdy gminy poniosły określone koszty związane z koniecznością wdrożenia określonych mechanizmów przetwarzania danych, może to oznaczać istotne straty finansowe i skutkować postawieniem tymże organom zarzutu niegospodarności mieniem publicznym.

Zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Ministra, by zgodnie z art. 19a ust. 3 ustawy *o ochronie danych osobowych*, przekazał Pan Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych informację na temat stanowiska ministra właściwego ds. administracji publicznej w sprawie niniejszego wystąpienia w terminie 30 dni od daty jego otrzymania.

Informuję ponadto, iż treść niniejszego wystąpienia wraz *z* udzieloną odpowiedzią opublikowana będzie na stronie internetowej Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, pod adresem www.giodo.gov.pl.

Pismo Ministerstwa Finansów Departamentu Finansów Samorządu Terytorialnego z dnia 9 lipca 2013 roku (nr ST8-4834/28a/05/WWR/13/RD-52790, RD-69323) w sprawie zasad sporządzania wieloletniej prognozy finansowej jednostek samorządu terytorialnego

W związku z pismem z dnia 24 kwietnia br. nr WA-0281/5/2013 w sprawie wątpliwości dotyczących zasad sporządzania wieloletniej prognozy finansowej jednostek samorządu terytorialnego – Ministerstwo Finansów uprzejmie informuje:

1. W wierszu 1.1.3 „*Podatki i opłaty*” należy wykazywać kwoty wszystkich podatków i opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego, w tym wpływy, o których mowa w § 068–069.
2. W wierszu 1.1.5 „*Dochody bieżące z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące*” należy ujmować kwoty prognozowane w § 290 – *Wpływy z wpłat gmin i powiatów na rzecz innych jednostek samorządu terytorialnego oraz związków gmin lub związków powiatów na dofinansowanie zadań bieżących*. Natomiast w wierszu 1.2.2 „*Dochody majątkowe z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje*” jednostki samorządu terytorialnego powinny wykazywać kwoty, o których mowa w § 665 – *Wpływy z wpłat gmin i powiatów na rzecz jednostek samorządu terytorialnego oraz związków gmin lub związków powiatów na dofinansowanie zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych*.
3. Kwestia ujmowania wydatków jednostek samorządu terytorialnego na wniesienie wkładów do spółdzielni jest przedmiotem odrębnego Państwa wystąpienia (pismo nr WA-0281/3/2013). Stanowisko Ministerstwa Finansów na to wystąpienie jest aktualnie wypracowywanie i zostanie przekazane odrębnym pismem Ministerstwa.
4. W wierszu 11.2 „*Wydatki związane z funkcjonowaniem organów jednostki samorządu terytorialnego*” należy wykazać kwoty wydatków w ramach zadań własnych klasyfikowanych w dziale 750 – *Administracja publiczna*, w rozdziałach właściwych dla organów i urzędów jednostki samorządu terytorialnego (rozdziały od 75017 do 75023).

5. W wierszu 11.5 „*Nowe wydatki inwestycyjne*” powinny zostać ujęte wydatki na inwestycje, które planuje się rozpocząć w danym roku.
   Wiersz ten obejmuje kwoty prognozowane w § 605 – *Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych* oraz § 606 – *Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych*.

Z uwagi na fakt, iż klasyfikacja paragrafów wydatków i środków jest czterocyfrowa, do wskazanych wyżej paragrafów klasyfikacji budżetowej należy dodać odpowiednią czwartą cyfrę.

Ponadto Ministerstwo Finansów informuje, że ujmowanie kwot poręczeń i gwarancji udzielanych samorządowym osobom prawnym realizującym zadania j.s.t. w ramach programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 (*pozycja 2.1.1.1. wzoru WPF*), jako wyłączeń z ograniczeń art. 243 ust. 1 (lub art. 169 ust. 1 poprzedniej ufp), jest zgodne z ustawą *o finansach publicznych*. W tym zakresie są w chwili obecnej prowadzone testy aplikacji BeSTi@ i zmiana ta w najbliższym czasie zostanie wprowadzona.

Jednocześnie Ministerstwo Finansów przesyła w załączeniu – zgodnie z właściwością – wystąpienie Prezydenta Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, nr WFN.BiAE.301.1.2013, w sprawie interpretacji danych ujmowanych w wieloletniej prognozie finansowej.

Zgodnie z art. 13 pkt 11 ustawy z dnia 7 października 1992 roku *o regionalnych izbach obrachunkowych* (DzU nr 55, poz. 577 z późn. zm.), do zadań regionalnych izb obrachunkowych należy udzielanie wyjaśnień na wystąpienia jednostek samorządu terytorialnego w sprawach dotyczących stosowania przepisów o finansach publicznych.

Opracowanie:
WYDZIAŁ INFORMACJI,
ANALIZ I SZKOLEŃ

Skład osobowy RIO w Rzeszowie

Prezes	– *Zbigniew K. Wójcik*
Zastępca Prezesa	– *Anna Trałka*
Kolegium	– *Zbigniew K. Wójcik* Przewodniczący Kolegium – *Halina Bąska* – *Stanisław Biesiadecki* – *Maria Czarnik-Golesz* – *Edyta Gawrońska* – *Mariusz Hadel* Koordynator Zespołu w Krośnie – *Janusz Mularz* – *Alicja Nowosławska-Cwynar* – *Mirosław Paczocha* Koordynator Zespołu w Tarnobrzegu – *Urszula Pisarska* – *Tadeusz Subik* – *Iwona Szymańska* – *Piotr Świątek* – *Anna Trałka* – *Krzysztof Wacek* – *Waldemar Witalec* – *Teresa Wota* Koordynator Zespołu w Przemyślu
Naczelnik Wydziału Kontroli Gospodarki Finansowej	– *Jerzy Paśko*
Naczelnik Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń	– *Małgorzata Krzanicka*
Zastępca Naczelnika Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń	– *Lucyna Kuśnierz*
Kierownik Biura	– *Jerzy Gajda*
Radca Prawny	– *Maria Rzucidło*

Regionalna Komisja Orzekająca w Sprawach o Naruszenie Dyscypliny Finansów Publicznych przy RIO w Rzeszowie

Przewodniczący	– *Anna Trałka*
Zastępca Przewodniczącego	– *Mirosław Paczocha*

Rzecznik Dyscypliny Finansów Publicznych właściwy w sprawach rozpatrywanych przez Regionalną Komisję Orzekającą w Sprawach o Naruszenie Dyscypliny Finansów Publicznych przy RIO w Rzeszowie

Rzecznik	– *Janusz Mularz*
Zastępca Rzecznika	– *Kazimierz Pilecki*

ADRESY

Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie	
	35-064 Rzeszów, ul. A. Mickiewicza 10 35-959 Rzeszów 2, skr. poczt. 290 tel.: 17 85 900 50, 17 85 900 51, 17 86 269 26 fax: 17 85 900 52 lub wew. 117 **e-mail: sekretariat@rzeszow.rio.gov.pl** **http://www.rzeszow.rio.gov.pl**
Prezes:	tel.: 17 85 215 25 **e-mail: prezes@rzeszow.rio.gov.pl**
Zastępca Prezesa:	tel.: 17 85 215 25 **e-mail: viceprezes@rzeszow.rio.gov.pl**
Naczelnik Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń:	tel.: 17 85 900 47 lub 17 85 900 50, wew. 125
Z-ca Naczelnika Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń:	tel.: 17 85 900 50, wew. 124 **e-mail: wias@rzeszow.rio.gov.pl**
Naczelnik Wydziału Kontroli Gospodarki Finansowej:	tel.: 17 85 900 50, wew. 121 **e-mail: wkgf@rzeszow.rio.gov.pl**
Biuro Izby:	tel.: 17 86 267 86, 17 85 215 25, wew. 104 **e-mail: biuro@rzeszow.rio.gov.pl**
Wydział Informacji, Analiz i Szkoleń:	tel.: 17 85 900 45, 17 85 900 46 **e-mail: rzeszow@rio.gov.pl** **e-mail: sprawozdania@rzeszow.rio.gov.pl** *– do przesyłania sprawozdań w zakresie operacji finansowych* **e-mail: zal@rzeszow.rio.gov.pl** *– do przesyłania sprawozdań o zaległych należnościach przedsiębiorców* **e-mail: informacje@rzeszow.rio.gov.pl** *– do przesyłania informacji (ankiet, analiz itp.)* **e-mail: szkolenia@rzeszow.rio.gov.pl** *– do korespondencji związanej ze szkoleniami*

Zespół Zamiejscowy w Krośnie

38-400 Krosno, ul. Bieszczadzka 5
tel.: 13 43 261 66, 13 43 642 88

e-mail: krosno@rzeszow.rio.gov.pl
– do przesyłania sprawozdań w zakresie operacji finansowych

Zespół Zamiejscowy w Tarnobrzegu

39-400 Tarnobrzeg, ul. Św. Barbary 12
tel.: 15 82 330 66, 15 82 224 56

e-mail: tarnobrzeg@rzeszow.rio.gov.pl
– do przesyłania sprawozdań w zakresie operacji finansowych

Zespół Zamiejscowy w Przemyślu

37-700 Przemyśl, Plac Dominikański 3
tel.: 16 67 877 66, 16 67 857 79

e-mail: przemysl@rzeszow.rio.gov.pl
– do przesyłania sprawozdań w zakresie operacji finansowych